ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς θεοτόκου στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2009

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Σειρά: «Θεομητορικά» ἀριθμ. 5

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2009

Προτυπώσεις τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου στὴν Παλαιὰ Διαθήκη

Κείμενον:
Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις,Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Ἐκδοτική Παραγωγή
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀριστοτέλους 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4822 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Copyright: Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.

Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, 161 21 Καισαριανή
Τηλ. 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-21-7

Περιεχόμενα

Πρόλογος 9

Εἰσαγωγή 11
1. Τὸ πρωτευαγγέλιο 15
2. Ἡ κλίμαξ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ 17
3. Ἡ φλεγομένη καὶ μὴ καιομένη βάτος στὸ Σινᾶ 23
4. Ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους 35
5. Τὸ ἁγίασμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δηλαδὴ ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης 39
6. Ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα 47
7. Ὁ πόκος τοῦ Γεδεών 53
8. Ὁ καρπὸς τῆς γῆς 57
9. Ἡ στολισμένη βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ 61
10. Τὸ πῖον ὄρος 69
11. Ὁ περίτεχνος καὶ στολισμένος βασιλικὸς θρόνος 73
12. Ἡ ἀνωτέρα πάντων τῶν ποιημάτων 77
13. Τὸ κατάσκιο ὄρος 81
14. Ἡ σύλληψη καὶ ὁ τόκος τῆς παρθένου 87
15. Ὁ ἀχειρότμητος λίθος 93
16. Οἱ ἐν καμίνῳ τρεῖς ἅγιοι Παῖδες 97
17. Ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιο γυναίκα 103

Ἐπίλογος 107

Πρόλογος

Μὲ βαθὺ σεβασμὸ οἱ πιστοὶ προσβλέπουν πρὸς τὸ πάνσεπτο πρόσωπο τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ τῆς Παρθένου Μαρίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

Στὴν ἐκδήλωση σεβασμοῦ καὶ τιμῆς πρὸς τὸ σεβάσμιο πρόσωπο τῆς Θεομήτορος χοροστατεῖ καὶ προεξάρχει ἡ ἁγία Γραφή, ποὺ καταγράφει τὴν ἔνδοξη διακονία της στὸ μυστήριο τῆς σωτηρίας μας, τόσο τὰ γεγονότα καὶ τοὺς λόγους ποὺ τὴν προφητεύουν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅσο καὶ τὴν ἐκούσια συγκατάθεσή της, ποὺ ἀναφέρεται στὴν Καινὴ Διαθήκη, νὰ ὑπηρετήσει τὸ μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Οἱ προτυπώσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐπαληθεύτηκαν, ὅταν γεννήθηκε καὶ πρόσφερε ἐλεύθερα τὸν ἅγιο ἑαυτό Της καὶ τὴ ζωή Της ὑπηρετώντας τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ σαρκώθηκε καὶ ἔγινε καὶ Υἱός Της, τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, τὸν Λυτρωτὴ καὶ Σωτήρα τοῦ κόσμου.

Αὐτὲς οἱ προτυπώσεις ἑρμηνεύτηκαν στὴν ὑμνολογία, ἀναλύθηκαν στὰ ἔργα τῶν θεοφόρων Πατέρων, διαμόρφωσαν τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μεγαλύ-

νοντας τὴν Ἀειμακάριστο καὶ Παναμώμητο Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ παρουσιάζουμε καὶ σχολιάζουμε αὐτὲς τὶς προτυπώσεις, γιὰ νὰ διδάξουμε στοὺς πιστοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεομητορικοῦ προσώπου ἐκζητοῦντες τὶς μεσιτεῖες τῆς ἐχούσης μητρικὴ παρρησία πρὸς τὸν Κύριο καὶ Θεό μας γιὰ τὸ πλήρωμα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν κλῆρο, τὸν πιστὸ λαὸ καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ποὺ ποιμαίνουμε καὶ γιὰ τὴν ἀναξιότητά μας.

Μὲ πατρικὲς εὐχές.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Δανιήλ

Ἔγραφα στὴν Καισαριανή
τὴν 1η Αὐγούστου 2009

Εἰσαγωγή

Ὅπως δίδαξε ὁ ἀπόστολος Παῦλος, πολλὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα στὴν Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἀλληγορούμενα[1]. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Θεομήτορος, τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τῆς διακονίας της στὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας. Αὐτὲς οἱ ἀναφορὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προμήνυσαν καὶ προτύπωσαν τὸ μυστήριο τῆς Θεοτόκου, ποὺ κατέχει κεντρικὴ θέση στὴν ἱερὰ ἱστορία, στὴν ἀλλοίωση ποὺ δημιουργεῖ στὴν κτίση ἡ σωστικὴ παρέμβαση τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στὴν σωτηρία.

Σ' αὐτὴ τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς σωτηρίας ἡ Παρθένος Μαρία δίνει νόημα σ' ὅλη τὴν προηγούμενη ἱστορία τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ (Παλαιὰ Διαθήκη) καὶ τὴν μετατρέπει ἀπὸ ἁπλὴ περιπέτεια σὲ πρόοδο - ἱστορία. Οἱ Πατέρες μας φωτιζόμενοι ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατόρθωσαν νὰ ἀποκαλύψουν στοὺς συμβολισμοὺς καὶ στὶς εἰκόνες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὸ νόημα καὶ τὴν οὐσία τῶν γεγονότων.

Ἡ βιβλικὴ εἰκόνα δὲν εἶναι ἕνα ἁπλὸ σύμβολο, ποὺ

1. Πρὸς Γαλάτας δ΄ 24.

θυμίζει τὸ εἰκονιζόμενο πρόσωπο ἢ γεγονός, ἀλλὰ κάτι βαθύτερο, κάτι ποὺ φανερώνει τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ βοηθάει ὁ Θεὸς τὸν σκοτισμένο νοῦ τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀντιληφθεῖ καὶ νὰ κατανοήσει τὴν ἀλήθεια. Εἶναι χαρακτηριστικὲς ὁρισμένες περιπτώσεις.

✺ Μὲ σύμβολα καὶ εἰκόνες ἀναγγέλλει ὁ Θεὸς στὸν προφήτη Ἰεζεκιήλ (προφήτευσε περισσότερο ἀπὸ 22 ἔτη 595-572 π.Χ.) τὶς ἀποφάσεις του, ὅπως π.χ.

μὲ τὴν παραβολὴ τῶν ἀετῶν καὶ τοῦ ἀμπελιοῦ[2],
μὲ τὴν εἰκόνα τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ ξίφους[3],
μὲ τὴν εἰκόνα τῆς σκουριᾶς[4],
μὲ τὴν εἰκόνα τῶν δύο ἀδελφῶν[5],
μὲ τὴν παραβολὴ τῆς χύτρας[6].

✺ Τὸ οἰκογενειακὸ δράμα τοῦ προφήτη Ὡσηὲ (ἔδρασε 750-725 π.Χ.) προσφέρει τὸ κλειδὶ γιὰ τὴν ἑρμηνεία τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἔτσι ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ Προφήτη γίνεται ἕνα σημεῖο ποὺ εἰκονίζει μὲ παραστατικὸ τρόπο τὸ περιεχόμενο τοῦ μηνύματος. Ὅπως ἡ σύζυγος τοῦ προφήτη Ὡσηέ, παρὰ τὴν μεγάλη ἀγάπη ποὺ τῆς δείχνει ὁ Προφήτης, τὸν ἐγκαταλείπει γιὰ καλύτερη καὶ ἀνετότερη ζωή, ἔτσι καὶ ὁ Ἰσραήλ, παρὰ τὴν ἀγάπη ποὺ τοῦ ἔδειξε ὁ Θεός, Τὸν ἐγκαταλείπει ἀναζητώντας ἀσφάλεια καὶ εἰρήνη στὶς συμμαχίες μὲ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ τοὺς Αἰγυπτίους, στηρίζοντας τὶς ἐλπίδες του στὰ ὀχυρωματικὰ ἔργα τῆς Ἰερουσαλὴμ καὶ βρίσκοντας πνευ-

2. Ἰεζεκιὴλ ιζ΄.
3. Ἰεζεκιὴλ κα΄.
4. Ἰεζεκιὴλ κβ΄ 17-22.
5. Ἰεζεκιὴλ κγ΄.
6. Ἰεζεκιὴλ κδ΄.

ματικὴ πλήρωση στὴν εἰδωλολατρία. Τὰ παραπάνω συνιστοῦν γιὰ τὸν Προφήτη ἕνα εἶδος πορνείας, ποὺ ὀφείλεται στὴν ἀδυναμία τοῦ λαοῦ νὰ συλλάβει τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ.

✺ Ἡ ἴδια μέθοδος χρησιμοποιεῖται καὶ στὸν προφήτη Ἱερεμία (ἔδρασε ἀπὸ 627-586 π.Χ.). Ὁ Θεὸς καὶ στὴν περίπτωσή του μὲ εἰκόνες καὶ συμβολισμοὺς παρεμβαίνει στὴν ζωὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιὰ νὰ τοὺς φανερώσει τὶς κρίσεις Του, ὅπως π.χ.

μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ σκληροῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄχρηστου ἀσημιοῦ[7],

μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ ἐλαιόδενδρου[8] ,

μὲ τὴν παραβολὴ τῆς λευκῆς ζώνης[9],

μὲ τὴν παραβολὴ τῶν σταμνῶν καὶ τοῦ κρασιοῦ[10],

μὲ τὴν παραβολὴ τοῦ ἀγγειοπλάστη[11],

μὲ τὴν παραβολὴ τῆς σπασμένης στάμνας[12],

μὲ τὴν παραβολὴ τῶν δύο καλαθιῶν μὲ τὰ σύκα[13],

μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ζυγοῦ[14].

Ἔτσι οἱ συμβολισμοὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν προεικονίζουν ἁπλῶς τὴν Θεοτόκο, ἀλλὰ ἀναφέρουν, δηλαδὴ ὁδηγοῦν ἀποτελεσματικὰ σ᾽ αὐτή.

Στὴν συνέχεια θὰ μελετήσουμε μερικὲς ἀπ᾽ αὐτὲς τὶς εἰκόνες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ἀναφέρονται στὸ μυστήριο τῆς Θεομήτορος καὶ τῆς διακονίας της.

7. Ἱερεμίου ε΄ 27-30.
8. Ἱερεμίου ια΄ 15-17.
9. Ἱερεμίου ιγ΄ 1-11.
10. Ἱερεμίου ιγ΄ 12-14.
11. Ἱερεμίου ιη΄ 1-12.
12. Ἱερεμίου ιθ΄ 1-13.
13. Ἱερεμίου κδ΄.
14. Ἱερεμίου κδ΄.

«Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς».
Capella Palatina. Palérmo. Σικελία. Μωσαϊκὸ 12ου αἰώνα.

1. Τὸ πρωτευαγγέλιο

Τὸ πρόσωπο τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ ὁ Πανίσχυρος Ἀπόγονός Της, ποὺ θὰ συνέτριβε τὸν φθονερὸ ὄφι, ἀναφέρονται στὴν προφητεία, ποὺ εἶπε ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος στοὺς Πρωτοπλάστους μετὰ τὴν διάπραξη τῆς ἁμαρτίας:

«Καὶ εἶπε ὁ Κύριος ὁ Θεὸς στὸ φίδι· Ἐπειδὴ διέπραξες αὐτὴ τὴν ἀπάτη, θὰ εἶσαι καταραμένος ἀνάμεσα σὲ ὅλα τὰ κτήνη καὶ ὅλα τὰ θηρία τῆς γῆς. Θὰ σέρνεσαι στὸ χῶμα μὲ τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλιά, καὶ χῶμα θὰ τρῶς ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου. Καὶ θὰ βάλω ἔχθρα ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ στὴν γυναίκα, ἀνάμεσα στὸν ἀπόγονό σου καὶ στὸν ἀπόγονό της. Καὶ ὁ ἀπόγονος αὐτὸς θὰ σοῦ συντρίψει τὸ κεφάλι, ἐνῶ ἐσὺ θὰ τοῦ κεντήσεις τὴν φτέρνα. Καὶ πρὸς τὴν γυναίκα εἶπε· Θὰ πολλαπλασιάσω ὑπερβολικὰ τὶς λύπες σου, τὶς θλίψεις καὶ τοὺς στεναγμούς σου. Μὲ πόνους θὰ γεννᾶς τὰ τέκνα σου, θὰ ἐξαρτᾶσαι πάντοτε ἀπὸ τὸν ἄνδρα σου καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι κύριός σου»[15].

15. «*Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ καὶ γῆν φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει*» (Γενέσεως γ΄ 14-16).

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀναφορὰ ποὺ γίνεται στὸ ἱερὸ κείμενο γιὰ τὸ θεομητορικὸ πρόσωπο καὶ τὸ μυστήριο τῆς σαρκώσεως. Ἡ προφητεία ἀναφέρει τὸ σπέρμα τῆς γυναίκας. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ γυναίκα δὲν διαθέτει τὸ σπέρμα, ἀλλὰ ὁ ἄνδρας. Αὐτὴ ὅμως εἶχε σπέρμα καὶ μάλιστα παναμώμητο, διότι γέννησε ἄνευ σπορᾶς ἀνδρός.

Ἡ κλίμαξ τοῦ Ἰακώβου.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου:
Οἱ Τοιχογραφίες τοῦ Καθολικοῦ.

2. Ἡ κλίμαξ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ

Ὁ πατριάρχης Ἰσαάκ (1896-1716 π.Χ.) ἀπέκτησε δύο υἱούς, τὸν Ἠσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ (1836-1789 π.Χ.). Ὁ πρωτότοκος υἱός, σύμφωνα μὲ τὸ ἰσχῦον τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δίκαιο, εἶχε κληρονομικὰ δικαιώματα περισσότερα ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους ἀδελφούς του. Ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἰακὼβ ὅμως, ὁ Ἠσαῦ, πώλησε τὰ δικαιώματα τοῦ πρωτότοκου, δηλαδὴ τὰ πρωτοτόκια, ἀντὶ πινακίου φακῆς στὸν ἀδελφό του Ἰακὼβ καὶ τὰ ἔχασε[16]. Ἡ πράξη του αὐτὴ θεωρήθηκε ἀφροσύνη. Τὸ κληρονομικὸ δικαίωμα ὅμως τοῦ πρωτότοκου ἔπρεπε νὰ ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὸν πατέρα, ποὺ ἔδινε τὴν εὐλογία του στὸν πρωτότοκο υἱό, ἡ ὁποία ἐν προκειμένῳ ἔπρεπε νὰ δοθεῖ στὸν Ἠσαῦ. Ὁ Ἰακὼβ μὲ τὴν βοήθεια τῆς μητέρας του Ρεβέκκας ἐξαπάτησε τὸν τυφλὸ γέροντα πατέρα του Ἰσαὰκ καὶ πῆρε τὴν εὐλογία του καὶ τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα τοῦ πρωτότοκου, τὰ πρωτοτόκια, ποὺ ἀνῆκαν στὸν ἀδελφό του Ἠσαῦ.

Ὁ Ἠσαῦ, ὅταν ἀντιλήφθηκε τὴν ἐνέργεια τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβ, θύμωσε καὶ σκέφτηκε νὰ φονεύσει τὸν ἀδελφό του Ἰακώβ. Ἡ μητέρα τους ὅμως συμβούλευσε τὸν Ἰακὼβ νὰ κρυφτεῖ γιὰ λίγο ἀποφεύγοντας τὴν ὀργὴ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ νὰ μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Χεβρώνα, ποὺ κατοικοῦσαν, καὶ νὰ καταφύγει στὸν ἀδελφό της Λάβαν, ποὺ κατοικοῦσε στὴν Χαρράν (ἡ περιοχὴ

16. Γενέσεως κζ΄ 1-40.

αὐτὴ βρίσκεται σήμερα στὰ σύνορα Συρίας-Τουρκίας). Στὸν δρόμο πρὸς τὴν Χαρρὰν ὁ Ἰακὼβ ἕνα βράδυ κοιμήθηκε στὸ ὕπαιθρο ἔχοντας προσκέφαλο μία πέτρα. Τότε εἶδε τὸ ὅραμα ποὺ ἀναφέρεται πιὸ κάτω.

«Ὁ Ἰακὼβ ἐν τῷ μεταξὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ Φρέαρ τοῦ Ὅρκου, γιὰ νὰ μεταβεῖ στὴν Χαρρὰν τῆς Μεσοποταμίας. Ἔφτασε σὲ ἕναν τόπο, καὶ κοιμήθηκε ἐκεῖ, διότι ἔδυε ὁ ἥλιος. Πῆρε ἕνα λιθάρι ἀπὸ τὶς πέτρες τοῦ τόπου, καὶ τὸ ἔβαλε σὰν μαξιλάρι κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι του καὶ κοιμήθηκε στὸν τόπο ἐκεῖνο. Καὶ εἶδε ἕνα ὄνειρο. Εἶδε μία σκάλα, ποὺ ἡ βάση της ἦταν στερεωμένη στὴν γῆ, ἐνῶ ἡ κορυφή της ἔφτανε στὸν οὐρανό· καὶ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν σ᾽ αὐτή. Ὁ Θεὸς εἶχε στηριχτεῖ στὸ ἐπάνω μέρος τῆς σκάλας, καὶ εἶπε· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ πατέρα σου καὶ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσαάκ. Μὴ φοβᾶσαι, διότι αὐτὴ τὴν γῆ, στὴν ὁποία ἐσὺ τώρα κοιμᾶσαι, θὰ τὴν δώσω σὲ σένα καὶ στοὺς ἀπογόνους σου. Οἱ ἀπόγονοί σου θὰ πολλαπλασιαστοῦν καὶ θὰ αὐξηθοῦν σὲ μεγάλο ἀριθμὸ σὰν τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, καὶ θὰ ἐπεκταθοῦν πρὸς τὴν Δύση καὶ πρὸς τὸν Νότο καὶ πρὸς τὸν Βορρᾶ καὶ πρὸς τὴν Ἀνατολή. Καὶ ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς θὰ εὐλογηθοῦν διὰ μέσου ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους σου (διὰ τοῦ Χριστοῦ). Καὶ νά, ἐγὼ εἶμαι συνεχῶς μαζί σου, καὶ θὰ σὲ προφυλάγω στὸν δρόμο σου, ὅπου καὶ ἂν πᾶς, καὶ θὰ σὲ ἐπαναφέρω στὴν γῆ αὐτή. Δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω ποτὲ καὶ θὰ πραγματοποιήσω ὅλα ὅσα σοῦ ὑποσχέθηκα. Ξύπνησε ὁ Ἰακὼβ ἀπὸ τὸν ὕπνο του καὶ εἶπε· ὁ Κύριος βρίσκεται στὸν τόπο αὐτό, καὶ ἐγὼ δὲν τὸ γνώριζα. Καὶ αἰσθάνθηκε φόβο

καὶ εἶπε· πόσο φοβερὸς εἶναι ὁ τόπος αὐτός! Αὐτὸς βεβαίως πρέπει νὰ εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ!»[17].

Σύμφωνα μὲ τοὺς ἑρμηνευτὲς *ἡ κλῖμαξ*, ποὺ κατέβηκε ὁ Κύριος στὸ ὄνειρο τοῦ Ἰακώβ, προτύπωνε τὴν Παρθένο Μαρία, μέσω τῆς ὁποίας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατέβηκε στὴν γῆ.

Ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) ἑρμηνεύοντας τὸ Θεοτοκίο[18] τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ἐξηγεῖ γιατί ἡ Θεοτόκος θεωρεῖται *Κλῖμαξ* οὐράνιος καὶ λέει:

17. *«Καὶ ἐξῆλθεν Ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου καὶ ἐπορεύθη εἰς Χαρράν. καὶ ἀπήντησε τόπῳ καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ· ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐκοιμήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. καὶ ἐνυπνιάσθη, καὶ ἰδοὺ κλῖμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ᾽ αὐτῆς. ὁ δὲ Κύριος ἐπεστήρικτο ἐπ᾽ αὐτῆς καὶ εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ· μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ, ἐφ᾽ ἧς σὺ καθεύδεις ἐπ᾽ αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτήν, καὶ τῷ σπέρματί σου. καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς καὶ πλατυνθήσεται ἐπὶ θάλασσαν καὶ ἐπὶ λίβα καὶ ἐπὶ βορρᾶν καὶ ἐπ᾽ ἀνατολάς, καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. καὶ ἰδοὺ ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ, οὗ ἂν πορευθῇς, καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην, ὅτι οὐ μή σε ἐγκαταλείπω, ἕως τοῦ ποιῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι. καὶ ἐξηγέρθη Ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ὅτι ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ᾔδειν. καὶ ἐφοβήθη καὶ εἶπεν· ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ᾽ ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ»* (Γενέσεως κη΄ 10-17).

18. *«Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγή· χαῖρε ἡ κλῖμαξ καὶ πύλη οὐράνιος· χαῖρε ἡ λυχνία καὶ στάμνος χρυσῆ, καὶ ὄρος ἀλατόμητον, ἡ τὸν ζωοδότην, Χριστὸν τῷ κόσμῳ κυήσασα».*

«Ἀληθινὰ εἶναι μία κλίμακα ἡ Παρθένος, διότι ἀκουμπᾶ μὲν στὴν γῆ λόγω τῆς φύσεώς της, ἀλλὰ φτάνει ὡς τὸν οὐρανὸ λόγω τῆς χάριτος ποὺ ἔλαβε, καὶ ἔχει πάνω της στηριγμένο τὸν Κύριο, διότι Αὐτὸς κατοίκησε μέσα της· καὶ τὸν μὲν Θεὸ τὸν κατεβάζει πρὸς ἐμᾶς, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἀνεβάζει πρὸς τὸν Θεό. Καὶ οἱ ἄγγελοι ἀνεβαίνουν μὲν πάνω στὴν κλίμακα (τοῦ Ἰακώβ), ἀλλὰ ὑπερβαίνοντας τὶς ἀνθρώπινες δυνατότητες κατανοοῦν τὴν Παρθένο, τῆς ὁποίας εἰκόνα ἦταν ἐκείνη ἡ κλίμακα λόγω τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποὺ ὑπάρχουν στὴν Παρθένο, ἐνῶ πάλι καθὼς κατεβαίνουν (τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ) κατανοοῦν ὅτι ἡ Παρθένος εἶναι ἄνθρωπος. Ἤ σημαίνει ὅτι (οἱ ἄγγελοι) ἀνεβαίνουν πρὸς αὐτὸ τὸ ὕψος τοῦ Θεοῦ ποὺ σαρκώθηκε ἀπὸ αὐτήν· γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν μία ἀνεβαίνουν πρὸς τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου, καὶ μετὰ πάλι κατεβαίνουν μὲ συγκατάβαση πρὸς τὸ ταπεινὸ τῆς ἀνθρώπινης φύσεώς του[19].

19. *Κλῖμαξ δ' ἀληθῶς ἡ Παρθένος (ἐστὶν) ἁπτομένη μὲν τῆς γῆς διὰ τὴν φύσιν, φθάνουσα ἕως τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὴν χάριν, καὶ ἐστηριγμένον δι' αὐτῆς τὸν Κύριον ἔχουσα διὰ τὴν αὐτῷ ἐνοίκησιν· καὶ τὸν μὲν Θεὸν εἰς ἡμᾶς κατάγουσα, ἡμᾶς δὲ πρὸς Θεὸν ἀναφέρουσα καὶ οἱ ἄγγελοι δ' ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνουσι μέν, ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον, τὴν δι' αὐτῆς εἰκονιζομένην θεωροῦντες διὰ τὰ ἐν αὐτῇ χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καταβαίνουσι δὲ κατανοοῦντες πάλιν ὡς ἄνθρωπον, ἢ ἀναβαίνουσι δὲ πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος Θεοῦ ὡς ἐπ' αὐτό· διὸ ἀναβαίνοντες πρὸς τὴν ἐκείνου θεότητα καταβαίνουσι δὲ εἰς τὸ ταπεινὸν τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ κατανεύοντες»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

Τὸ τροπάριο τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἐπιβεβαιώνει τὴν ἑρμηνεία:

«Μυστικῶς ταῖς ἱεροτεύκτοις Γραφαῖς, λαλεῖται περὶ σοῦ Μῆτερ Ὑψίστου κλίμακα γάρ πάλαι Ἰακώβ σε προτυποῦσαν, ἰδὼν ἔφη Βάσις Θεοῦ αὕτη ὅθεν ἐπαξίως ἀκούεις· Χαῖρε, κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»[20].

20. *«Μὲ μυστικὸ τρόπο στὶς ἱερὲς γραφές, ποὺ εἶναι ἔργο Θεοῦ, γίνεται λόγος γιὰ σένα Μητέρα τοῦ Ὑψίστου· ὁ Ἰακὼβ στὸ παρελθὸν εἶπε ὅτι εἶσαι βάση Θεοῦ, ἐπειδὴ εἶδε τὴν κλίμακα, ποὺ σὲ προτύπωνε· γι' αὐτὸ ἐπάξια ἀκοῦς Χαῖρε Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος εἶναι μαζί σου».*

«*Θεοτόκος ἡ Βάτος*», Μιχαὴλ Δαμασκηνοῦ, 16ου αἰώνα.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ».

3. Ἡ φλεγομένη καὶ μὴ καιομένη βάτος στὸ Σινᾶ

Ὅταν ὁ Μωυσῆς (1571-1451 π.Χ.) εὑρισκόταν στὸ ὄρος Χωρήβ (Σινᾶ) καὶ βοσκοῦσε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθόρ, εἶδε ἕνα ἐξαίσιο θέαμα· μία βάτο νὰ φλέγεται, ἀλλὰ νὰ μὴν καίγεται. Στὸ ὅραμα αὐτὸ κλήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἀναλάβει τὴν ἀποστολή, νὰ γίνει ἡγέτης τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ὅπου ζοῦσαν δοῦλοι, στὴν ἐλευθερία καὶ στὴν γῆ τῶν πατέρων τους.

«Ὁ Μωυσῆς ποίμαινε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθόρ, τοῦ ἱερέως τῆς χώρας Μαδιάμ, καὶ τὰ μετακίνησε κάποτε πέρα ἀπὸ τὴν ἔρημο, στὸ ὄρος Χωρήβ. Ἐκεῖ τοῦ φανερώθηκε ἄγγελος Κυρίου σὲ φλόγα φωτιᾶς, ἡ ὁποία ἔβγαινε ἀπὸ τὴν βάτο. Καὶ παρατήρησε ὅτι ἡ βάτος ἐκείνη ἐνῶ ἦταν μέσα στὴν φωτιά, δὲν καιγόταν καθόλου»[21].

Ἡ βάτος θεωρεῖται τύπος τοῦ μυστηρίου τῆς Παρθένου Μαρίας, ὅπως ὑμνολογεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία μας:

«Παρῆλθεν ἡ σκιὰ τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης· ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγομένη, οὕτω παρθένος ἔτεκες, καὶ παρθένος ἔμεινας· ἀντὶ στύλου πυρός,

21. *«Καὶ Μωϋσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα Ἰοθὸρ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως Μαδιὰμ καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα ὑπὸ τὴν ἔρημον καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ. ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο»* (Ἐξόδου γ΄ 1-2.)

δικαιοσύνης ἀνέτειλεν ἥλιος, ἀντὶ Μωϋσέως Χριστός, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν»[22]

Ὅτι ἡ βάτος καὶ τὸ πῦρ στὴν βάτο προεικόνιζαν τὴν Παρθένο καὶ τὴν σύλληψη τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν Παρθένο, μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας (380-444 μ.Χ.).

«Καὶ ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀγκάθια δὲν μποροῦν νὰ ἀντέξουν τὴν φωτιά, ἔτσι καὶ ἡ ἀνθρωπότητα τὴν θεότητα. Στὸν Χριστὸ ὅμως ἔγινε δυνατὸ αὐτό. Διότι σ' αὐτὸν κατοίκησε ὁλόκληρο τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, ὅπως μᾶς ἔχει βεβαιώσει καὶ ὁ σοφὸς Παῦλος, καὶ αὐτὸς ποὺ κατοικεῖ μέσα σὲ φῶς ἀπλησίαστο, δηλαδὴ ὁ Θεός, κατοίκησε μέσα στὸν ναὸ τῆς Παρθένου, ταπεινώνοντας τὸν ἑαυτό του μὲ ἀξιοθαύμαστη πραότητα, καὶ περιορίζοντας κατὰ κάποιο τρόπο τὴν ἀμιγῆ προσέγγιση τῆς φύσεώς του, ὥστε νὰ μπορέσει νὰ χωρέσει, ὅπως ἀκριβῶς προσέγγισε ἡ φωτιὰ τὰ ἀγκάθια. Τὸ ὅτι ὅμως αὐτὸ ποὺ ἀπὸ τὴν φύση του φθείρεται, ἐμφάνισε τὴν σάρκα ἀνώτε-

22. *«Πέρασε ἡ περίοδος τοῦ νόμου (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης) ποὺ ἦταν ἡ σκιὰ τῶν μελλοντικῶν γεγονότων τῆς σωτηρίας, ὅταν ἦρθε στὸν κόσμο καὶ φανερώθηκε ἡ χάρη (δωρεά) τοῦ Θεοῦ· ὅπως ἡ βάτος δὲν καιγόταν ἂν καὶ ἐφλέγετο, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο (μὲ τὴν ἐνέργεια δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ) ἐγέννησες (τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ) ἐνῶ διατήρησες τὴν παρθενία σου καὶ παρέμεινες καὶ μετὰ τὴν γέννησή Του παρθένος· ἀντὶ τῆς πύρινης στήλης (ποὺ ὁδηγοῦσε τοὺς Ἰουδαίους, ὅταν ἐπορεύοντο στὴν ἔρημο τὴν νύκτα) ἀνέτειλε ὁ πνευματικὸς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης· ἀντὶ τοῦ Μωυσῆ (ποὺ ἐνεργοῦσε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη τὴν σωτηρία τῶν Ἰουδαίων) ὑπάρχει ὁ Χριστός, ποὺ εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν μας».* (Δογματικὸ Θεοτοκίο στὸν Ἑσπερινὸ τοῦ Σαββάτου τοῦ β΄ ἤχου).

ρη ἀπὸ τὴν φθορά, θὰ μποροῦσε μὲ τρόπο αἰνιγματικὸ νὰ μᾶς τὸ δείξει ἡ φωτιὰ τῆς βάτου ποὺ ἄφησε τὸ ξύλο ἐντελῶς ἀπείραχτο. Καὶ γιὰ τὸ ὅτι ζωοποίησε τὸν δικό του ναό (τὸ σῶμα του) καὶ τὸν ἔκανε ἄφθαρτο καὶ ἀνώτερο ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀφοῦ ἦταν ζωή, ὡς πρὸς τὴν φύση του, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, πῶς θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ἀμφιβάλλει; Δὲν πείραξε λοιπὸν ἡ φωτιὰ τὸ ἀκανθῶδες φυτό, καὶ ἡ φλόγα ἔγινε ὑποφερτὴ ἀπὸ τὸν μικρὸ καὶ πολὺ ἀδύνατο θάμνο. Χώρεσε δηλαδή, ὅπως εἶπα, ἡ θεότητα μέσα στὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριο ἔγινε στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Διότι κατοίκησε καὶ μέσα μας ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ζητᾶ νὰ μᾶς τιμωρήσει, οὔτε νὰ μᾶς δικάσει, ἀλλὰ περιαστράπτοντας μέσα μας μὲ ἀγαθὲς καὶ ἠπιότατες προσεγγίσεις. Διότι, ὅπως λέει κάπου ὁ ἴδιος, "ὁ Θεὸς δὲν ἔστειλε τὸν Υἱό του στὸν κόσμο γιὰ νὰ καταδικάσει τὸν κόσμο, ἀλλὰ γιὰ νὰ σωθεῖ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ". Δὲν καιγόταν λοιπὸν ἡ βάτος, ἂν καὶ τὴν περιτριγύριζε ἡ φλόγα»[23].

23. *«Ὥσπερ ἐστὶν οὐ φορητὸν ἀκάνθαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ θεότης ἀνθρωπότητι. Πλὴν ἐν Χριστῷ συνέβη καὶ γέγονεν οἰστή. Κατῴκησε γὰρ ἐν αὐτῷ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, καθὰ καὶ ὁ σοφὸς μεμαρτύρηκε Παῦλος. Καὶ ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, τουτέστι Θεός, τῷ ἐκ παρθένου ναῷ κατηυλίζετο, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ἀξιάγαστον ἡμερότητα, καὶ οἱονεὶ περιστέλλων τὴν ἄκρατον τῆς ἰδίας φύσεως προσβολήν, ἵνα γένηται χωρητός, καθάπερ ἀμέλει καὶ ἀκάνθας τὸ πῦρ. Ὅτι δὲ τὸ φθείρεσθαι πεφυκός, τὴν σάρκα φθορᾶς ἀπετέλει κρείττονα, διαδείξειεν ἂν αἰνιγματωδῶς τὸ ἐπὶ τῷ βάτῳ πῦρ ἀδιαλώβητον παντελῶς τηρῆσαν τὸ ξύλον. Ὅτι δὴ τὸν ἴδιον ἐζωοποίει ναόν, καὶ ἄφθαρτον ἀπετέλει καὶ θανάτου κρείττονα, ζωὴ κατὰ φύσιν ὑπάρχων ὁ ἐκ Θεοῦ*

Αὐτὰ ἐπιβεβαιώνονται καὶ ἀπὸ τὸν εἱρμὸ[24] τῆς ἐνάτης ᾠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου τῆς Ὀκτωήχου:

Αὐτὸν τὸν εἱρμὸ ἑρμηνεύοντας ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) γράφει στὴν ἑρμηνεία τῶν ἀναστάσιμων κανόνων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (η΄ αἰ. μ.Χ) τὰ ἑξῆς:

«Τὸ θαῦμα μὲ τὴν βάτο καὶ ὁ τόπος φανέρωναν, ὅτι τὸ πῦρ τῆς θεότητος θὰ ἑνωθεῖ μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ ὄχι μόνον δὲν θὰ τὴν καταστρέψει, ἀλλὰ θὰ τὴν καταστήσει περίλαμπρη. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ θαῦμα ἐμπνέεται ὁ παρὼν ὕμνος πρὸς τὴν Θεοτόκο, τὴν ὁποία καὶ ἱκετεύουμε νὰ σβήσει ἐντελῶς τὸ καμίνι τῶν πειρασμῶν καὶ νὰ μᾶς ἀναδείξει ἀπείραχτους ἀπὸ τὴν φωτιὰ αὐτοῦ τοῦ καμινιοῦ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐκείνη δὲν κάηκε ἀπὸ τὸ θεῖο πῦρ. Αὐτὸ φαίνεται καὶ μὲ τὶς λέξεις (τοῦ ποιητῆ)· ἡ λέξη «λοχείαις» κυριολεκτεῖται στὶς γυναῖκες ἀπὸ τὸ

Λόγος, πῶς ἂν ἐνδοιάσειέ τις; Ἐφείδετο τοίνυν τῆς ἀκάνθης τὸ πῦρ, καὶ οἰστὴ γέγονεν ἡ φλόξ σμικρῷ καὶ ἀσθενεστάτῳ ξύλῳ. Κεχώρηκε γάρ, ὡς ἔφην, θεότης ἀνθρωπότητι. Καὶ τοῦτο γέγονεν ἐν Χριστῷ τὸ μυστήριον. Κατῴκηκε δὲ καὶ ἐν ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, οὐ ποινὰς αἰτῶν, οὐ δίκας εἰσπραττόμενος, ἀλλὰ χρησταῖς καὶ ἡμεροτάταις περιαστράπτων προσβολαῖς. Ὡς γὰρ αὐτός πού φησιν, "Οὐκ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι αὐτοῦ". Οὐ κατεκαίετο τοίνυν ὁ βάτος περιεχομένης αὐτῷ τῆς φλογός» (Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *Γλαφυρὰ εἰς τὴν Ἔξοδον*, Λόγος Α΄, P.G 69, 413).

24. *«Τύπον τῆς ἁγνῆς λοχείας σου, πυρπολουμένη βάτος, ἔδειξεν ἄφλεκτος καὶ νῦν καθ ἡμῶν τῶν πειρασμῶν ἀγριαίνουσαν, κατασβέσαι αἰτοῦμεν τὴν κάμινον, ἵνα σε Θεοτόκε, ἀκαταπαύστως μεγαλύνωμεν».*

«λέχος» (= κρεβάτι), δηλαδὴ σὲ ὅσες κυοφοροῦν ἀπὸ τὴν συζυγικὴ κλίνη. Ὅμως στὴν περίπτωση τῆς Ἀειπαρθένου ἡ λέξη «λοχεία» χρησιμοποιεῖται καταχρηστικῶς, γι' αὐτὸ προστέθηκε καὶ τὸ ἐπίθετο «ἁγνή»· διότι στὴν πραγματικότητα ἐκείνη ἀλοχεύτως (= ἄνευ ἀνδρὸς) συνέλαβε καὶ γέννησε»[25].

Ἐπίσης καὶ στὴν ἑρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου[26] τῆς τρίτης ᾠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, γράφει:

«Καὶ τὸ ὅραμα μὲ τὴν βάτο αὐτὸ φανερώνει, ὅτι ἡ φύση μας κακοπαθοῦσε ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ τὴν φθορά, ὅπως ἡ βάτος ἀπὸ τὴν φωτιά, ἀλλὰ δὲν ἐπρόκειτο τελικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ κακὰ νὰ ἐξαφανιστεῖ, ἀλλὰ ἁπλῶς νὰ ὑποταχθεῖ. Ὡς βάτο ἐννοοῦμε τὴν Παρθένο, καὶ ὡς πῦρ τὸν Θεὸ Λόγο. Διότι ὁ Θεὸς λέγεται *"πῦρ καταναλί-*

25. *«Τὸ κατὰ τὴν βάτο θαῦμα καὶ ὁ τόπος, ἐδήλου τὸ πῦρ τῆς Θεότητος ἑνωθῆναι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, καὶ μὴ ταύτην λυμήνασθαι ἀλλὰ μᾶλλον λαμπρῦναι ἐκ τούτου γοῦν τοῦ θαύματος ὁ παρὼν ὕμνος τῇ Θεοτόκῳ ἣν καὶ ἀντιβολῶμεν, ἵνα τὴν κάμινον τῶν πειρασμῶν κατασβέσῃ καὶ δείξῃ ἡμᾶς ἀφλέκτους τῷ ταύτης καμίνου πυρί ὥσπερ ἐκείνη τῷ θείῳ οὐκ ἐφλέχθη πυρί τοῦτο δὲ τροπικῶς εἴρηται λοχεῖαι δὲ κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν ἐκ λέχους, οἷον κοίτης ἀνδρὸς κυοφορουσῶν ἐπὶ δὲ τῆς Ἀειπαρθένου καταχρηστικῶς εἴρηται, διὸ καὶ τὸ τῆς ἁγνῆς πρόσκειται καὶ γὰρ ἐκείνη ἀλοχεύτως συνέλαβε καὶ τέτοκε»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορείτικο Περιοδικό «Ο ΑΘΩΣ» τ. Α΄ ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 51).

26. *«Θεὸν συλλαβοῦσα ἐν γαστρί, Παρθένε διὰ Πνεύματος, τοῦ παναγίου ἔμεινας ἄφλεκτος· ἐπεί σε βάτος τῷ νομοθέτῃ Μωσῇ, φλεγομένη ἄκαυστα, σαφῶς προεμήνυσε, τὴν τὸ πῦρ δεξαμένην τὸ ἄστεκτον».*

σκον" καὶ αὐτὸς εὑρισκόμενος στὴν μήτρα τῆς Ἁγίας Παρθένου τὴν διεφύλαξε ἀκατάφλεκτη, καὶ ἁπλῶς ὅπως τὸ ὑλικὸ πῦρ, ἡ θεία φύση ἅρπαξε τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ τὴν ἔκαιγε καὶ τὴν λάμπρυνε καὶ τὴν φώτιζε, χωρὶς νὰ τὴν κατακαίει, χωρὶς νὰ τὴν καταφλέγει. Ἀλλὰ τὸ μὲν φθαρτὸ καὶ παθητὸ καὶ θνητὸ μέρος τῆς ἀνθρώπινης φύσεως, καθὼς ἔγινε σύμφωνο μὲ τὴν φύση του, ἐξ ἀρχῆς τὸ καίει ὁ σαρκωθεὶς Υἱός, ἐνῶ τὴν οὐσία μας τὴν ἀναδεικνύει ἄφθαρτη καὶ ἀθάνατη μὲ τὴν ἀνάσταση τόσο τοῦ δικοῦ του σώματος ὅσο καὶ μὲ τὴν κοινὴ ἀνάσταση ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποία ἐλπίζουμε καὶ ἐμεῖς. Ἀλλὰ μποροῦμε νὰ θεωρήσουμε, ὅτι τὸ θαῦμα ἀναφέρεται καὶ στὴν δική του ἀνθρώπινη φύση, ποὺ πῆρε ἀπὸ τὴν Παρθένο. Διότι τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Λόγου δὲν τὴν κατέκαψε, οὐδὲ τὴν μετέβαλε σὲ φωτιά, δηλαδὴ σὲ Θεότητα, ἀλλὰ τὴν φύλαξε ἄκαυτη. Δηλαδὴ τὴν φύλαξε μέσα στὴν θεία οὐσία της ἀνέγγιχτη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὴν θνητότητα καὶ τὴν ἀνέδειξε ἄφθαρτη μὲ τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀνάσταση, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν ἔκαμε νὰ ἀκτινοβολεῖ τὴν λαμπρότητα τῶν θείων ἐνεργημάτων καὶ νὰ ἐνεργεῖ καὶ νὰ διευθύνει τὰ παράδοξα θαύματα. Θὰ μποροῦσε ἐπίσης νὰ νοηθεῖ τὸ ἴδιο θαῦμα καὶ γιὰ τὴν Παρθένο· διότι ἐνῶ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τοῦ Λόγου ἔμεινε μέσα της, τὴν ἔκαιγε μὲν γιὰ νὰ τὴν φωτίζει καὶ νὰ τὴν λαμπρύνει, ἀλλὰ δὲν τὴν κατέκαιε, παρὰ τὴν φύλαξε ἀδιαλώβητη καὶ ἄφθαρτη. Ὅταν λοιπὸν ἀκούσεις νὰ ὀνομάζεται ὁ Θεὸς πῦρ, μὴ φανταστεῖς κάποιο ὑλικὸ πῦρ· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἀπὸ ὅλα τὰ ὑλικὰ στοιχεῖα τὸ πῦρ εἶναι τὸ λεπτότερο καὶ τὸ πιὸ δραστικό, ποὺ

εἰσέρχεται σὲ κάθε ἄλλη ὕλη, καὶ ἐπειδὴ ἔχει μεγάλη φωτιστικὴ καὶ καυστικὴ δύναμη, γι' αὐτὲς τὶς ἰδιότητες συμβολικῶς νὰ ἐννοεῖς ὡς πῦρ τὸν Θεό· ἡ φράση *"διὰ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου"* στὸ μέσον τοῦ κειμένου ἀναφέρεται στό *"συλλαβοῦσα"*, καὶ σημαίνει ἐσὺ ποὺ ἔμεινες ἔγκυος διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Πνεῦμα Ἅγιο θὰ ἔρθει σὲ σένα, τὸ ὁποῖο καθαρίζει καὶ παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ δεχτεῖς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ· παρέχει καὶ τὴν γεννητικὴ ἱκανότητα. Καὶ τότε ἐπεσκίασε τὴν Παρθένο ἡ ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμη τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ συνάρμοσε γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ ἁγνὰ αἵματά της σῶμα μὲ ψυχή, ἀλλὰ ἔφτιαξε τὸ σῶμα ὄχι διὰ σπέρματος ἀλλὰ μὲ δημιουργικὸ τρόπο, ὄχι μὲ τὸ νὰ σχηματίζεται σιγὰ σιγὰ μὲ σταδιακὴ ἀνάπτυξη, ἀλλὰ μονομιᾶς φτιάχτηκε τέλειο· διότι ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλαβε στὴν ὑπόστασή του τὴν σάρκα. Δὲν μιλάει γιὰ κάποιον ἄνθρωπο ποὺ ἔγινε Θεός, ἀλλὰ γιὰ Θεὸ ποὺ ἐνανθρώπησε καὶ δημιούργησε μία σύνθετη ὑπόσταση ἀπὸ τὴν θεία του φύση καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση ποὺ προσέλαβε. Ἐδῶ λέει πρὸς τὴν Παρθένο ὁ μελωδός, ὅτι ἐνῶ μέσα της συνέλαβε τὸν Θεό, ἔμεινε ἄφλεκτος ὅπως στὴν προτύπωση μὲ τὸ θαῦμα τῆς βάτου· καὶ δείχνει ὅτι τὸ θαῦμα μὲ τὴν βάτο ποὺ φανερώθηκε στὸν Μωυσῆ, ἦταν προτύπωση τοῦ θαύματος μὲ τὴν Ἁγία Παρθένο»[27].

27. *«Τὸ δὲ κατὰ τὴν βάτο ὅραμα τοῦτο δηλοῖ, ὅτι καὶ ἡ φύσις ἡμῶν ἐκακοῦτο ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς, ὡς ἡ βάτος ὑπὸ πυρός, ἀλλ οὐκ ἔμελλεν εἰς τέλος ὑπὸ τούτων δαπανᾶσθαι ἀλλ' ὑποτάττεσθαι βάτον δὲ τὴν Παρθένον νοοῦμεν, πῦρ δὲ τὸν Θεὸν Λόγον· ὁ γὰρ Θεὸς πῦρ καταναλίσκον λέγεται ὃς καὶ γενόμενος*

Ὁ ἴδιος σοφὸς ἐξηγητὴς ἐξηγώντας τὸν εἱρμό[28] τῆς ὀγδόης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ βαρέος ἤχου,

ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Ἁγίας Παρθένου ἀκατάφλεκτον αὐτὴν διεφύλαξε καὶ ἁπλῶς ὡς πῦρ ὕλης ἡ θεία φύσις δραξαμένη τῆς ἡμετέρας φύσεως καὶ καίουσα ταύτην καὶ λαμπρύνουσα καὶ φωτίζουσα οὐ κατακαίει, οὐ καταφλέγει, ἀλλὰ τὸ μὲν φθαρτὸν καὶ παθητὸν καὶ θνητόν, γενόμενον σύμφυτον αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς, καίει ὁ σαρκωθεὶς Υἱός, τὴν δὲ οὐσίαν ἡμῶν δείκνυσιν ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆς τε τοῦ ἰδίου σώματος καὶ τῆς πανδήμου καὶ κοινῆς, ἥτις ἡμῖν ἐλπίζεται· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰδίας σαρκός, ἣν ἐκ Παρθένου προσελάβετο, τὸ θαῦμα ἐκληφθείη (ἄν)· οὐ γὰρ κατέφλεξε ταύτην τὸ πῦρ τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος, οὐδὲ εἰς πῦρ μετέβαλεν, ἤγουν εἰς τὴν Θεότητα, ἀλλ᾽ ἐφύλαξεν ἀκατάφλεκτον· οἷον ἐν τῇ αὐτῆς οὐσίᾳ ἄψαυστον τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ ἀποθεμένη τὸ θνητὸν καὶ ἄφθαρτον διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τὴν μέντοι λαμπρότητα τῶν θείων ἐνεργημάτων ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐνεργοῦσαν καὶ ἄρχουσαν τὰ παράδοξα θαύματα, νοηθείη δὲ (ἂν) καὶ ἐπὶ τῆς Παρθένου· τὸ γὰρ πῦρ τῆς τοῦ Λόγου Θεότητος γενόμενον ἐν αὐτῇ ἔκαιε μὲν φωτίζον αὐτὴν καὶ λαμπρῦνον, καὶ οὐ κατέκαιε φυλάξαν ἀδιαλώβητον καὶ ἄφθαρτον· πῦρ μὲν οὖν τὸν Θεὸν ὅταν ἀκούσῃς, μὴ πυρὸς ἐνύλου λάμβανε φαντασίαν· ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν τοῖς στοιχείοις εἶναι τὸ πῦρ λεπτομερέστατον καὶ δραστικώτερον διὰ πάσης ὕλης χωροῦν· καὶ διὰ τὴν φωτιστικὴν καὶ καυστικὴν αὐτοῦ δύναμιν συμβολικῶς πῦρ νόει τὸν Θεόν· τὸ διὰ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μέσον κείμενον, πρὸς τὸ (συλλαβοῦσα) ἀποδίδοται· ἵνα (ᾖ) ἡ συλλαβοῦσα διὰ Πνεύματος Ἁγίου λέγουσα· Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καθαῖρον καὶ δύναμιν δεκτικὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Θεότητος παρέχον· ἅμα δὲ καὶ γεννητικὴν "καὶ τότε ἐπεσκίασεν ἐν αὐτῇ ἡ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου ἐνυπόστατος σοφία καὶ δύναμις καὶ συνέπηξεν ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἁγνῶν αἱμάτων αὐτῆς σάρκα ἐμψυχωμένην οὐ σπερματικῶς ἀλλὰ δημιουργικῶς, οὐ τοῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις ἀπαρτιζομένου τοῦ σχήματος, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἓν τελειωθέντος· αὐτὸς γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος χρηματίσας τῇ σαρκὶ ὑπόστασις"· οὐκ ἄνθρωπον δὲ ἀποθεωθέντα λέγειν, ἀλλὰ Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα, καὶ ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ

ἑρμηνεύει τὸ θαῦμα τῆς φλεγομένης καὶ μὴ καιομένης βάτου ὡς ἑξῆς:

«Λέει λοιπόν (ὁ ὕμνος): Ἡ βάτος *"προσομιλοῦσα τῷ πυρὶ ἄφλεκτος"*, δηλαδὴ ἐνῶ ἦταν ἑνωμένη, διότι ἡ ὁμιλία δηλώνει τὴν ἕνωση ἐκείνων ποὺ μιλοῦν μεταξύ τους, διότι συναναστρέφονται μαζί, φανέρωσε στὸν Μωυσῆ τὸν Θεό, ὄχι ὅτι πρὶν τὸν ἀγνοοῦσε, ἀλλὰ τώρα Τὸν φανέρωσε σ᾽ αὐτὸν τελειότερα καὶ συνομίλησε μαζί του καὶ τοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἐλευθερία τοῦ Ἰσραήλ... Ὥστε λοιπὸν ἡ ἄφλεκτος βάτος μὲ τὸ πῦρ *"τὸν Θεὸν ἐγνώρισε τῷ Μωυσῇ"*, ἐνῶ ὁ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ζῆλος τοὺς Παῖδες, ποὺ ἔμειναν ἀπείραχτοι ἀπὸ τὴν φωτιά, τοὺς ἀνέδειξε ὑμνωδοὺς τοῦ Κυρίου ποὺ τοὺς ἔσωσε, καὶ αὐτοὶ προσκαλοῦσαν μαζί τους στὴν ὑμνωδία ὅλα τὰ δημιουργήματα. Ἔτσι ἐξηγοῦνται τὰ λόγια τοῦ εἱρμοῦ. Ἐπιπλέον τὸ θαῦμα μὲ τὴν βάτο, κατὰ τὸν Φίλωνα, δήλωνε καὶ θεία προστασία τοῦ Ἰσραήλ· διότι ὅπως ἡ βάτος εἶναι θάμνος λεπτὸς καὶ εὔφλεκτος, ἀλλὰ δὲν κάηκε, ἂν καὶ διαρκῶς ἦταν ἑνωμένος μὲ τὴν φλόγα, ἔτσι

φύσεως καὶ ἧς προσελάβετο ἀνθρωπίνης φύσεως μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαντα σύνθετον· ἐνταῦθα εἰπὼν πρὸς τὴν Παρθένον ὁ μελῳδός, ὅτι συλλαβοῦσα τὸν Θεὸν ἔμεινεν ἄφλεκτος ὡς ἐν τῇ βάτῳ ἐκείνης τύπον· καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ κατὰ τὴν βάτον ὀφθὲν θαῦμα τῷ Μωσεῖ, τύπος ἦν τοῦ κατὰ τὴν Ἁγίαν Παρθένον». (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορείτικο Περιοδικό «Ο ΑΘΩΣ» τ. Α΄ ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 51).

28. *«Ἄφλεκτος πυρί, ἐν Σινᾷ προσομιλοῦσα, βάτος Θεὸν ἐγνώρισε, τῷ βραδυγλώσσῳ καὶ δυσήχῳ Μωσεῖ, καὶ Παῖδας ζῆλος Θεοῦ, τρεῖς ἀναλώτους ἐν πυρί, ὑμνῳδοὺς ἔδειξε. Πάντα τὰ ἔργα, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε, καὶ ὑπερυψοῦτε, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας»*

καὶ τὸ γένος τὸ Ἰσραηλιτικὸ ἂν καὶ γιὰ κάποιο χρονικὸ διάστημα κατέβηκε στὴν Αἴγυπτο καὶ ἐνῶ ἦταν ἀδύναμο γένος, ποὺ οἱ Αἰγύπτιοι τὸ ἐπιβουλεύονταν καὶ τὸ κακοποιοῦσαν, καὶ ἐνῶ γιὰ πολὺ καιρὸ περιστοιχιζόταν ἀπὸ τὴν φωτιὰ τῶν κακοποιήσεων, ὅμως δὲν κάηκε ἀλλὰ ἔμεινε ἀδαπάνητο καὶ αὐξήθηκε σὲ ἔθνος πολυάνθρωπο. Οἱ ἅγιοί μας ὅμως ἐξήγησαν ὅτι ἡ βάτος αὐτὴ προεικόνιζε τὴν μόνη καθαρὴ Παρθένο, ἐνῶ τὸ πῦρ τῆς βάτου προεικόνιζε τὸ πῦρ τῆς θεότητος ποὺ δὲν τὴν κατέκαψε, ἀλλὰ περισσότερο τὴν λάμπρυνε. Ἑπομένως δύο θαύματα δήλωσε τὸ μυστήριο τῆς βάτου»[29].

29. *«Ἡ βάτος οὖν φησι προσομιλοῦσα τῷ πυρὶ ἄφλεκτος, ἤτοι ἡνωμένη οὖσα, ἡ γὰρ ὁμιλία ἕνωσιν δηλοῖ τῶν ὁμιλούντων ἀλλήλοις, παρὰ τὸ ὁμοῦ αὐτοὺς ἀναστρέφεσθαι· ἐγνώρισε τῷ Μωϋσῇ τὸν Θεόν, οὐχὶ πρὶν αὐτοῦ ἀγνοούμενον ἀλλὰ τελεώτερον τότε γνωσθέντι αὐτῷ καὶ συλλαλήσαντα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῷ Ἰσραὴλ καταγγείλαντα... Ἡ μὲν οὖν ἄφλεκτος βάτος τῷ πυρὶ τὸν Θεὸν ἐγνώρισε τῷ Μωϋσῇ, ὁ δὲ ζῆλος ὁ ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ τοὺς Παῖδας τοὺς ἀναλώτους τῷ πυρὶ ὑμνῳδοὺς ἔδειξε, τοῦ δικαιώσαντος αὐτοὺς Κυρίου, οἳ καὶ συνεκάλουν πάντα τὰ ἔργα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. Τὸ δὲ κατὰ τὴν βάτον θαῦμα ἐδήλου μέν, κατὰ τὸν Φίλωνα, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ θείαν κηδεμονίαν· ὡς γὰρ ἡ βάτος θάμνος οὖσα λεπτὴ καὶ εὔπρηστος οὐ κατεκαύθη διαρκῶς τῇ φλογὶ ὁμιλήσασα, οὕτω οὐδὲ τὸ γένος τὸ Ἰσραηλιτικὸν ὀλίγον κατελθὸν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἀσθενὲς καὶ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐπιβουλευόμενον καὶ κακούμενον καὶ τῷ πυρὶ τῶν κακώσεων ἐπὶ μακρὸν ἐκκαιόμενον οὐ κατεκαύθη ἀλλ' ἔμενεν ἀδαπάνητον καὶ εἰς ἔθνος ἦξε τὸ πολυάνθρωπον. Οἱ δὲ ἡμῶν ἅγιοι οἱ τὴν μόνην καθαρὰν Παρθένον τοῦτο ἔθεντο τὴν βάτον τὴν θεομήτορα εἰκονίζοντες, τῷ δὲ πυρί, τὸ πῦρ τῆς θεότητος αὐτὴν οὐ κατέκαυσεν ἀλλὰ μᾶλλον ἐλάμπρυνε. Καὶ νῦν δύο θαύμασι τὸ κατὰ βάτον ἐδήλωσε μυστήριον»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων,

Προσφυέστατο καὶ ἀληθῶς τεχνικότατο εἶναι τὸ τετράστιχο, ποὺ συνέθεσε σὲ ἰαμβικὸ μέτρο τοῦ ποιητικοῦ λόγου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων περὶ τῆς ἀκατάφλεκτης βάτου ὁ Θεόδωρος ὁ Πτωχοπρόδρομος (ιβ΄ αἰ. μ.Χ. ἢ τὸ 1110 - 1156 ἕως 1178) ἐξηγώντας τὸν κανόνα τῶν Χριστουγέννων:

«Πῦρ ἐν βάτῳ, καί, θαῦμα ! ταύτην οὐ φλέγει
Οὐ πῦρ τὸ πῦρ οὐ βάτος ἐστὶν ἡ βάτος.
Καὶ πῦρ τὸ πῦρ καὶ βάτος ἐστὶν ἡ βάτος.
Ἀλλ' εἰκονίζει τὸν τόκον τῆς Παρθένου»[30].

Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 200-201).

30. *«Φωτιὰ στὴν βάτο (ἐμφανίζεται) καὶ θαῦμα (γίνεται).*

Αὐτὴ δὲν καίει (ἡ φωτιά).

Δὲν εἶναι ἡ φωτιά ἡ φωτιὰ ποὺ φανερώθηκε (ἐννοεῖ ὅτι εἶναι ὁ Κύριος) καὶ δὲν εἶναι ἡ βάτος, ἡ βάτος ποὺ ὑπῆρχε ἐκεῖ (ἐννοεῖ ὅτι ἡ βάτος ἔχει τὴν θέση ἄλλου προσώπου).

Ἀλλὰ καὶ ἡ φωτιὰ εἶναι φωτιὰ καὶ ἡ βάτος εἶναι βάτος (δηλαδὴ αὐτὸ ποὺ συνέβη εἶναι πραγματικὸ γεγονός, ποὺ εἰκονίζει τὸ μυστήριο τοῦ τόκου τῆς Παρθένου» (Νικοδήμου Ἁγιορείτου Ἑορτοδρόμιον. Ἐν Βενετίᾳ 1836 σελ. 103).

«Χαῖρε θάλασσα ποντίσασα Φαραὼ τὸν νοητόν...» Ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ.

4. Ἡ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους

Ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς μετὰ τὴν σωτήρια ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ ἀφέθηκε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ἐλεύθερος νὰ φύγει ἀπὸ τὴν χώρα τῆς Αἰγύπτου. Οἱ Αἰγύπτιοι ὅμως γρήγορα ἀντιλήφθηκαν τὴν χρησιμότητα τῶν δούλων ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τῶν ἐργατῶν, γι᾽ αὐτὸ καὶ μὲ στρατὸ ἔτρεξαν νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ φύγουν καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσουν νὰ ἐπιστρέψουν πίσω στὴν Αἴγυπτο.

Οἱ Ἰσραηλίτες εὑρίσκονταν πρὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ποὺ ἔπρεπε νὰ τὴν διαβοῦν γρήγορα, γιὰ νὰ μὴν αἰχμαλωτιστοῦν ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους. Ἡ θάλασσα ἦταν ἀδιάβατη γι᾽ αὐτοὺς ποὺ δὲν διέθεταν πλοῖα καὶ ἄλλα πλωτὰ μέσα. Κι ὅμως ὁ Θεὸς μὲ θαυματουργικὸ τρόπο ἄνοιξε δρόμο στὴν θάλασσα, γιὰ νὰ διαβοῦν οἱ Ἰσραηλίτες.

«Ὁ Μωυσῆς τέντωσε τὸ χέρι του πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ ἀμέσως ὁ Θεὸς ἐξαπέλυσε ὅλη τὴν νύκτα ἰσχυρότατο νότιο ἄνεμο πάνω στὴν θάλασσα, καὶ στέγνωσε τὸν πυθμένα τῆς θάλασσας, καὶ χωρίστηκε τὸ νερὸ στὰ δύο. Οἱ Ἰσραηλίτες τότε μπῆκαν σ᾽ αὐτὸν τὸν στεγνὸ δρόμο στὸ μέσον τῆς θάλασσας, ἐνῶ τὸ νερό της εἶχε σχηματίσει ἕνα τεῖχος δεξιὰ καὶ ἕνα τεῖχος ἀριστερά. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι συνέχισαν τὴν καταδίωξη καὶ μπῆκαν καὶ αὐτοὶ πίσω τους μὲ ὅλο τὸ ἱππικὸ τοῦ Φαραὼ καὶ τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτες στὸ μέσον τῆς θάλασσας. Καὶ κατὰ τὴν ὥρα ἀκριβῶς πρὶν ἀπὸ τὸ ξημέρωμα ἔρριξε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν πύρινο στῦλο τὸ βλέμμα

του στὴν στρατιὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοὺς προκάλεσε ταραχή. Καὶ ἔκαμε ὥστε νὰ ἐμπλακοῦν οἱ ἄξονες τῶν ἁρμάτων μεταξύ τους καὶ τὰ ἔσπρωξε ὁρμητικὰ τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, καὶ τότε οἱ Αἰγύπτιοι εἶπαν· ἂς φύγουμε μακριὰ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, διότι ὁ Κύριός τους πολεμεῖ ἐναντίον μας καὶ τοὺς ὑπερασπίζεται. Καὶ εἶπε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ· τέντωσε τὸ χέρι σου πρὸς τὴν θάλασσα, καὶ θὰ ἀποκατασταθεῖ τὸ νερὸ στὴν θέση του καὶ θὰ σκεπάσει ἐντελῶς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τὰ ἅρματά τους μαζὶ μὲ τοὺς ἀναβάτες τους. Τέντωσε πράγματι τὸ χέρι του ὁ Μωυσῆς στὴν θάλασσα, καὶ μέχρι νὰ ξημερώσει, τὸ νερὸ ἀποκαταστάθηκε στὴν θέση του. Οἱ Αἰγύπτιοι προσπάθησαν νὰ διαφύγουν κάτω ἀπὸ τὸ νερό, ἀλλὰ ὁ Κύριος ξετίναξε καὶ διασκόρπισε τοὺς Αἰγυπτίους μέσα στὴν θάλασσα. Καὶ καθὼς τὸ νερὸ ἐπέστρεψε στὴν θέση του, σκέπασε τὰ πολεμικὰ ἅρματα μὲ τοὺς ἀναβάτες τους καὶ ὅλη τὴν στρατιωτικὴ δύναμη τοῦ Φαραώ, ὅλους ὅσους εἶχαν μπεῖ μέσα στὴν θάλασσα πίσω ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ δὲν ἀπέμεινε ζωντανὸς οὔτε ἕνας τους. Ἀλλὰ οἱ Ἰσραηλίτες προχώρησαν πάνω στὸ ξερὸ ἔδαφος στὸ μέσον τῆς θάλασσας, ἐνῶ τὸ νερό της εἶχε σχηματίσει ἕνα τεῖχος δεξιὰ καὶ ἕνα τεῖχος ἀριστερά. Καὶ ἔτσι γλίτωσε ὁ Κύριος τὸν Ἰσραὴλ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Αἰγυπτίων· καὶ εἶδαν οἱ Ἰσραηλίτες τοὺς Αἰγυπτίους πεθαμένους στὴν παραλία τῆς θάλασσας. Διεπίστωσε ὅμως καὶ ὁ Ἰσραὴλ τὸ παντοδύναμο χέρι τοῦ Κυρίου, ὅσα ὁ Κύριος ἔκαμε στοὺς Αἰγυπτίους· καὶ φοβήθηκε καὶ ὁ λαὸς τὸν Κύριο καὶ ἔνιωσε ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ στὸν δοῦλο του Μωυσῆ»[31].

Ἡ θαυμαστὴ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ὅσα συνέβησαν θεωροῦνται ἐπίσης τύπος τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου κατὰ τὸ δογματικὸ Θεοτοκίο τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ πλαγίου πρώτου ἤχου:

«Ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, τῆς ἀπειρογάμου νύμφης εἰκὼν διεγράφη ποτέ. Ἐκεῖ Μωϋσῆς διαιρέτης τοῦ ὕδατος,

31. *«Ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ὑπήγαγε Κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ. καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων· καὶ κατεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν, πᾶς ἵππος Φαραὼ καὶ τὰ ἅρματα καὶ οἱ ἀναβάται, εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ καὶ ἐπέβλεψε Κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης καὶ συνετάραξε τὴν παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ Αἰγύπτιοι· φύγωμεν ἀπὸ προσώπου Ἰσραήλ, ὁ γὰρ Κύριος πολεμεῖ περὶ αὐτῶν τοὺς Αἰγυπτίους. εἶπε δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκαταστήτω τὸ ὕδωρ καὶ ἐπικαλυψάτω τοὺς Αἰγυπτίους, ἐπί τε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας. ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἀποκατέστη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφυγον ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξετίναξε Κύριος τοὺς Αἰγυπτίους μέσον τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπαναστραφὲν τὸ ὕδωρ ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν Φαραώ, τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν, εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐ κατελήφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων. καὶ ἐρρύσατο Κύριος τὸν Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων· καὶ εἶδεν Ἰσραὴλ τοὺς Αἰγυπτίους τεθνηκότας παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. εἶδε δὲ Ἰσραὴλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε Κύριος τοῖς Αἰγυπτίοις· ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν Κύριον καὶ ἐπίστευσαν τῷ Θεῷ καὶ Μωϋσῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ»* (Ἐξόδου ιδ΄ 21-31).

ἐνθάδε Γαβριὴλ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος· τότε τὸν βυθὸν ἐπέζευσεν ἀβρόχως Ἰσραήλ, νῦν δὲ τὸν Χριστὸν ἐγέννησεν ἀσπόρως ἡ Παρθένος· ἡ θάλασσα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ Ἰσραήλ, ἔμεινεν ἄβατος· ἡ ἄμεμπτος μετὰ τὴν κύησιν τοῦ Ἐμμανουήλ, ἔμεινεν ἄφθορος. Ὁ ὢν καὶ προών, καὶ φανεὶς ὡς ἄνθρωπος, Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς».[32]

«Ἡ Κιβωτὸς αἰρομένη ὑπὸ τῶν Ἱερέων»: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

32. *Στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα προτυπώθηκε στὸ παρελθὸν εἰκόνα τῆς νύμφης, ποὺ δὲν ἔλαβε πείρα γάμου (δηλαδὴ τῆς Παρθένου Μαρίας). Ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς ἦταν αὐτὸς ποὺ διαιροῦσε τὸ νερὸ τῆς θάλασσας (γιὰ νὰ περάσει χωρὶς νὰ βραχεῖ καὶ νὰ πνιγεῖ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός), ἐδῶ ἐμφανίστηκε ὁ Γαβριὴλ ποὺ ὑπηρέτησε τὸ θαῦμα (τῆς συλλήψεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου). Τότε τὸν βυθὸ τῆς θάλασσας περπάτησε χωρὶς νὰ βραχεῖ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, τώρα γέννησε τὸν Χριστὸ χωρὶς ἀνδρικὸ σπέρμα ἡ Παρθένος Μαρία· ἡ θάλασσα, ὅταν πέρασε ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς παρέμεινε ἀδιάβατη (γιὰ τοὺς Αἰγυπτίους)· ἡ ἄμεπτος μετὰ τὴν κύηση τοῦ Ἐμμανουὴλ (τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ) παρέμεινε χωρὶς νὰ φθαρεῖ ἡ παρθενία της. Ὁ Θεὸς ποὺ ὑπάρχει καὶ ὑπῆρχε προαιώνια καὶ φανερώθηκε ὡς ἄνθρωπος ἐλέησέ μας».*

5. Τὸ ἁγίασμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δηλαδὴ ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης

Ὁ Κύριος ἔδωσε ἐντολὴ στὸν Μωυσῆ (1571-1451 π. Χ.) νὰ κατασκευάσει τὸ ἁγίασμά Του, δηλαδὴ τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος κινητὸς μεταφερόμενος Ναὸς γιὰ τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ, στὸν ὁποῖο ἔπρεπε νὰ τοποθετηθοῦν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς θρησκείας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποὺ ἀπεδείκνυαν καὶ μαρτυροῦσαν τὶς σωστικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ γι' αὐτούς.

«Θὰ κατασκευάσεις γιὰ μένα ἰδιαίτερο ἱερὸ τόπο, καὶ ἐκεῖ θὰ ἐμφανίζομαι σὲ σᾶς. Καὶ θὰ μοῦ τὰ φτιάξεις σύμφωνα μὲ ὅλα ἐκεῖνα ποὺ σοῦ δείχνω τώρα στὸ ὄρος, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς σκηνῆς καὶ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ὅλων τῶν σκευῶν της, ἔτσι θὰ τὰ κάνεις. Καὶ θὰ φτιάξεις τὴν κιβωτὸ τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ ξύλα ποὺ δὲν σαπίζουν, μὲ δυόμισι πήχεις μῆκος καὶ ἑνάμισι πήχυ πλάτος καὶ ἑνάμισι πήχυ ὕψος»[33].

«Θὰ κατασκευάσεις χρυσὴ τράπεζα ἀπὸ καθαρὸ χρυσό, τῆς ὁποίας τὸ μῆκος θὰ εἶναι δύο πήχεις, τὸ πλάτος ἕνας πήχυς, καὶ τὸ ὕψος ἑνάμισι πήχυς»[34].

33. *«Καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, καὶ ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν· καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα σοι δεικνύω ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς καὶ τὸ παράδειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς· οὕτω ποιήσεις. Καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος καὶ πήχεως καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος καὶ πήχεως καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος»* (Ἐξόδου κε΄ 7-9).

34. *«Καὶ ποιήσεις τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ, δύο πήχεων τὸ μῆκος καὶ πήχεως τὸ εὖρος καὶ πήχεως καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος»* (Ἐξόδου κε΄ 22).

«Θὰ κατασκευάσεις μία λυχνία ἀπὸ καθαρὸ χρυσό· σκαλιστὴ θὰ τὴν κάνεις αὐτὴν τὴν λυχνία. Ὁ κεντρικὸς κορμός της καὶ οἱ σὰν μικρὰ καλάμια βραχίονες καὶ οἱ κοῦπες (γιὰ τοὺς λύχνους) καὶ οἱ σφαιροειδεῖς κόμβοι καὶ τὰ κρίνα θὰ βγαίνουν ὅλα (σὰν συνέχεια) ἀπὸ τὸ κύριο σῶμα αὐτῆς τῆς λυχνίας»[35].

«Καὶ θὰ φτιάξεις γιὰ τὴν σκηνὴ δέκα κουρτίνες ἀπὸ ὕφασμα βαμβακερὸ ὑφασμένο μὲ στριμμένη κλωστὴ μὲ χρώματα κυανό, κόκκινο καὶ βαθὺ κόκκινο. Πάνω σ' αὐτὲς θὰ ὑφάνεις μορφὲς χερουβίμ»[36].

✺ Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς περιγράφει ὅλα ὅσα εὑρίσκονταν στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου:

«Εἶχε λοιπὸν καὶ ἡ πρώτη σκηνή (= ἡ παλαιὰ διαθήκη) λατρευτικὲς διατάξεις κι ἕνα ἐπίγειο θυσιαστήριο. Κατασκευάστηκε δηλαδὴ ἡ πρώτη σκηνή, ποὺ λεγόταν "*ἅγια*", μέσα στὴν ὁποία ὑπῆρχε ἡ λυχνία, ἡ τράπεζα καὶ οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως. Πίσω ἀπὸ τὸ δεύτερο καταπέτασμα ὑπῆρχε ἄλλη σκηνή, ποὺ λεγόταν "*ἅγια τῶν ἁγίων*". Ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ χρυσὸ θυσιαστήριο τοῦ θυμιάματος καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης ἡ σκεπασμένη γύρω γύρω μὲ χρυσάφι, μέσα στὴν ὁποία ὑπάρχει ἡ χρυσὴ στάμνα μὲ τὸ μάννα, ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρών, ποὺ βλάστησε

35. «*Καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, τορευτὴν ποιήσεις τὴν λυχνίαν· ὁ καυλὸς αὐτῆς καὶ οἱ καλαμίσκοι καὶ οἱ κρατῆρες καὶ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἔσται*» (Ἐξόδου κε΄ 30).

36. «*Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου· χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς*» (Ἐξόδου κστ΄ 1).

ὑπερφυσικά, καὶ οἱ δύο πλάκες τῆς διαθήκης. Πάνω δὲ ἀπὸ τὴν κιβωτὸ ὑπῆρχαν ἀστραφτερὰ χερουβίμ, ποὺ σκέπαζαν μὲ τὰ φτερά τους τὸ ἱλαστήριο· ἀλλὰ γι᾽ αὐτὰ δὲν εἶναι τώρα καιρὸς νὰ μιλήσουμε μὲ λεπτομέρειες»[37].

✺ Στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἐπίσης ἀναφέρονται καὶ τὰ ἑξῆς χωρία τῆς Ἐξόδου:

«Ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ καὶ τοῦ εἶπε· τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ πρώτου μηνός, τὴν πρωτομηνιά, θὰ στήσεις τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου καὶ θὰ βάλεις μέσα τὴν Κιβωτὸ τοῦ Μαρτυρίου καὶ θὰ σκεπάσεις τὴν Κιβωτὸ τοῦ Μαρτυρίου μὲ τὸ καταπέτασμα καὶ θὰ φέρεις μέσα τὴν τράπεζα καὶ θὰ τοποθετήσεις πάνω της τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως καὶ θὰ φέρεις μέσα τὴν λυχνία καὶ θὰ τοποθετήσεις πάνω της τοὺς λύχνους της. Θὰ βάλεις ἐπίσης τὸ χρυσὸ θυμιατήρι γιὰ τὸ θυμίαμα, γιὰ νὰ θυμιάζεται ἀπὸ μπροστὰ ἡ Κιβωτὸς καὶ θὰ τοποθετήσεις τὸ ἄλλο καταπέτασμα ὡς κάλυμμα στὴν θύρα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου»[38].

37. *«Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται Ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος»* (πρὸς Ἑβραίους θ΄ 1-5).

38. *«Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνίᾳ στήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ θήσεις τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπετάσματι καὶ εἰσοίσεις τὴν τράπεζαν καὶ προθή-*

«Θὰ πάρεις τὸ λάδι ποὺ εἶναι γιὰ τὸ χρῖσμα καὶ θὰ χρίσεις μὲ αὐτὸ τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν μέσα σ᾽ αὐτὴν καί (ἔτσι) θὰ ἁφιερώσεις (σὲ μένα) τὴν σκηνὴ καὶ ὅλα τὰ σκεύη της καὶ θὰ εἶναι ἁγία καὶ καθιερωμένη (στὴν λατρεία μου)»[39].

«Ἔτσι θὰ ἁφιερώσεις (σὲ μένα) τὸ θυσιαστήριο, καὶ θὰ εἶναι αὐτὸ τὸ θυσιαστήριο τὸ πιὸ ἅγιο ἀπ᾽ ὅλα»[40].

«Καὶ ὁ Μωυσῆς ἔκαμε ὅλα ὅσα τὸν διέταξε ὁ Κύριος· τὰ ἐξετέλεσε ὅλα ἀκριβῶς»[41].

«Καὶ τότε ἡ νεφέλη κάλυψε τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ πράγματι ἀκτινοβολοῦσε ὁλόκληρη ἡ σκηνὴ ἀπὸ τὴν δόξα (λάμψη) τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ Μωυσῆς δὲν μπόρεσε νὰ μπεῖ στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, διότι ἡ νεφέλη τὴν σκέπαζε, καὶ ἡ σκηνὴ ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ τὴν λάμψη τοῦ Κυρίου»[42].

Σύμφωνα μὲ τὴν θεολογία καὶ τὴν ὑμνολογία τῆς

σεις τὴν πρόθεσιν αὐτῆς καὶ εἰσοίσεις τὴν λυχνίαν καὶ ἐπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς. καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιᾶν ἐναντίον τῆς κιβωτοῦ καὶ ἐπιθήσεις κάλυμμα καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου» (Ἐξόδου μ΄ 1-5).

39. *«...Καὶ λήψῃ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος καὶ χρίσεις τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἁγιάσεις αὐτὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς καὶ ἔσται ἁγία* (Ἐξόδου μ΄ 7).

40. *«...Καὶ ἁγιάσεις τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων* (Ἐξόδου μ΄ 9).

41. *«...Καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος, οὕτως ἐποίησε»* (Ἐξόδου μ΄ 14).

42. *«Καὶ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης Κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή· καὶ οὐκ ἠδυνάσθη Μωϋσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίαζεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἡ νεφέλη καὶ δόξης Κυρίου ἐνεπλήσθη ἡ σκηνή»* (Ἐξόδου μ΄ 28-29).

Ἐκκλησίας ὅλα αὐτὰ θεωροῦνται τύποι τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου, ὅπως π.χ. ἀναφέρονται καὶ ὑμνολογοῦνται στὸν Κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου, στοὺς Χαιρετισμοὺς πρὸς τὴν Θεοτόκο καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους θεομητορικοὺς ὕμνους.

✺ Ἑρμηνεύοντας τὸ Θεοτοκίο[43] τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) γράφει γιὰ τὰ σκεύη τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου ποὺ θεωροῦνται τύποι τῆς Θεοτόκου:

«Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐντολῶν ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ περὶ τῆς Σκηνῆς καὶ τῶν σκευῶν της εἶπε καὶ γιὰ τὴν λυχνία, καὶ ἐννοῶ κάθε λυχνία ἀπὸ καθαρὸ χρυσό· ἀλλὰ καὶ στὸ Λευϊτικὸ γράφει· καὶ μίλησε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ καὶ τοῦ λέει· Διάταξε τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ διαλέξουν καὶ νὰ σοῦ δώσουν λάδι καθαρὸ γιὰ τὸν φωτισμό· καὶ νὰ καῖνε συνεχῶς χωρὶς διακοπὴ ἕναν λύχνο (καντήλι) πάνω στὴν καθαρὴ λυχνία[43α]. Μὲ τὸν λύχνο λοιπὸν δηλώνει τὴν παρθενία. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν στάμνα εἶναι γραμμένα τὰ ἑξῆς: Εἶπε λοιπὸν πρὸς τὸν Ἀαρὼν ὁ Θεός· πάρε μία στάμνα χρυσῆ καὶ βάλε σ᾽ αὐτὴν τὸ μάννα· καὶ ὁ Παῦλος λέει στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή· "διότι κατασκευάστηκε ἡ πρώτη σκηνή"...»[44].

43. *«Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγή· χαῖρε ἡ κλῖμαξ καὶ πύλη οὐράνιος· χαῖρε ἡ λυχνία καὶ στάμνος χρυσῆ, καὶ ὄρος ἀλατόμητον, ἡ τὸν Ζωοδότην Χριστὸν τῷ κόσμῳ κυήσασα».*

43α. Λευϊτικὸν κδ΄ 1-4.

44. *«Μετὰ τῶν ἄλλων γὰρ ὧν διετάξατο ὁ Θεὸς περὶ τῆς Σκηνῆς ἐν τῷ Μωϋσῇ καὶ τῶν τοιαύτης σκευῶν εἶπε καὶ περὶ λυχ-*

✺ Ὁ ἴδιος ἐξηγητὴς ἑρμηνεύοντας τὸ Θεοτοκίο[45] τῆς πέμπτης ᾠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ τρίτου ἤχου γράφει:

«Ἀφοῦ (ὁ Θεός) τοὺς ἔδωσε τὶς παλαιὲς διατάξεις, καὶ ἀνάμεσά τους τὸν περίφημο δεκάλογο, κατασκευάστηκε ἡ Σκηνή (τοῦ μαρτυρίου)· ἡ ὁποία μόλις ὁλοκληρώθηκε, καλύφτηκε ἀπὸ τὴν νεφέλη· αὐτὰ βεβαίως προεικονίζουν τὴν ἔνσαρκο παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας· διότι ἡ μὲν σκηνὴ ἦταν προτύπωση τῆς Ἁγίας Παρθένου καὶ Θεομήτορος· ἡ δὲ νεφέλη πρωτύπωση τῆς ἐπιφοιτήσεως καὶ ἐπισκιάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὲ μᾶς, ἀφοῦ ὁ Κύριος μὲ ἀνέκφραστο τρόπο μέσω τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατοίκησε στὴν μήτρα της. Αὐτὴ τὴν ἱστορία εἶχε στὸν νοῦ του ὁ μελωδὸς καὶ λέει πρὸς τὴν Θεοτόκο ὅτι ἀνεδείχθη σκηνὴ ἁγία, στὴν ὁποία κατασκήνωσε ὁ Κύριος. Διότι ἐσύ, λέει, ἀνεδείχθης πλατύτερη καὶ ἀπὸ τοὺς οὐρανούς, καὶ ἔτσι μπόρεσες νὰ δεχτεῖς αὐτὸν ποὺ δὲν χωρᾶ σὲ ὅλη

νίας λέγω, πάσης λυχνίας ἐκ χρυσίου καθαρᾶς· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Λευϊτικῷ "καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· ἔντειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον καθαρὸν εἰς φῶς· καῦσαι λύχνον διὰ παντὸς ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς" (Λευϊτικὸν κδ΄ 1-4)· οἷον τῷ λύχνῳ τὴν παρθενίαν σημαίνει· ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς στάμνου ταῦτα γέγραπται· ἔφησε γὰρ πρὸς Ἀαρών ὁ Θεός· "λάβε στάμνον χρυσῆν καὶ βάλε εἰς αὐτὴν τὸ μάννα" (Ἔξοδος ιέ΄ 33), καὶ ὁ Παῦλος φησὶ πρὸς Ἑβραίους *«σκηνὴ γὰρ κατασκευάσθη ἡ πρώτη»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

45. *«Σκηνὴ ἁγία, καὶ πλατυτέρα οὐρανῶν, ὡς τὸν ἐν πάσῃ ἀχώρητον τῇ κτίσει, Λόγον Θεοῦ δεξαμένη, μόνη ἐδείχθης ἀειπάρθενος».*

τὴν κτίση, τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Πράγματι μόνον ἡ Θεοτόκος ἀνεδείχθη ἁγία σκηνή· διότι καὶ σὲ ἄλλους ἐπεφοίτησε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, σὲ πατριάρχες (τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης) καὶ σὲ προφῆτες, ἀλλὰ σὲ ἐκείνους δὲν κατασκήνωσε τὸ ἴδιο τὸ θεῖο Πνεῦμα, ἀλλὰ τὰ χαρίσματά του, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκεῖνα λέγονται πνεύματα κατὰ τὸν Ἡσαΐα, ὅπως πνεῦμα συνέσεως καὶ πνεῦμα σοφίας. Σὲ σένα λοιπὸν μόνη Αὐτὸς εἰσῆλθε, ὅπως ὁ Γαβριὴλ σοῦ εἶπε κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· θὰ ἔρθει ἐπάνω σου τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καὶ ἡ δύναμη τοῦ Ὑψίστου, δηλαδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος»· «διότι ὁ Χριστὸς καλεῖται ἐπίσης Θεοῦ δύναμη καὶ Θεοῦ σοφία»[46].

Στὸ τροπάριο τῆς τετάρτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Πάσχα ψάλλουμε:

46. «*Μετὰ τὴν τῶν παλαιῶν παροχήν, αἳ τὴν δεκάλογον εἶχον, γέγονεν ἡ σκηνή· ἣν ἀπαρτισθεῖσαν νεφέλη ἔπλησε· ταῦτα δὲ προεικονίζει τὴν πρὸς ἡμᾶς διὰ σαρκὸς παρουσίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἡ μὲν γὰρ σκηνὴ τῆς Ἁγίας Παρθένου καὶ Θεομήτορος προτύπωσις ἦν· ἡ δὲ νεφέλη τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς ἡμᾶς ἐπιφοιτήσεως καὶ ἐπισκιάσεως, δι ἧς ὁ Κύριος ἀρρήτως ἐν τῇ μήτρᾳ ταύτης ᾤκησε. ταύτης οὖν τῆς ἱστορίας μέμνηται ὁ μελῳδὸς καὶ φησὶ πρὸς τὴν Θεοτόκον· ὅτι σκηνὴ ἁγία ἐδείχθη, ἐν ᾗ ἐσκήνωσεν ὁ Κύριος· σὺ γάρ, λέγει, καὶ τῶν οὐρανῶν πλατυτέρα, δι' οὗ τὸν ἐν πάσῃ ἀχώρητον τῇ κτίσει, Λόγον Θεοῦ ἐδέξω· μόνη γὰρ ἐδείχθη σκηνὴ ἁγία· καὶ γὰρ καὶ ἄλλοις ἐπεφοίτησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, πατριάρχαις καὶ προφήταις, ἀλλ' οὐκ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ θεῖον ἐκείνοις ἐσκήνωσε· τὰ δ' ἐκείνου χαρίσματα, ἃ κἀκεῖνα πνεύματα λέγονται κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, ὡς πνεῦμα συνέσεως καὶ πνεῦμα σοφίας· ἐν σοὶ δὲ μόνῃ αὐτὸς ἐλήλυθε, ὡς ὁ Γαβριήλ σοι εὐηγγελίσατο εἰπών· «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Ὑψίστου ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος»· «Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία*» (ἔνθ' ἀνωτέρω, σελ. 95).

«Ὁ θεοπάτωρ μὲν Δαυΐδ, πρὸ τῆς σκιώδους κιβωτοῦ, ἥλατο σκιρτῶν· ὁ λαὸς δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ ἅγιος, τὴν τῶν συμβόλων ἔκβασιν, ὁρῶντες, εὐφρανθῶμεν ἐνθέως, ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὡς παντοδύναμος»[47].

«Ὁ προφήτης Ἀαρὼν μὲ τὴν ῥάβδο ποὺ βλάστησε». Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου: Οἱ Τοιχογραφίες τοῦ Καθολικοῦ.

47. *«Ὁ πρόγονος τοῦ Θεανθρώπου, ὁ βασιλιὰς Δαυίδ, χόρευε καὶ πηδοῦσε (ἀπὸ ὑπερβολικὴ χαρὰ) μπροστὰ στὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης (ὅταν αὐτὴ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τοὺς ἀλλοφύλους ποὺ τὴν εἶχαν ἁρπάξει), ἡ ὁποία ἦταν σκιὰ καὶ προτύπωση (τῶν μελλόντων)· ἐμεῖς δὲ οἱ πιστοί, ποὺ ἀποτελοῦμε τὸν ἅγιο λαὸ τοῦ Θεοῦ, βλέποντες τὴν ἐκπλήρωση τῶν (παλαιῶν ἐκείνων) συμβόλων καὶ τύπων (πραγματοποιουμένη στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ), ἂς εὐφρανθοῦμε μὲ θεία εὐφροσύνη, διότι ὁ Χριστός, ὡς παντοδύναμος (Θεός) ποὺ εἶναι ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς».*

6. Ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα

Ὁ Θεὸς ἐξέλεξε μία ἀπὸ τὶς δώδεκα φυλὲς τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποὺ θὰ ἱεράτευε, αὐτὴ τοῦ Ἀαρών (1574-1451 π. Χ.), μ' ἕνα θαυμαστὸ γεγονός, ποὺ περιγράφεται στὸ βιβλίο τῶν Ἀριθμῶν.

«Καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα γόγγυσαν πάλιν οἱ Ἰσραηλίτες ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρὼν καὶ τοὺς κατηγοροῦσαν· ἐσεῖς ἐξοντώσατε τὸν λαὸ τοῦ Κυρίου! Καὶ ὅταν ὅλος ὁ ὄχλος στράφηκε καὶ ἐπιτέθηκε ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρών, αὐτοὶ ὥρμησαν μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ ἀμέσως αὐτὴν τὴν κάλυψε ἡ νεφέλη, καὶ ἐμφανίστηκε ἡ λάμψη τοῦ Κυρίου. Καὶ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν μπῆκαν καὶ στάθηκαν μπρὸς στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. Καὶ ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ καὶ στὸν Ἀαρὼν καὶ εἶπε: Διαχωρίστε τοὺς ἑαυτούς σας καὶ φύγετε μακριὰ ἀπὸ τὸν λαὸ αὐτό, διότι θὰ τοὺς ἐξοντώσω μία καὶ καλή. Ἐκεῖνοι ὅμως ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο κατὰ γῆς (προσευχόμενοι). Καὶ ὁ Μωυσῆς εἶπε στὸν Ἀαρών: Πᾶρε τὸ δοχεῖο τῆς φωτιᾶς, καὶ βάλε πάνω του φωτιά (δηλαδὴ κάρβουνα ἀναμμένα) ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο, καὶ ρίξε ἀπὸ πάνω θυμίαμα καὶ πήγαινέ το ὅσο τὸ δυνατὸν γρηγορότερα στὸ στρατόπεδο, γιὰ νὰ ἐξευμενίσεις τὸν Θεὸ γι' αὐτούς. Διότι ἤδη ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου εἶχε ξεσπάσει καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ θανατώνεται ὁ λαός. Καὶ πράγματι ὁ Ἀαρὼν πῆρε ὅ,τι ἀκριβῶς τοῦ εἶπε ὁ Μωυσῆς καὶ ἔτρεξε στὸν καταυλισμὸ τοῦ λαοῦ· καὶ ἤδη εἶχε ἀρχίσει τὸ θανατικὸ μέσα στὸν λαό· καὶ ἔβαλε

τὸ θυμίαμα (θυμίασε) καὶ ἐξευμένισε τὸν Θεὸ χάρη τοῦ λαοῦ. Καὶ στάθηκε (ὁ Ἀαρὼν μὲ τὸ θυμίαμα) μεταξὺ τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζωντανῶν, καὶ σταμάτησε ἀμέσως τὸ θανατικό. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πεθαμένων ἀπὸ τὸ θανατικὸ ἦταν δέκα τέσσαρις χιλιάδες ἑπτακόσιοι (14.700), χωρὶς ἐκείνους ποὺ εἶχαν πεθάνει ἐξ αἰτίας τοῦ Κορέ. Καὶ ἐπέστρεψε ὁ Ἀαρὼν στὸν Μωυσῆ στὴν θύρα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου, καὶ κόπηκε μαχαίρι τὸ θανατικό. Καὶ ὁ Κύριος μίλησε στὸν Μωυσῆ: Νὰ μιλήσεις στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ νὰ πάρεις ἀπ᾽ αὐτοὺς μία ράβδο ἀπὸ κάθε φυλή, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀρχηγούς τους ἀνὰ φυλή, κατὰ τὶς πατριαρχικὲς οἰκογένειες, δηλαδὴ συνολικὰ δώδεκα ράβδους, καὶ γράψε τὸ ὄνομα τοῦ κάθε ἀρχηγοῦ πάνω στὴν ράβδο του. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀαρὼν νὰ τὸ γράψεις πάνω στὴν ράβδο τῆς φυλῆς Λευί· διότι ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀαρὼν ἔχει μία ράβδο ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὴν φυλὴ Λευί, ἀφοῦ κάθε φυλὴ θὰ δώσει μία ράβδο. Καὶ τὶς ράβδους αὐτὲς θὰ τὶς βάλεις μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἀπέναντι τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Μαρτυρίου, καὶ μέσω αὐτῶν θὰ σοῦ φανερωθῶ ἐκεῖ (= θὰ σοῦ ἀποκαλύψω τὸ θέλημά μου). Καὶ ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐγὼ θὰ τὸν ἐκλέξω (γιὰ ἀρχιερέα μου), ἐκείνου ἡ ράβδος θὰ βλαστήσει, καὶ ἔτσι θὰ ἀφαιρέσω ἀπὸ πάνω μου τὸν γογγυσμὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, δηλαδὴ τὶς κατηγορίες ποὺ αὐτοὶ ἐξαπολύουν ἐναντίον σας (ἄρα καὶ ἐναντίον μου). Καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ ὁ Μωυσῆς στοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοί τους τοῦ ἔδωσαν τὶς ράβδους τους, δηλαδὴ κάθε ἀρχηγὸς ἔδωσε ἀπὸ μία ράβδο, καὶ δόθηκε μία ράβδος γιὰ κάθε φυλή, δώδεκα συνολικὰ ράβδοι, καὶ μεταξύ τους ἦταν καὶ ἡ

ράβδος τοῦ Ἀαρών. Καὶ ὁ Μωυσῆς ἄφησε τὶς ράβδους ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μέσα στὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου. Καὶ τὴν ἑπόμενη ἡμέρα μπῆκε ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν στὴν Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ εἶχε βλαστήσει ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν τῆς φυλῆς Λευί, καὶ μάλιστα ἔβγαλε βλαστάρι, καὶ ἄνθισε λουλούδια καὶ ἔκαμε καὶ καρπούς! Καὶ ὁ Μωυσῆς ἔβγαλε ὅλες τὶς ράβδους ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου (ἀπὸ τὴν σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου) καὶ τὶς ἔδειξε σὲ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ εἶδαν τὸ γεγονός, καὶ πῆραν ὁ καθένας τους τὴν ράβδο του. Καὶ εἶπε ὁ Κύριος στὸν Μωυσῆ· νὰ τοποθετήσεις τὴν ράβδο τοῦ Ἀαρὼν μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα μαρτύρια, γιὰ νὰ διατηρηθεῖ, καὶ νὰ εἶναι ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο γιὰ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν τῶν ἀνυπάκουων, καὶ νὰ πάψει ἔτσι ὁ γογγυσμός τους ἐναντίον μου, καὶ ἔτσι δὲν θὰ πεθάνουν. Καὶ ἔπραξαν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ὅπως ἀκριβῶς διέταξε ὁ Κύριος τὸν Μωυσῆ· ἔτσι ἔκαμαν. Καὶ εἶπαν μετὰ οἱ Ἰσραηλίτες στὸν Μωυσῆ: Ἐξαρθρωθήκαμε, καταστραφήκαμε, χαθήκαμε ἐντελῶς! Ὅποιος τολμᾶ νὰ ἀγγίξει τὴν Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου πεθαίνει ἀκαριαίως. Θὰ πεθάνουμε ὅλοι τελικά; (Μὴ γένοιτο!)»[48].

48 *«Καὶ ἐγόγγυσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τῇ ἐπαύριον ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν λέγοντες· ὑμεῖς ἀπεκτάγκατε τὸν λαὸν Κυρίου. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπισυστρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τήνδε ἐκάλυψεν αὐτὴν ἡ νεφέλη καὶ ὤφθη ἡ δόξα Κυρίου. καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν λέγων· ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰ-*

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ θεωρεῖται προεικόνιση τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία γέννησε τὸν Μέγα Ἀρχιερέα Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ πρόσφερε τὴν μία καὶ ἀνεπανάληπτη αἰώνια θυσία ἐξιλασμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν μας.

σάπαξ. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς Ἀαρών· λάβε τὸ πυρεῖον καὶ ἐπίθες ἐπ᾽ αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐπίβαλε ἐπ᾽ αὐτὸ θυμίαμα καὶ ἀπένεγκε τὸ τάχος εἰς τὴν παρεμβολὴν καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν· ἐξῆλθε γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, ἤρκται θραύειν τὸν λαόν. καὶ ἔλαβεν Ἀαρών, καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ Μωϋσῆς, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἤδη ἐνῆρκτο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἐπέβαλε τὸ θυμίαμα καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τεσσαρεσκαίδεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκεν Κορέ. καὶ ἐπέστρεψεν Ἀαρὼν πρὸς Μωϋσῆν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ λάβε παρ᾽ αὐτῶν ῥάβδον ῥάβδον κατ᾽ οἴκους πατριῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους, καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου. καὶ τὸ ὄνομα Ἀαρὼν ἐπίγραψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου Λευί· ἔστι γὰρ ῥάβδος μία, κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν δώσουσι. καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, κατέναντι τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξωμαι αὐτόν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει· καὶ περιελῶ ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν Ἰσραήλ, ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ᾽ ὑμῖν. καὶ ἐλάλησε Μωϋσῆς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβδον κατ᾽ ἄρχοντα, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἀνὰ μέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν. καὶ ἀπέθηκε Μωϋσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι Κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον καὶ εἰσῆλθε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν εἰς οἶκον Λευὶ καὶ ἐξήνεγκε βλαστὸν καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη καὶ ἐβλάστησε κάρυα. καὶ ἐξήνεγκε Μωϋσῆς πάσας τὰς ῥάβδους

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) ἑρμηνεύοντας τὴν προφητεία τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ πρὸς τὸν υἱό του Ἰούδα, μᾶλλον δὲ πρὸς τὸν Μεσσία Χριστό ποὺ ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν Ἰούδα, «ἀπὸ μένα τὸν βλαστό, υἱέ μου, φύτρωσας σὺ ἄλλο βλαστάρι»[49], λέει τὰ ἑξῆς:

«Βλαστὸν τὴν Παρθένον καὶ τὸ ἄχραντον τῆς Μαρίας ἐμφαίνων»[50].

«Μὲ τὴν λέξη *«βλαστός»* φανέρωσε ὅτι ἦταν παρθένος καὶ ἀμόλυντη ἡ Μαρία.

ἀπὸ προσώπου Κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ, καὶ εἶδον καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ. καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· ἀπόθες τὴν ῥάβδον Ἀαρὼν ἐνώπιον τῶν μαρτυρίων εἰς διατήρησιν, σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνηκόων, καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι. καὶ ἐποίησε Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καθὰ συνέταξε Κύριος τῷ Μωϋσῇ, οὕτως ἐποίησαν. καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Μωϋσῆν λέγοντες· ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς Κυρίου ἀποθνήσκει· ἕως εἰς τέλος ἀποθάνωμεν;» (Ἀριθμῶν ιζ΄ 6-28).

49. *«Ἐκ βλαστοῦ, Υἱέ μου ἀνέβης»* Γενέσεως μθ΄ 9.

50. Λόγος εἰς τὸ χωρίον: *«Πάτερ, εἰ δυνατὸν παρελθέτω»* (P.G. 91, σ. 32).

Ὁ Προφήτης Γεδεών: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

7. Ὁ πόκος τοῦ Γεδεών

Ἀπὸ τὸ 1400 περίπου ἕως τὸ 1095 π. Χ. οἱ Ἰσραηλίτες διοικήθηκαν ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ὁ Θεὸς ἐπέλεγε σὲ κάθε περίσταση. Αὐτοὶ λέγονταν Κριτές. Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ Γεδεών.

Ὁ κριτὴς Γεδεὼν ἔδρασε τὸ 1249 π. Χ., ὅταν ἐκλέχθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἡγηθεῖ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τους τῶν Μαδιανιτῶν. Ὁ Γεδεὼν ὅμως ἦταν γεωργὸς καὶ δὲν ἦταν στρατηγός. Γι' αὐτὸ καὶ ὅταν ὁ Θεὸς τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἡγεσία τῶν Ἰουδαίων στὸν πόλεμο κατὰ τῶν Μαδιανιτῶν, ζήτησε ἀποδείξεις ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὅτι θὰ τὸν βοηθήσει, μὲ ἕνα συγκεκριμένο γεγονὸς ποὺ περιγράφεται στὸ βιβλίο τῶν Κριτῶν.

«Καὶ εἶπε ὁ Γεδεὼν στὸν Θεό: ἐὰν ἐσύ, Κύριε, πρόκειται νὰ σώσεις μέσω ἐμοῦ τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅπως εἶπες, δεῖξε το μὲ τὸ ἑξῆς σημεῖο· Ἰδοὺ ἐγὼ βάζω ἕνα ποκάρι μαλλιὰ στὸ ἁλώνι. Ἐὰν ἡ δροσιὰ πέσει μόνον στὸ ποκάρι αὐτό, ἐνῶ στὸν ὑπόλοιπο χῶρο θὰ εἶναι ξηρασία, θὰ μάθω καὶ θὰ πεισθῶ ὅτι πράγματι θὰ σώσεις μέσω ἐμοῦ τὸν Ἰσραὴλ ὅπως εἶπες. Ἔτσι καὶ ἔγινε· ξύπνησε τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Γεδεών, πίεσε τὸν πόκο καὶ ἔσταξε ἀπὸ τὰ μαλλιὰ τοῦ ποκαριοῦ δροσιά, μία λεκάνη νερὸ γεμάτη. Καὶ ὁ Γεδεὼν εἶπε πάλι πρὸς τὸν Θεό: Ἂς μὴν ἀνάψει ὁ θυμὸς τοῦ Κυρίου ἐναντίον μου, διότι θὰ μιλήσω μία ἀκόμη φορά. Θὰ δοκιμάσω ἄλλη μία φορὰ τὸ ποκάρι τῶν μαλλιῶν. Ἂς μείνει τελείως ξερὸς ὁ πόκος καὶ σὲ

ὅλο τὸν ὑπόλοιπο χῶρο ἂς πέσει ἡ δροσιά. Ὁ Θεὸς ἔκαμε καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖο τὴν νύκτα ἐκείνη· τὸ ποκάρι ἔμεινε κατάξερο, ἐνῶ σὲ ὅλο τὸν ὑπόλοιπο χῶρο ἔπεσε δροσιά»[51].

Ὁ πόκος τοῦ Γεδεὼν θεωρεῖται τύπος τοῦ μυστηρίου τῆς Παρθένου Θεοτόκου· ὅπως ἡ δρόσος κατέβαινε καὶ δὲν ὑγραινόταν κάθε φορὰ εἴτε τὸ μαλλὶ εἴτε τὸ ἁλώνι, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατέβηκε χωρὶς νὰ καταστρέψει τὴν παρθενία τῆς Θεοτόκου, ὅπως ψάλλουμε· *«ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παρθένου μὴ λυμηνάμενος ἐν τῷ τόκῳ Σου»*[52].

Τὸ νόημα τοῦ συμβολισμοῦ αὐτοῦ φανέρωσε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (354-407 μ.Χ.) «ὅτι ἀθόρυβα καὶ ἀτάραχα εἰσῆλθε στὴν παρθενικὴ μήτρα»[53].

Ὁ σοφὸς Θεοδώρητος Κύρου (386-458 μ.Χ.) ὁμοίως ἐξηγεῖ ὅτι:

51. *«Καὶ εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν· εἰ σὺ σῴζεις ἐν χειρί μου τὸν Ἰσραὴλ καθὼς ἐλάλησας, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὸν πόκον τοῦ ἐρίου ἐν τῇ ἅλωνι· ἐὰν δρόσος γένηται ἐπὶ τὸν πόκον μόνον καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ξηρασία, γνώσομαι ὅτι σώσεις ἐν χειρί μου τὸν Ἰσραήλ, καθὼς ἐλάλησας. καὶ ἐγένετο οὕτω· καὶ ὤρθρισε τῇ ἐπαύριον καὶ ἐξεπίασε τὸν πόκον, καὶ ἔσταξε δρόσος ἀπὸ τοῦ πόκου, πλήρης λεκάνη ὕδατος. καὶ εἶπε Γεδεὼν πρὸς τὸν Θεόν· μὴ δὴ ὀργισθήτω ὁ θυμός σου ἐν ἐμοί, καὶ λαλήσω ἔτι ἅπαξ· πειράσω δὴ καί γε ἔτι ἅπαξ ἐν τῷ πόκῳ, καὶ γενέσθω ἡ ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν γενηθήτω δρόσος. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς οὕτως ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ ἐγένετο ξηρασία ἐπὶ τὸν πόκον μόνον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐγενήθη δρόσος»* (Κριτῶν στ΄ 36-40).

52. Τροπάριον ἕκτης ὠδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα.

53. *«Ὅτι ἀψοφητὶ καὶ ἀταράχως εἰς τὴν μήτραν εἰσελήλυθε τὴν παρθενικήν»* (Λόγος εἰς τὸ *«Πάτερ εἰ δυνατόν παρελθέτω»* P.G. 51, 37).

«Ὅπως ἀκριβῶς τὸ ποκάρι καθὼς δεχόταν τὴν δροσιά, δὲν ἄφηνε κανέναν χτύπο, καὶ ὅπως οἱ στάλες τῆς δροσιᾶς πέφτοντας στὴν γῆ δὲν γίνονται καθόλου ἀντιληπτὲς ἀπὸ τὴν ἀκοή, ἔτσι ἀκριβῶς ἀθόρυβα καὶ χωρὶς φασαρία ἦρθε στὴν παρθενικὴ μήτρα ὁ Λόγος καὶ κρυφὰ ἔγινε ἡ (κατὰ ἄνθρωπον) σύλληψη, ὥστε οὔτε ὁ μνηστήρας ποὺ κατοικοῦσε μαζὶ μὲ τὴν παρθένο δὲν κατάλαβε τίποτε[54]».

Προφητικῶς γιὰ τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Δαυίδ (1085-1014 π.Χ.) εἶπε:

«Ὁ Βασιλιὰς καὶ Μεσσίας θὰ κατεβεῖ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀθόρυβα σὰν τὴν βροχὴ ποὺ πέφτει πάνω στὸ ποκάρι τῶν μαλλιῶν καὶ εὐεργετικὸς σὰν τὴν ποτιστικὴ βροχὴ ποὺ μὲ τὶς σταγόνες της ποτίζει τὴν γῆ»[55].

Στὸ τροπάριο τῆς τετάρτης ᾠδῆς τοῦ Κανόνα τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ψάλλουμε:

«Στὴν γαστέρα τῆς Παρθένου σὰν νὰ ἦταν ποκάρι μαλλιοῦ κατέβηκες, Χριστέ μου, σὰν βροχή, ὅπως οἱ σταγόνες ποὺ πέφτουν ἁπαλὰ πάνω στὴν γῆ»[56].

54. *«Καθάπερ πόκος δεχόμενος ὑετὸν οὐδένα κτύπον ἀποτελεῖ καὶ ψεκάδες εἰς γῆν δροσώδεις φερόμεναι αἴσθησιν ταῖς ἀκοαῖς οὐδεμίαν παρέχουσιν, οὕτως ἀψοφητὶ καὶ ἀταράχως ἦλθεν εἰς τὴν μήτραν τὴν παρθενικὴν ὁ Λόγος καὶ λαθραίως ἡ αὐτοῦ ἐγένετο σύλληψις, οὐδὲ τοῦ συνοικοῦντος αἰσθομένου μνηστῆρος»* (Θεοδωρήτου Κύρου, *Ἑρμηνεία εἰς τοὺς Ψαλμούς*, P.G. 80 1433).

55. *«Καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἡ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν»* (Ψαλμὸς οα΄ 6).

56. *«Ὡς πόκῳ γαστρὶ Παρθενικῇ, κατέβης ὑετὸς Χριστός, καὶ ὡς σταγόνες ἐν γῇ στάζουσαι».*

«Χαῖρε κεχαριτωμένη»: Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
Ἀπὸ τὸ βιβλίο «Μονὴ Σταυρονικήτα».

8. Ὁ καρπὸς τῆς γῆς

Ἡ Θεοτόκος θεωρεῖται ὁ κάλλιστος καρπὸς τῆς γῆς, δηλαδὴ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ κατ' ἐπέκταση τῆς δημιουργίας. Ἡ ἀνθρωπότητα μὲ τὴν διαδικασία τῆς παιδείας τοῦ Κυρίου ὁδηγήθηκε στὴν κορύφωσή της, μὲ τὸ νὰ προσφέρει στὸν Θεὸ μία γυναίκα κατάλληλη νὰ γίνει μητέρα Του.

Τὴν εἰκόνα αὐτὴ διατύπωσε προφητικῶς ὁ προφήτης καὶ βασιλιὰς Δαυίδ (1085-1014 π.Χ.) σὲ πολλοὺς ψαλμούς του:

«Αὐτὸς θὰ μοιάζει μὲ τὸ δάσος ποὺ εἶναι φυτεμένο στὰ πλούσια τρεχούμενα νερὰ ποταμοῦ καὶ τὸ ὁποῖο θὰ δώσει τοὺς ὥριμους καρπούς του στὸν ὁρισμένο καιρό, καὶ τὰ φύλλα του ποτὲ δὲν θὰ πέσουν καὶ κάθε τι ποὺ θὰ κάνει ὁ εὐσεβὴς θὰ ἔχει τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ εἶναι ἐπιτυχημένος»[57].

(Δηλαδὴ ἔτσι θὰ εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀφοσιωμένος στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ· ὅλα τὰ ἔργα ποὺ θὰ κάνει θὰ ἔχουν αἴσια κατάληξη).

«Θὰ σὲ δοξολογήσουν, ὦ Θεέ, οἱ λαοί. Θὰ σὲ δοξολογήσουν ὅλοι οἱ λαοί. Ἡ γῆ θὰ δώσει τοὺς καρπούς της. Εἴθε νὰ μᾶς εὐλογήσει ὁ Θεός, ὁ Θεός μας»[58].

57. *«Καὶ ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρυήσεται· καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται»* (Ψαλμὸς α΄ 3).

58. *«Ἐξομολογησάσθωσάν σοι λαοί, ὁ Θεός, ἐξομολογησά-*

«Διότι ὁ Κύριος θὰ δώσει πλούσια τὴν καλωσύνη του, καὶ ἡ γῆ μας θὰ δώσει ἄφθονους τοὺς καρπούς της. Πρὶν ἀπὸ τὸν Κύριο θὰ προπορεύεται ἡ δικαιοσύνη, καὶ τὸν τρόπο τῆς συμπεριφορᾶς του θὰ τὸν καταστήσει ὡς ὁδηγὸ συμπεριφορᾶς γιὰ ὅλους μας»[59].

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης (1749-1809 μ.Χ.) ἔγραψε γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ τὰ ἑξῆς:

«Καθὼς τὸ περιβόλι γίνεται διὰ νὰ φυτευθῇ τὸ δένδρον καὶ πάλιν τὸ δένδρον φυτεύεται διὰ τὸν καρπόν, τοιουτοτρόπως ὅλος ὁ νοητὸς καὶ αἰσθητὸς κόσμος ἔγινε διὰ τὸ τέλος τοῦτο, ἤτοι διὰ τὴν Κυρίαν Θεοτόκον. Καὶ πάλιν ἡ Κυρία Θεοτόκος ἔγινε διὰ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ οὕτως ἐτελειώθη ἡ ἀρχαία βουλὴ καὶ ὁ σκοπὸς ὁ πρῶτος τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ νὰ ἀνακεφαλαιωθοῦν τὰ πάντα καὶ μὲ τὸ νὰ ἑνωθεῖ ἡ κτίσις μὲ τὸν Κτίστην οὐχὶ φυσικῶς, οὐχὶ προαιρετικῶς καὶ κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατ᾽ αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν»[60].

Καὶ ὁ Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος (1350-1431 μ.Χ.) στὸν Β΄ Λόγο στὸν Εὐαγγελισμὸ γράφει:

«Καὶ γιὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσω, ἡ οὐσία τοῦ σκοποῦ καὶ ὅλου τοῦ παρόντος κόσμου καὶ ὅλης τῆς κτίσεως,

σθωσάν σοι λαοὶ πάντες. γῆ ἔδωκε τὸν καρπὸν αὐτῆς· εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ Θεός, ὁ Θεὸς ἡμῶν» (Ψαλμὸς 66, 6-7).

59. *«Καὶ γὰρ ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς· δικαιοσύνη ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύσεται καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματα αὐτοῦ»* (Ψαλμὸς 84, 13).

60. (Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, *«Ἀόρατος Πόλεμος»*, ἐκδόσεις ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ, Ἀθῆναι, Κεφ. μθ΄ στὴν σημείωση τῆς σελίδος 166).

ὅλων τῶν ὑλικῶν στοιχείων καὶ ὅλων τῶν γενεῶν, καὶ ὁλόκληρου τοῦ γένους μας καὶ κάθε ἀνθρώπινης φυλῆς, ὁλόκληρης τῆς δημιουργίας καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν, εἶναι τὸ μὲν ἄνθος ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὁ δὲ ὡραιότατος καρπός (μιλάω φυσικὰ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον) ὁ Υἱός της ὁ μονογενής»[61].

«Ὁ προφήτης Δαβίδ». Λεπτομέρεια ἀπὸ τὸν Εὐαγγελισμό. Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου.

61. *«Καὶ ἵνα συνελὼν εἴπω, τὸ πᾶν τοῦ σκοποῦ καὶ παντὸς τοῦδε τοῦ κόσμου καὶ πάσης τῆς κτίσεως, πάντων στοιχείων καὶ πασῶν τῶν γενεῶν, παντὸς δὲ γένους ἡμῶν καὶ πάσης ἀνθρώπων φυλῆς, ἁπάντων αἰώνων καὶ πασῶν τῶν ὡρῶν, τὸ ἄνθος μὲν ἡ Δέσποινα Θεοτόκος, ὁ ὡραιότατος δὲ καρπὸς (λέγω δὲ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον) ὁ Υἱός ἐστιν αὐτῆς ὁ μονογενής»* (Ἰωσὴφ Βρυεννίου, ΤΑ ΕΥΡΕΘΕΝΤΑ τ. β΄. Ἔκδοσις β΄ Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 122).

«Ἐπὶ Σοὶ χαίρει».
Tempera. 16 century. SINAI TREASURES OF THE MONASTERY.

9. Ἡ στολισμένη βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ

✺ Ὁ προφήτης καὶ βασιλιὰς Δαυίδ (1085-1014 π.Χ.) στὴν ὠδὴ *γιὰ τὸν Ἀγαπητό*[62] ἐγκωμιάζει καὶ τὴν βασίλισσα ποὺ στέκεται δίπλα του. Σ' αὐτὴ τὴν βασίλισσα οἱ θεοφόροι Πατέρες μας εἶδαν τὴν δοξασμένη Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

«Πριγκίπισσες, θυγατέρες βασιλιάδων, ἀποτελοῦν τὴν τιμητικὴ συνοδεία σου. Στὰ δεξιά σου στέκεται μεγαλοπρεπὴς ἡ βασίλισσα, στολισμένη, μὲ φόρεμα ἀπὸ χρυσᾶ νήματα καὶ μὲ ποικίλα κεντήματα καὶ χρώματα. Κόρη, ἄκουσε τὴν συμβουλή μου. Τὸ αὐτί σου νὰ ἀκούει μὲ προσοχὴ τὶς ἐντολές του καὶ λησμόνησε ἐντελῶς τὸν λαό σου καὶ αὐτὴ ἀκόμη τὴν πατρική σου οἰκογένεια. Τότε ὁ βασιλιάς σου θὰ ἀγαπήσει τὴν ὀμορφιά σου. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ Κύριός σου, θὰ τὸν προσκυνήσεις. Ἡ περίφημη Τύρος θὰ ἀποστείλει πολλὰ δῶρα. Οἱ πλούσιοι ἄρχοντες τῶν λαῶν θὰ ζητοῦν ἱκετευτικῶς σὰν σὲ λιτανεία τὴν εὔνοια τοῦ προσώπου σου. Ὅλη ἡ δόξα τῆς νύφης, ἡ ὁποία εἶναι κόρη βασιλιᾶ, προέρχεται ἀπὸ τὸν πλούσιο ἐσωτερικὸ στολισμὸ τῆς ἀρετῆς της. Μὲ κροσσωτὸ χρυσοκέντητο ἔνδυμα εἶναι περιβεβλημένη καὶ στολισμένη. Θὰ ὁδηγηθοῦν στὸν βασιλιᾶ παρθένες κοπέλες, οἱ ὁποῖες θὰ τὴν ἀκολουθοῦν ὡς τιμητική της συνοδεία. Οἱ φίλες της, ποὺ τὴν συνοδεύουν, θὰ παρουσιαστοῦν στὸν βασιλιᾶ καὶ νυμφίο. Ἔτσι θὰ σχηματι-

62. Ψαλμοῦ μδ΄ (με΄) 45.

στοῦν δύο μεγαλοπρεπεῖς πομπές, τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης, ποὺ θὰ προχωροῦν μὲ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση καὶ θὰ φτάσουν στὸ ἀνάκτορο τοῦ βασιλιᾶ νυμφίου. Ὦ βασίλισσα, ἀντὶ τῶν προγόνων σου θὰ εἶναι τώρα στὴν θέση τους οἱ υἱοί σου. Θὰ τοὺς ἀναδείξεις ἄρχοντες σὲ ὁλόκληρη τὴν γῆ. Ὦ βασιλιᾶ, θὰ μνημονεύω τὸ ὄνομά σου στὶς γενεὲς τῶν γενεῶν. Γι᾽ αὐτὸ οἱ λαοὶ θὰ σὲ ὑμνολογοῦν ἀκαταπαύστως στὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος»[63].

Ὅτι ὁ ψαλμὸς αὐτὸς ἀναφέρεται στὸ θεομητορικὸ πρόσωπο διαπιστώνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι χρησιμοποιεῖται στὶς θεομητορικὲς ἑορτές.

✺ Γιὰ τὸ πνευματικὸ κάλλος τῆς Παρθένου Μαρίας ἐξηγεῖ ὁ ἐξηγητὴς τῶν ἀναστάσιμων κανόνων τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (680-749 μ.Χ) ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) στὴν ἑρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου[63α] τῆς

63. «*Θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου· παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι Κύριός σου, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ. καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις· τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ. πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονταί σοι· ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει, ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως. ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησαν υἱοί σου· καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ· διὰ τοῦτο λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος*» (Ψαλμοῦ 44, 10-18).

63α. «*Δεδοξασμένα λελάληνται περὶ σοῦ, ἡ πόλις ἡ ἔμψυχος*

τρίτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ τρίτου ἤχου:

«Δὲν εἶναι σαρκικὴ ὁμορφιὰ οὔτε αἰσθητή, ἀλλὰ νοητή· καὶ ὁ ἴδιος ὁ ψαλμωδὸς εἶπε περὶ αὐτῆς· "ἁγίασε τὴν σκηνὴ ὅπου θὰ κατασκηνώσει ὁ Ὕψιστος· ὁ Θεὸς κατοικεῖ μέσα της καὶ δὲν θὰ σαλευθεῖ" καὶ ἄλλα γι' αὐτὸ τὸ θέμα. Ἀφοῦ εἶπε ὁ μελωδός "*δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ*", μετὰ πρόσθεσε σὰν νὰ ἑρμηνεύει τὰ λόγια του, "*διὰ σοῦ γὰρ Δέσποινα, τοῖς ἐπιγείοις Θεὸς συνανεστράφη*". Θέλει νὰ πεῖ δηλαδή· καὶ πῶς νὰ μὴν ἐγκωμιάζονται τὰ σχετικὰ μὲ σένα, μέσω τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς συναναστράφηκε μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Διότι ἦταν προορισμένη γιὰ τὸ μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. Περίμενε τὸν κατάληλο χρόνο καὶ ἀναζητοῦσε μία σκηνὴ γιὰ νὰ κατοικήσει ὁ ἐνυπόστατος Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀντάξια γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ὅταν καὶ ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων ἔφτασε στὸ ἀποκορύφωμα καὶ ἦρθε στὴν ὕπαρξη τὸ σῶμα τῆς ὑπεραμώμητης Παρθένου καὶ ἔφτασε στὸ ἀκρότατο σημεῖο τῆς πλήρους καθαρότητος καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ, τότε καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔφτασε στὴν γῆ· καὶ εἰσῆλθε στὴν μήτρα καὶ προσέλαβε τὴν ἁγία σάρκα μὲ νοῦ καὶ ψυχή· καὶ ἀπὸ αὐτὴν προῆλθε, ὅμοιος μὲ μᾶς χωρὶς ὅμως ἁμαρτία· καὶ μὲ τοὺς ἐπίγειους (ἀνθρώπους) συναναστράφηκε. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔτσι ἔγιναν, ἐνῶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι ὁ μελωδὸς ἀντικρούει καὶ τὴν αἵρεση τοῦ Νεστορίου μὲ αὐτὸν τὸν λόγο· δὲν γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρ-

τοῦ ἀεὶ βασιλεύοντος· διὰ σοῦ γάρ, Δέσποινα, τοῖς ἐπὶ γῆς Θεὸς συνανεστράφη».

θένο ἕνας ἁπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ Θεὸς μὲ ἀνθρώπινη φύση εἶναι αὐτὸς ποὺ γεννήθηκε ἐκ Παρθένου»[64].

✺ Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς (ιδ΄ αἰ. μ.Χ.) ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης ἑρμηνεύει τὸν ψαλμικὸ λόγο «*παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν Σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη πεποικιλμένη*»[65] πανηγυρίζοντας στὸν λόγο του στὴν κοίμηση τῆς Θεοτόκου ὡς ἑξῆς:

«Καὶ μόνη αὐτὴ ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες ἀναδείχθηκε μητέρα Θεοῦ ἐκ φύσεως ἐπάνω ἀπὸ κάθε φύση, καὶ ὑ-

64. «*Οὐ σαρκικὸν κάλλος, οὐδ᾽ αἰσθητόν, ἀλλὰ νοητόν· καὶ ὁ αὐτὸς περὶ αὐτῆς «ἡγίασε τὸ σκήνωμα αὐτοῦ Ὕψιστος· ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς καὶ οὐ σαλευθήσεται» καὶ ἄλλα περὶ αὐτοῦ· εἰπὼν δ᾽ ὁ μελῳδὸς «δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ» καὶ οἷον ἐφερμηνεύων τὸν λόγον, ἐπήγαγε, «διὰ σοῦ γὰρ Δέσποινα, τοῖς ἐπιγείοις Θεὸς συνανεστράφη»· καὶ πῶς γὰρ φησὶν οὐ δεδόξασται τὰ περὶ σοῦ, δι ἧς Θεὸς συνανεστράφη ἀνθρώποις· ἦν γὰρ προωρισμένη εἰς τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου μυστήριον· ἔμενε δὲ τὸν ἐπιτήδειον χρόνον καὶ ἐζήτει σκηνῆς εἰς κατοικίαν ὁ τοῦ Θεοῦ ἐνυπόστατος λόγος ἀξίαν ἑαυτοῦ· ὅτε ἐκείνων καὶ ἡ κακία εἰς ἄκρον ἦλασε καὶ ἁπάσης ἐπέκεινα καθαρότητος καὶ ἁγιασμοῦ εἰς ὕπαρξιν ἦλθεν ἡ σάρξ, τῆς ὑπεραμώμου Παρθένου, τότε καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν ἐπεδήμησεν· καὶ τὴν μήτραν εἰσδύς, τὴν ἁγίαν σάρκα προσελάβετο νοῦν ἔχουσαν καὶ ψυχήν· καὶ ἐξ αὐτῆς ἐλθών, ὅμοιος ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας· καὶ τοῖς ἐπιγείοις συνανεστράφη· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, εἴποι δ᾽ ἄν τις καὶ τοῦ Νεστορίου αἵρεσιν ἀποτείνεσθαι τὸν λόγον τῷ μελωδῷ δεικνύντι· οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος ἐτέχθη ἐκ τῆς Παρθένου, ἀλλὰ Θεὸς μετὰ σαρκὸς ἐστὶν ὁ ἐκ Παρθένου τεχθείς*» (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 89).

65. Ψαλμοῦ μδ΄ 10.

πῆρξε μὲ τὸν ἀνέκφραστο τόκο βασίλισσα κάθε ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος κι ἔτσι, ἐπειδὴ ὑψώνει ἡ ἴδια τοὺς κάτω ἀπὸ αὐτήν, καὶ ἀναδεικνύει τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ὑπηκόους οὐράνιους ἀντὶ γιὰ ἐπίγειους, καὶ μετέχει στὴν ἀνώτερη ἀξία καὶ στὴν μεγαλύτερη δύναμη, ὁρίστηκε ὡς ὑψηλοτάτη καὶ μακαριωτάτη βασίλισσα μακαρίου γένους.

»Τώρα ἔχει καὶ τὸν οὐρανὸ κατάλληλο κατοικητήριο ὡς ταιριαστό της βασίλειο, στὸν ὁποῖο μετατέθηκε σήμερα ἀπὸ τὴν γῆ, καὶ στάθηκε στὰ δεξιὰ τοῦ παμβασιλέως μὲ διάχρυσο ἱματισμὸ ντυμένη καὶ στολισμένη, ὅπως λέει γι αὐτὴν ὁ ψαλμωδός. Ὡς ἱματισμὸ δὲ διάχρυσο πρέπει νὰ ἐννοήσεις τὸ διαυγὲς σῶμα της, στολισμένο μὲ ὅλων τῶν εἰδῶν τὶς ἀρετές.

»Πραγματικὰ γιὰ τὴν ἀνώτατη ταξιαρχία αὐτῶν γράφει ὁ Ἡσαΐας· καὶ τὰ Σεραφὶμ στέκονταν γύρω του. Καὶ γι᾽ αὐτὴ πάλι λέει ὁ Δαυίδ: Στάθηκε ἡ βασίλισσα στὰ δεξιά σου. Βλέπετε τὴν διαφορὰ τῆς στάσεως; Ἀπὸ αὐτὴ μπορεῖτε νὰ καταλάβετε καὶ τὴν διαφορὰ τῆς κατὰ τὴν ἀξία τάξεως, διότι τὰ Σεραφὶμ ἦσαν γύρω ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνῶ πλησίον στὸν ἴδιο μόνο ἡ βασίλισσα, ἡ ὁποία θαυμάζεται καὶ ἐγκωμιάζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, ποὺ εἶναι σὰν νὰ τὴν ἀνακηρύττει πρὸς τὶς γύρω του ἀγγελικὲς δυνάμεις καὶ νὰ λέει κατὰ τὰ λόγια τοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων, *τί καλὴ ἡ πλησίον μου!* Εἶναι λαμπρότερη ἀπὸ τὸ φῶς, πιὸ ἀνθοστολισμένη ἀπὸ τοὺς θείους παραδείσους, ἁρμονικότερη ἀπὸ ὅλον τὸν ὁρατὸ καὶ ἀόρατο κόσμο. Βρίσκεται μάλιστα ὄχι μόνο πλησίον ἀλλὰ καὶ στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, εὐλόγως, διότι ὅπου κάθησε ὁ Χρι-

στὸς στὸν οὐρανό, δηλαδὴ στὰ δεξιὰ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Πατρός, ἐκεῖ στέκεται καὶ αὐτὴ τώρα ποὺ ἀνέβηκε ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανό, ὄχι μόνον διότι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται περισσότερο ἀπὸ ὅλους, καὶ λόγω τῶν φυσικῶν θεσμῶν ἄλλωστε, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀληθινὰ θρόνος του καὶ ὅπου κάθεται ὁ βασιλιᾶς, ἐκεῖ βρίσκεται καὶ ὁ θρόνος. Αὐτὸν τὸν θρόνο ἔβλεπε καὶ ὁ Ἡσαΐας στὸ μέσον ἐκείνου τοῦ χερουβικοῦ χοροῦ καὶ τὸν χαρακτήριζε ὑψηλὸ καὶ ὑπερυψωμένο, δηλώνοντας τὴν ὑπέρβαση τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἀπὸ τὴν Θεομήτορα. Γι αὐτὸ καὶ βάζει τοὺς ἴδιους τοὺς ἀγγέλους νὰ δοξάσουν λόγω αὐτῆς τὸν Θεὸ λέγοντας *εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἀπὸ τὸν τόπο του»*[66].

66. «*Μόνη πασῶν αὕτη, μήτηρ μὲν ἐκ φύσεως ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀναπέφηνε Θεοῦ, βασιλὶς δὲ παντὸς ἐγκοσμίου καὶ ὑπερκοσμίου κτίσματος ὑπῆρξε τῷ ἀφράστῳ τόκῳ καὶ οὕτω τοὺς ὑφ' ἑαυτὴν δι' ἑαυτῆς ὑψώσασα, καὶ τὸ ἐπὶ γῆς ὑπήκοον οὐράνιον ἀντ' ἐπιγείου ἀποδείξασα... μακαρίου γένους μακαριωτάτη βασιλὶς ἐφέστηκε.*

»*Νῦν καὶ τὸν οὐρανὸν ἔχουσα πρέπον οἰκητήριον ὡς αὐτῇ προσῆκον βασίλειον, εἰς ὃν ἀπὸ τῆς γῆς μετανέστη σήμερον καὶ ἐκ δεξιῶν παρέστη τοῦ παμβασιλέως, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ ψαλμωδῷ Προφήτῃ περὶ αὐτῆς· ἱματισμὸν δὲ νοήσεις διάχρυσον τὸ διαυγὲς ἐκείνης σῶμα, πεποικιλμένον ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς.*

»*Περὶ μὲν γὰρ τῆς τούτων ἀνωτάτω ταξιαρχίας Ἡσαΐας γράφει καὶ τὰ Σεραφὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ (Ἡσαΐου στ΄ 2) περὶ δὲ αὐτῆς πάλιν ὁ Δαυίδ: Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου. Ὁρᾶτε τὴν διαφορὰν τῆς στάσεως; ἀπὸ ταύτης ἔχετε συνορᾶν καὶ τὴν διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν ἀξίαν τάξεως περὶ μὲν γὰρ τὸν Θεὸν τὰ Σεραφίμ, πλησίον δὲ παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον μόνη ἡ παμβασιλίς... Οὐ πλησίον δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ δεξιῶν εἰκότως ὅπου*

Ἡ θεολογία αὐτὴ ἐνέπνευσε τὴν ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως φαίνεται στὸ δογματικὸ Θεοτοκίο τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ τετάρτου ἤχου:

«Ὁ διὰ σὲ θεοπάτωρ προφήτης Δαυῒδ, μελῳδικῶς περὶ σοῦ προανεφώνησε, τῷ μεγαλεῖά σοι ποιήσαντι· Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου. Σὲ γὰρ Μητέρα πρόξενον ζωῆς ἀνέδειξεν, ὁ ἀπάτωρ ἐκ σοῦ ἐνανθρωπῆσαι εὐδοκήσας Θεός, ἵνα τὴν ἑαυτοῦ ἀναπλάσῃ εἰκόνα, φθαρεῖσαν τοῖς πάθεσι, καὶ τὸ πλανηθὲν ὀρειάλωτον εὑρών, πρόβατον τοῖς ὤμοις ἀναλαβών, τῷ Πατρὶ προσαγάγῃ, καὶ τῷ ἰδίῳ θελήματι, ταῖς οὐρανίαις συνάψῃ Δυνάμεσι, καὶ σώσῃ Θεοτόκε τὸν κόσμον, Χριστὸς ὁ ἔχων, τὸ μέγα καὶ πλούσιον ἔλεος»[67].

γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν οὐρανοῖς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ δηλονότι τῆς μεγαλωσύνης, ἐκεῖ καὶ αὕτη νῦν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβᾶσα ἕστηκεν οὐ μόνον ὅτι ποθεῖ καὶ ἀντιποθεῖται πάντων μάλιστα, καὶ αὐτοῖς τοῖς φυσικοῖς θεσμοῖς, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ θρόνος ἐστὶν ὡς ἀληθῶς αὐτοῦ ὅπου δὲ κάθηται ὁ βασιλεύς, ἐκεῖ καὶ ὁ θρόνος ἵσταται.

»Τοῦτον τὸν θρόνο καὶ ὁ Ἡσαΐας μεταξὺ ἐκείνου τοῦ χερουβικοῦ χοροῦ καὶ ἔβλεπε καὶ ἔλεγε ὑψηλὸν καὶ ἐπηρμένον, τὸ τὰς οὐρανίους Δυνάμεις ὑπεραναβεβηκός, τῆς θεομήτορος δηλῶν διὸ καὶ αὐτοὺς εἰσάγει τοὺς ἀγγέλους, ἀπὸ ταύτης τὸν Θεὸν δοξάζοντας καὶ λέγοντας "εὐλογημένη ἡ δόξα Κυρίου ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ» (Ἰεζεκιὴλ γ΄ 12) (Ε.Π.Ε σελ. 446-436 §§ 7, 8 13, 14).

67. *«Γιὰ σένα (Παρθένε Μαρία) ὁ προπάτορας τοῦ Θεοῦ Δαυὶδ προφητικὰ εἶπε πρὸς Ἐκεῖνον ποὺ ἐνήργησε μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα σὲ σένα. Στάθηκε δίπλα σου στὰ δεξιά σου ἡ βασίλισσα. Διότι ὁ Θεός, ποὺ εὐδόκησε νὰ γεννηθεῖ χωρὶς πατέρα ἀπὸ σένα, σὲ ἀνέδειξε Μητέρα, ποὺ ἔφερες στὸν κόσμο τὴν ζωή, γιὰ νὰ ἀναπλάσει (ἀναδημιουργήσει) τὴν εἰκόνα Του (ποὺ εἶναι ὁ ἄνθρωπος), ποὺ διεφθάρη ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀφοῦ εὗρει τὸ πρόβατο (ἐννοεῖ τὸν ἄνθρωπο) ποὺ πλανήθηκε καὶ αἰχμαλωτίστηκε στὰ*

Ρίζα τοῦ Ἰεσσαί. Ἀρχὲς 17ου αἰώνα Πρωτᾶτο
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «Θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους».

10. Τὸ πῖον ὄρος

✲ Ὁ προφήτης Δαυίδ (1085-1014 π. Χ.) μιλάει γιὰ ἕνα εὔφορο καὶ δασύσκιο βουνὸ στὸ ὁποῖο εὐδόκησε, εὐαρεστήθηκε νὰ κατοικήσει ὁ Θεός.

«Τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ, ἡ Σιών. Ὄρος παχύ, ὄρος στερεό, ὄρος πλούσιο. Γιατί μιλᾶτε καὶ παραπονιέστε ἐσεῖς, ὄρη μεγάλα καὶ στερεά, γιὰ τὸ ὄρος Σιών, στὸ ὁποῖον εὐδόκησε ὁ Θεὸς νὰ κατοικεῖ; Πράγματι ὁ Κύριος θὰ κατοικεῖ ἐκεῖ μέχρι τὴν συντέλεια»[68].

Προφητεύει ὁ Ἡσαΐας (προφήτευσε ἀπὸ 760-700 π. Χ.):

✲ «Ὁ Κύριος μίλησε καὶ εἶπε· ὅτι κατὰ τὶς ἔσχατες ἡμέρες τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου θὰ γίνει ἐμφανὲς σὲ ὅλο τὸν κόσμο, καὶ ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ θὰ γίνει ὁρατὸς ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα σὰν νὰ εἶναι κτισμένος πάνω ἀπὸ τὶς κορυφὲς τῶν ὀρέων. Θὰ ὑψωθεῖ πάνω ἀπὸ ὅλα τὰ βουνὰ καὶ θὰ προστρέξουν στὸ ὄρος αὐτὸ τοῦ Κυρίου ὅλα τὰ ἔθνη»[69].

ὄρη (τῆς κακίας) καὶ τὸ πάρει στοὺς ὤμους Του νὰ τὸ ὁδηγήσει καὶ νὰ τὸ προσφέρει στὸν Θεὸ Πατέρα καὶ μὲ τὴν θέλησή Του νὰ τὸ ἑνώσει μὲ τὶς οὐράνιες ἀγγελικὲς δυνάμεις καὶ νὰ σώσει τὸν κόσμο Θεοτόκε ὁ Χριστός, ποὺ ἔχει τὴν πλούσια καὶ μεγάλη ἀγάπη».

68. *«Ὄρος τοῦ Θεοῦ, ὄρος πῖον, ὄρος τετυρωμένον, ὄρος πῖον. ἱνατί ὑπολαμβάνετε, ὄρη τετυρωμένα, τὸ ὄρος, ὃ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κατοικεῖν ἐν αὐτῷ; καὶ γὰρ ὁ Κύριος κατασκηνώσει εἰς τέλος»* (Ψαλμὸς 67, 16-17).

69. *«Ὅτι ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ᾽ ἄκρων τῶν ὀρέων καὶ ὑψωθήσε-*

✻ Ὁμοίως καὶ ὁ προφήτης Μιχαίας (προφήτευσε ἀπὸ 750- 698 π.Χ.):

«Καὶ κατὰ τὶς ἔσχατες ἡμέρες θὰ γίνει ἐμφανὲς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, περίβλεπτο ἀπὸ τὶς κορυφὲς τῶν ὀρέων, καὶ θὰ ὑψωθεῖ πάνω ἀπὸ τὰ βουνά, καὶ πρὸς αὐτὸ θὰ τρέξουν ὅλοι οἱ λαοί»[70].

✻ Στὸν λόγο του στὸ Βάπτισμα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Ναζιανζηνός, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλως (329-389 μ.Χ.) ἑρμηνεύει ὅτι τὰ βουνὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνυψώθηκε πιὸ πάνω ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων:

«Φωτίζεις ἐσὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὄρη αἰώνια, τὶς ἀγγελικὲς δυνάμεις, νομίζω, οἱ ὁποῖες μᾶς βοηθοῦν πρὸς τὸ καλύτερο»[71].

Στὸ τροπάριο τῆς τετάρτης ᾠδῆς τοῦ πρώτου κανόνα τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ψάλλουμε:

«Ἴδετε λαοὶ καὶ θαυμάσατε τὸ ὄρος γὰρ τὸ ἅγιον, καὶ ἐμφανέστατον Θεοῦ τῶν ἐπουρανίων βουνῶν, ἐφ' ὕπερθεν αἴρεται, οὐρανὸς ἐπίγειος, ἐν ἐπουρανίῳ καὶ ἀφθάρτῳ χθονὶ οἰκιζόμενος»[72].

ται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη» (Ἡσαΐου β΄ 2).

70. *«Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου, ἕτοιμον ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ μετεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν· καὶ σπεύσουσι πρὸς αὐτὸ λαοί»* (Μιχαίου δ΄ 1).

71. *«Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, πρὸς τὸν Θεὸν λέγεται ἀγγελικῶν, οἶμαι, δυνάμεων, αἵ συνεργοῦσιν ἡμῖν πρὸς τὰ κρείττονα»* (P.G. 36, 409).

Βεβαίως τὰ σύμβολα ἔχουν πολλὲς ἑρμηνεῖες. Γι' αὐτὸ καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία τὸ πῖον ὄρος συμβολίζει καὶ τὴν Ἐκκλησία.

✻ Ὁ βασιλιὰς Σολομών (1033-975 π. Χ.) ἀναφέρεται σὲ μία ἀγνὴ περιστερά.

«Ὁ ἀδελφὸς της καρδιᾶς μου μοῦ ἀποκρίνεται καὶ μοῦ λέει· σήκω, ἔλα κοντά μου, ἐσὺ ἡ σύντροφός μου, ἡ καλή μου, τὸ περιστέρι μου»[73].

«Ἡ συκιὰ ἔβγαλε τοὺς ὀλύνθους της. Τὰ ἀμπέλια ἀνθίζουν καὶ σκορπίζουν τὴν εὐωδιά τους. Σήκω, ἔλα ἐσύ, ἡ σύντροφός μου, ἡ καλή μου, ἡ περιστερά μου, ἔλα ἐσὺ τὸ περιστέρι μου, ποὺ εἶσαι κρυμμένη κάτω ἀπὸ τὸν βράχο, κοντὰ στὸ τεῖχος. Δεῖξε μου τὴν μορφή σου. Ἄσε με νὰ ἀκούσω τὴν φωνή σου, διότι ἡ φωνή σου εἶναι γλυκιά καὶ ἡ ὄψη σου ὡραία»[74].

«Ἑξήντα βασίλισσες παρευρίσκονται καὶ ὀγδόντα σύζυγοι δευτέρας σειρᾶς καὶ ἀναρίθμητες ἄλλες νεαρές.

72. *«Δέστε λαοὶ καὶ θαυμάστε τὸ ὄρος τὸ ἅγιο καὶ πιὸ γνωστὸ τοῦ Θεοῦ (ἐννοεῖ τὴν Παρθένο Μαρία) ὑψώνεται πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ἐπουράνια βουνά (ἐννοεῖ τὶς ἀγγελικὲς δυνάμεις). Αὐτὴ ὅταν ζοῦσε στὴν γῆ διῆγε οὐράνιο βίο γι' αὐτὸ κατοικεῖ στὴν ἐπουράνια καὶ ἄφθαρτη χώρα».*

73. *«Ἀποκρίνεται ἀδελφιδός μου, καὶ λέγει μοι· ἀνάστα, ἐλθὲ ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου»* (Ἆσμα Ἀσμάτων β΄ 10).

74. *«Ἡ συκῆ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς, αἱ ἄμπελοι κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὀσμήν. ἀνάστα, ἐλθέ, ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστερά μου, καὶ ἐλθέ, σὺ περιστερά μου, ἐν σκέπῃ τῆς πέτρας, ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος· δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν με τὴν φωνήν σου, ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία»* (Ἆσμα Ἀσμάτων β΄ 13- 14).

Γιὰ μένα ὅμως μία εἶναι ἡ περιστερά μου, ἡ τέλεια, ἡ μοναχοκόρη τῆς μητέρας της, ἡ ἐκλεκτὴ καὶ γιὰ ἐκείνη ποὺ τὴν γέννησε. Τὴν εἶδαν οἱ ἄλλες κοπέλες, καὶ τὴν καλοτυχίζουν. Καὶ αὐτὲς ἀκόμη οἱ βασίλισσες καὶ οἱ δευτέρας σειρᾶς σύζυγοι θὰ τὴν ἐγκωμιάζουν»[75].

Ἡ περιστερὰ εἶναι εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ὅπως ψάλλουμε καὶ στὸ τέταρτο τροπάριο τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ Κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου:

«Ἡ περιστερὰ ἡ τὸν ἐλεήμονα ἀποκυήσασα».

Ὁ προφήτης Σολομών: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

75. *«Ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. μία ἐστὶ περιστερά μου, τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ τεκούσῃ αὐτήν. εἶδοσαν αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν, βασίλισσαι καί γε παλλακαὶ καὶ αἰνέσουσιν αὐτήν»* (Ἆσμα Ἀσμάτων στ΄ 8-9).

11. Ὁ περίτεχνος καὶ στολισμένος βασιλικὸς θρόνος

✻ Ἐπίσης ὁ βασιλιὰς Σολομών (1033-975 π. Χ.) ἀναφέρεται σὲ μία ἀρωματισμένη κλίνη, ποὺ θεωρεῖται καὶ αὐτὴ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου.

«Ποιά εἶναι αὐτὴ ποὺ ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν ἔρημο σὰν ἀνάερη στήλη θυμιάματος σμύρνας καὶ λιβάνου καὶ ὅλων τῶν εὐωδῶν οὐσιῶν, ποὺ κατασκευάζει ὁ μυροποιός; Ἰδοὺ τὸ φορεῖο τοῦ Σολομῶντος. Ἑξήντα δυνατοὶ ἄνδρες ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ Ἰσραὴλ γύρω ἀπὸ αὐτό. Ὅλοι κρατοῦν ρομφαία. Ἔχουν γυμναστεῖ στὸν πόλεμο. Ὁ καθένας τους φέρει τὴν ρομφαία ζωσμένη στὸν μηρό του, ἕτοιμος νὰ τὴν χρησιμοποιήσει σὲ κάθε αἰφνίδιο νυκτερινὸ κίνδυνο. Κατασκεύασε ὁ Σολομὼν φορεῖο γιὰ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὰ εὐώδη ξύλα τοῦ Λιβάνου. Οἱ κίονες τοῦ φορείου του εἶναι ἀργυροί, τὸ ἀνάκλιντρο ὁλόχρυσο, τὰ στηρίγματά του ὁλοπόρφυρα. Μέσα στὸ φορεῖο κεντητὸ ψηφιδωτὸ δάπεδο, ἔργο καὶ δῶρο τῆς ἀγάπης τῶν θυγατέρων τῆς Ἱερουσαλήμ»[76].

76. *«Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς ἐρήμου ὡς στελέχη καπνοῦ τεθυμιαμένη σμύρναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρεψοῦ; ἰδοὺ ἡ κλίνη τοῦ Σαλωμών, ἑξήκοντα δυνατοὶ κύκλῳ αὐτῆς ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραήλ, πάντες κατέχοντες ῥομφαίαν, δεδιδαγμένοι πόλεμον, ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ ἐπὶ μηρὸν αὐτοῦ ἀπὸ θάμβους ἐν νυξί. φορεῖον ἐποίησεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεὺς Σαλωμὼν ἀπὸ ξύλων τοῦ Λιβάνου· στύλους αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργύριον καὶ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρύσεον· ἐπίβασις αὐτοῦ πορφυρᾶ, ἐντὸς αὐτοῦ*

Ὁ Κύριος τῆς δόξης, ὁ ἐπὶ θρόνου χερουβικοῦ ἐποχούμενος, ἐποίησε ἔμψυχο θρόνο Του τὴν Παρθένο Μαρία, ὅπως ἐγκωμιάζεται:

«Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις βασιλέως καθέδρα· χαῖρε, ὅτι βαστάζεις τὸν βαστάζοντα πάντα».

✻ Ἐπίσης στὸ ὅραμα τῆς κλήσεώς του στὸ προφητικὸ ἀξίωμα ὁ προφήτης Ἡσαΐας (προφήτευσε ἐπὶ ἑξήντα χρόνια 760-700 π.Χ.) εἶδε τὸν Κύριο τῆς δόξης νὰ κάθεται πάνω σὲ θρόνο ὑπερυψωμένο. Κι αὐτὴ ἡ εἰκόνα θεωρεῖται προτύπωση τοῦ μυστηρίου τῆς Θεοτόκου.

«Κατὰ τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖο πέθανε ὁ βασιλιὰς Ὀζίας, εἶδα σὲ ὅραμα τὸν Κύριο νὰ κάθεται πάνω σὲ ἕναν θρόνο ὑψηλὸ καὶ μετέωρον· καὶ εἶδα ἀκόμη νὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὴν δόξα Του ὁ ναὸς αὐτός»[77].

✻ Ὁ εἱρμὸς τῆς πέμπτης ᾠδῆς τοῦ κανόνα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς ἀναφέρεται σ᾽ αὐτὸ τὸ θέμα ὡς ἑξῆς:

«Ὡς εἶδεν Ἡσαΐας συμβολικῶς ἐν θρόνῳ ἐπηρμένῳ Θεόν, ὑπ᾽ Ἀγγέλων δόξης δορυφορούμενον, ὦ τάλας, ἐβόα ἐγώ πρὸ γὰρ εἶδον σωματούμενον Θεὸν φωτὸς ἀνεσπέρου καὶ εἰρήνης δεσπόζοντα»[77α].

λιθόστρωτον, ἀγάπην ἀπὸ θυγατέρων Ἰερουσαλήμ, θυγατέρες Σιών» (Ἆσμα Ἀσμάτων γ΄ 6-10).

77. *«Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ, οὗ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεύς, εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπῃρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ»* (Ἡσαΐου στ΄ 1).

77α. *«Ὅταν εἶδε ὁ Ἡσαΐας μὲ τρόπο συμβολικὸ τὸν Θεὸ νὰ κάθεται σὲ ὑπερυψωμένο θρόνο περικυκλούμενο ἀπὸ ἔνδοξους Ἀγγέλους ἐφώναξε· εἶμαι ταλαίπωρος ἐγὼ ποὺ προεῖδα τὸν σαρ-*

✲ Γλαφυρὰ εἶναι καὶ τὰ ἑρμηνευτικὰ σχόλια τοῦ Ἰωάννη Ζωναρᾶ (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) στὴν Ὀκτώηχο, ὅταν ἑρμηνεύει τὸν εἱρμὸ τῆς ἐνάτης[78] ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ βαρέος ἤχου:

«Καὶ ἀφοῦ εἶπε ὁ μελωδὸς αὐτά (τὰ ἐγκώμια), στὴν συνέχεια πρόσθεσε στὸ θαῦμα καὶ δεύτερο θαῦμα λέγοντας· ἔγινες δοχεῖο τοῦ ἀβάσταχτου (Θεοῦ), ἡ περιοχὴ ποὺ χώρεσε αὐτὸν ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος, διότι ἐσὺ δέχτηκες ἐκεῖνον ποὺ κανεὶς ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ἀντέξει, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα τίποτε· γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος φόρεσε σὰν περιβολή του τὴν ἀνθρώπινη φύση»[79].

Στὸ πρῶτο τροπάριο τῶν αἴνων τῶν Χριστουγέννων ὑμνοῦμε τὴν Παρθένο Μαρία ὡς χερουβικὸ θρόνο:

«Εὐφραίνεσθε, δίκαιοι, οὐρανοί, ἀγαλλιᾶσθε,
σκιρτήσατε, τὰ ὄρη, Χριστοῦ γεννηθέντος
Παρθένος καθέζεται τὰ Χερουβὶμ μιμουμένη,
βαστάζουσα ἐν κόλποις Θεὸν Λόγον σαρκωθέντα·
ποιμένες τὸν τεχθέντα δοξάζουσι,
μάγοι τῷ Δεσπότῃ δῶρα προσφέρουσιν·

κωμένο Θεὸ νὰ δεσπόζει μέσα στὸ ἀνέσπερο φῶς καὶ τὴν αἰώνια εἰρήνη».

78. *«Μὴ τῆς φθορᾶς διαπείρᾳ κυοφορήσασα, καὶ παντεχνήμονι Λόγῳ σάρκα δανείσασα, Μῆτερ ἀπείρανδρε, Παρθένε Θεοτόκε, δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, χωρίον τοῦ ἀπείρου πλαστουργοῦ σου, σὲ μεγαλύνομεν».*

79. *«Εἰπὼν δὲ ὁ μελῳδὸς ταῦτα, ἐπάγει τῷ θαύματι θαῦμα λέγων· δοχεῖον τοῦ ἀστέκτου, χωρίον τοῦ ἀπείρου· σὺ γὰρ ἐδέξω, φησίν, ὃν οὐ δύναταί τις στέξαι οὐδὲν ὄν, διὸ καὶ τὴν σάρκα περιεβάλετο ὁ Κύριος».*

ἄγγελοι ἀνυμνοῦντες λέγουσιν·
ἀκατάληπτε Κύριε, δόξα σοι»[80].

Θεοτόκος: *«Ἡ τιμιωτέρα τῶν Χερουβείμ»*. Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

80. *«Εὐφρανθῆτε δίκαιοι, οὐρανοὶ χαρῆτε. Σκιρκήτασε ἀπὸ χαρὰ τὰ ὄρη, ἀφοῦ γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ Παρθένος καθέζεται μιμουμένη τὰ Χερουβὶμ βαστάζουσα στὴν ἀγκαλιά της τὸν σαρκωθέντα Θεὸ Λόγο. Ποιμένες δοξάζουν τὸν τεχθέντα. Μάγοι προσφέρουν δῶρα στὸν Δεσπότη Κύριο. Ἄγγελοι ὑμνοῦντες λένε· Κύριε ποὺ δὲν μπορεῖ κάποιος νὰ συλλάβει καὶ νὰ ἐννοήσει τὰ ἔργα σου, σὲ σένα ἀνήκει ἡ δόξα».*

12. Ἡ ἀνωτέρα πάντων τῶν ποιημάτων

✪ Ὁ βασιλιὰς Σολομών (1033-975 π.Χ.) πλέκει τὸ ἐγκώμιο μιᾶς θυγατέρας του, ποὺ ἐξυψώθηκε πάνω ἀπὸ ὅλες τὶς γυναῖκες, ποὺ εἴτε ἦταν πλούσιες εἴτε ἀπέκτησαν ἰσχὺ καὶ δόξα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνωτέρα πάντων τῶν ποιημάτων, ἡ Παρθένος Μαρία.

«Πολλὲς γυναῖκες ἀπέκτησαν πλούτη, πολλὲς ἀπέκτησαν δύναμη μέσα στὴν κοινωνία, ἀλλὰ ἐσὺ τὶς ξεπέρασες ὅλες. Οἱ φιλαρέσκειες τῆς γυναίκας εἶναι ψεύτικα πράγματα καὶ ἡ ὁμορφιά της κάτι τὸ προσωρινὸ καὶ ἀνώφελο. Διότι μόνον ἡ συνετὴ γυναίκα εὐλογεῖται ἀπὸ τὸν Θεό. Ἂς ὑμνεῖ λοιπὸν αὐτὴ τὸν φόβο τοῦ Κυρίου. Κι ἐσεῖς ἐπαινέστε αὐτὴν τὴν συνετὴ γυναῖκα σύμφωνα μὲ τὰ καλὰ λόγια ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὰ χείλη της, καὶ ὅλοι θὰ ἐγκωμιάζουν τὸν σύζυγό της (γιὰ χάρη της) μπροστὰ σ᾽ ὅλο τὸν κόσμο ποὺ συγκεντρώνεται στὶς ἀγορὲς ποὺ βρίσκονται στὶς πύλες τῆς πόλεως»[81].

✪ Γι᾽ αὐτὸ καὶ προσφυῶς ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Κύπρου εἶπε (315-403 μ.Χ.) τὰ ἑξῆς ἐγκωμιαστικὰ λόγια πρὸς τὴν Παρθένο Μαρία:

«Τί νὰ πῶ; καὶ τί νὰ μιλήσω; Πῶς νὰ ἐγκωμιάσω τὴν ἐξ ὁλοκλήρου ἔνδοξη; Διότι εἶναι ἀνώτερη ὅλων πλὴν

81. *«Πολλαὶ θυγατέρες ἐκτήσαντο πλοῦτον, πολλαὶ ἐποίησαν δύναμιν, σὺ δὲ ὑπέρκεισαι καὶ ὑπερῇρας πάσας. ψευδεῖς ἀρέσκειαι καὶ μάταιον κάλλος γυναικός· γυνὴ γὰρ συνετὴ εὐλογεῖται, φόβον δὲ Κυρίου αὕτη αἰνείτω. δότε αὐτῇ ἀπὸ καρπῶν χειλέων αὐτῆς, καὶ αἰνείσθω ἐν πύλαις ὁ ἀνὴρ αὐτῆς»* (Παροιμιῶν λα΄ 29-31).

μόνον τοῦ Θεοῦ. Διότι εἶναι καλύτερη καὶ ἀπὸ τὰ χερουβὶμ καὶ ἀπὸ τὰ σεραφὶμ καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ στρατεύματα τῶν ἀγγέλων· γι᾽ αὐτὴν δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει ἀξίως οὔτε οὐράνιο οὔτε ἐπίγειο πλάσμα οὔτε κι αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι. Διότι ἀκόμη κι αὐτοὶ τῆς προσέφεραν καὶ ὕμνο καὶ ἔπαινο καὶ τιμὴ καὶ δόξα· ἀλλὰ οὔτε ἔτσι δὲν κατάφεραν νὰ ποῦν κάτι ἀντάξιό της»[82].

✪ Ὡς ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ὁρατὴ καὶ ἀόρατη κτίση ὑμνεῖ τὴν Παρθένο Μαρία καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (η΄ αἰ. μ.Χ) στὸ Θεοτοκίο τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ δεύτερου ἤχου:

«Ὑπερτέρα πέφηνας Ἁγνή, πάσης ἀοράτου τε καὶ ὁρατῆς, ἀειπάρθενε, κτίσεως· τὸν γὰρ κτίστην τέτοκας ὡς ηὐδόκησε σαρκωθῆναι ἐν μήτρᾳ σου· ᾧ σὺν παρρησίᾳ πρέσβευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»[83].

Μὲ πίστη συνεχῶς ἐγκωμιάζεται ἡ Παρθένος Μαρία μὲ τὸν γνωστὸ ὕμνο:

82. *«Τί εἴπω; καὶ τί λαλήσω; Πῶς μακαρίσω τὴν ὁλόροιζον δόξαν; ὅτι χωρὶς Θεοῦ μόνου πάντων ἀνωτέρα ὑπάρχει. Καλλιωτέρα γὰρ τῶν χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ καὶ πάσης στρατιᾶς πέφυκεν ἀγγελικῆς· πρὸς ἣν οὐρανοῦ καὶ γῆς οὐκ ἐπαρκέσει γλῶττα, τάχα δὲ οὔτε ἀγγέλων. Καὶ γὰρ αὐτοὶ ὕμνον καὶ αἶνον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν προσήνεγκαν· ἀλλ᾽ οὔτε οὕτω κατ᾽ ἀξίαν εἰπεῖν ἴσχυσαν»* (P.G. 43, στ. 492).

83. *«Ἀποδείχτηκες Ἁγνὴ Ἀειπάρθενε, ὅτι εἶσαι ὑπεράνω (ὑπερέχεις) παντὸς ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου (κτιστοῦ) δημιουργήματος· διότι ἔτεκες τὸν Κτίστη καὶ Δημιουργό, ὁ Ὁποῖος θέλησε νὰ λάβει τὴν ἀνθρώπινη σάρκα στὴν μήτρα σου· πρὸς τὸν Ὁποῖο μὲ τὴν παρρησία (ποὺ ἔχεις σὰν Μητέρα Του) πρέσβευε νὰ σωθοῦν οἱ ψυχές μας».*

«Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβὶμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφὶμ τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν Λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν»[84].

Θεοτόκος: *«Ἡ τιμιωτέρα τῶν Χερουβείμ».* Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

84. *«Ἐσένα ποὺ εἶσαι πιὸ πολύτιμη ἀπὸ τὰ Χερουβὶμ καὶ πιὸ ἔνδοξη ἀπο τὰ Σεραφίμ, ποὺ γέννησες τὸν Θεὸ Λόγο χωρὶς νὰ φθαρεῖ ἡ παρθενία σου, ποὺ γέννησες ἀληθινὰ καὶ πραγματικὰ τὸν Θεὸ σὲ μεγαλύνουμε».*

Ὁ προφήτης Ἀββακούμ: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

13. Τὸ κατάσκιο ὄρος

✺ Ὁ Προφήτης Ἀββακούμ (σύγχρονος τοῦ Ἱερεμία) προφήτευσε τὴν τιμωρία τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ τῶν Ἀσσυρίων Ναβουχοδονόσορα ποὺ συνέβη τὸ 612 π.Χ.), προαναγγέλλει τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ προέλθει ἀπὸ ἕνα κατάσκιο ὄρος.

«Ὁ Θεός, ἔνδοξος καὶ ἰσχυρός, θὰ ἔλθει ἀπὸ τὴν Θαιμάν· ὁ ἅγιος θὰ προέλθει ἀπὸ τὸ βαθύσκιο δασωμένο ὄρος»[85].

Στὴν προφητεία αὐτὴ παρουσιάζεται ἡ Θεοτόκος ὡς κατάσκιο ὄρος, ἐπειδὴ ὅπως τὸ ὄρος ὅταν εἶναι εὔφορο εἶναι καὶ κατάφυτο καὶ γεμάτο σκιά, ἔτσι καὶ τὴν Θεοτόκο ἐπεσκίασε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο γιὰ νὰ συλλάβει, νὰ κυοφορήσει, καὶ νὰ γεννήσει τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν λόγο τοῦ Ἀγγέλου:

«Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ ἔρθει ἐπάνω σου καὶ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ ἐπικαλύψει, γι᾽ αὐτὸ καὶ τὸ ἅγιο παιδὶ ποὺ θὰ γεννήσεις θὰ ὀνομαστεῖ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»[86].

✺ Ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας (περὶ τὸ 1070-1100 μ.Χ.) στὴν ἑρμηνεία τοῦ Ἀββακοὺμ σχολιάζει αὐτὴ τὴν προφητεία καὶ λέει, ὅτι ἡ Θεοτόκος παρομοιάζεται μὲ ὄρος δασύ, ἐπειδὴ δὲν ἀνέβηκε στὸν νοῦ της

85. *«Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἥξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος»* (Ἀββακοὺμ γ΄ 3).

86. *«Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διʼ ὃ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ»* (Λουκᾶ α΄ 35).

λογισμὸς ρυπαρός, γιὰ νὰ ἀπωλέσει τὴν ἁγιότητά της, ὅπως καὶ στὸ πυκνὸ ὄρος δὲν μπορεῖ ὁ πέλεκυς νὰ κόψει τὰ δέντρα. Αὐτὸ συνέβη ἐπειδὴ τὴν εἶχε σκεπάσει μὲ τὴν δύναμή Του τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

«Ἐπειδή (τὴν Παρθένο Μαρία) δὲν τὴν ἄγγιξε σιδερένιο ἐργαλεῖο, δηλαδὴ λογισμὸς ποὺ νὰ ἔχει πάνω του τὴν βρωμερὴ σκουριὰ τῆς ἁμαρτίας, οὔτε τὴν ἀκούμπησε κάποιο χέρι γιὰ ἀνθρώπινη πράξη, ὥστε νὰ καταστρέψει τὴν παρθενία της, τὴν ὀνομάζει δάσος, καὶ μάλιστα «κατάσκιον» (μὲ πυκνὴ βλάστηση ποὺ δημιουργεῖ πυκνὲς σκιές), διότι καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα ἦρθε νὰ μείνει ἐπάνω της καὶ ἡ δύναμη τοῦ Ὑψίστου τὴν σκέπασε προστατευτικά»[87].

✺ Στὴν ἑρμηνεία τοῦ εἱρμοῦ[88] τῆς τετάρτης ᾠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ὁ σοφὸς Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) λέει:

✺ «Οἱ διάφοροι προφῆτες συμβολικῶς ὀνόμασαν «ὄρος» (= ὑψηλὸ βουνό) τὴν Παρθένο, ὅπως γιὰ παράδειγμα ὁ Ἀββακούμ, ὅταν λέει: *Ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἥξει καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος* καὶ *ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου ἐλήλυ-*

87. *«Ὡς μὴ σιδήρου ἀναβάντος ἐπ᾽ αὐτήν, λογισμοῦ ἰὸν ρυπαρὸν ἔχοντος μηδὲ χειρὸς ἀνθρωπίνης πράξεως, ἵνα τέμῃ τὴν παρθενίαν αὐτῆς κατάσκιον δέ, διότι τό τε ἅγιον Πνεῦμα ἐπῆλθεν ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπεσκίασεν αὐτῇ»* (P.G. 126 στ. 880).

88. *«Ὄρος σε τῇ χάριτι, τῇ θείᾳ κατάσκιον, προβλεπτικοῖς ὁ Ἀββακούμ, κατανοήσας ὀφθαλμοῖς, ἐκ σοῦ ἐξελεύσεσθαι τοῦ Ἰσραὴλ προανεφώνει τὸν Ἅγιον, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ ἀνάπλασιν».*

θας. Καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν προφητεία συντέθηκε ὁ παρὼν εἱρμὸς πρὸς ἀνύμνηση τῆς Ἀειπαρθένου Μαριάμ. Ἀλλὰ ὁ μὲν Ἀββακοὺμ λέει μὲ ἀπόλυτο τρόπο· *καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος*, ἐνῶ ὁ Ἡσαΐας προσθέτει: *Ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ λέγει, εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες Σιών, ὅτι ὑψώθη ὁ Ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς*. Ὄρος λοιπὸν ἐννοοῦσαν τὴν Παρθένο, διότι πράγματι αὐτὴ βρίσκεται ψηλά, ψηλότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, σὰν ὄρος ποὺ ὑψώνει τὴν κορυφή του πάνω ἀπὸ κάθε γήινη προσκόλληση καὶ σκεπάζεται ἀπ᾽ ὅλες τὶς ἀρετὲς καὶ ἀπὸ κάθε εἴδους χαρίσματα, στὰ ὁποῖα σὰν σὲ σύννεφα ἔχει κατεβεῖ ὁ Θεός. Ἐπίσης τὴν ὀνομάζουν καὶ Θαιμάν, ποὺ ἑρμηνεύεται νότος ἢ λίβας, καὶ δύση. Διότι (σὰν ἥλιος) ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα ὁ Λόγος, καὶ βυθίστηκε σὰν σὲ δύση στὴν παρθενικὴ μήτρα, ἡ ὁποία καλεῖται καὶ νότος (= ὑγρασία) ἀπὸ τὴν ὑγρασία τοῦ αἵματος· διότι ὁ νότος καὶ ὁ λίβας εἶναι ὑγρός ἄνεμος, ἀλλὰ ὑγρὰ εἶναι καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύση μας, τὴν ὁποία πραγματικὰ ἀπέκτησε ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα μας λέγεται δύση καθὼς καὶ ἡ Παρθένος, ὅπως στὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα ἔχουμε ἀνατολὴ καὶ δύση· καὶ βλέπουμε πάντοτε τὸν ἥλιο νὰ ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ καὶ στὸ τέλος τῆς ἡμέρας νὰ καταλήγει στὴν δύση. Ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ξεκίνησε ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τῆς ἀγκαλιᾶς τοῦ Θεοῦ Πατέρα καὶ σὰν σὲ δύση κατέληξε σ᾽ αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη φύση γιὰ τὴν σωτηρία μας καὶ τὴν ἀνάπλασή μας. Διότι τὸ ἀρχικὸ καὶ ἀνώτερο τοῦ παντὸς εἶναι ὁ Θεός, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀντίθετη πλευρὰ τὸ τελευταῖο καὶ κατώτατο ἄκρο εἶναι ἡ ἀνθρώπινη φύση

μας· καὶ αὐτὴ τὴν ξαναδημιούργησε καὶ τὴν ἀποκατέστησε στὴν ἀρχικὴ μακαριότητα μὲ τὸ νὰ τὴν προσλάβει διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως»[89].

✺ Ὁμοίως καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ ἀναφέρει στὴν ἐξήγηση τοῦ ὀνείρου τοῦ Ναβουχοδονόσορα, ὅτι θὰ γεννηθεῖ ἕνας βασιλιὰς ποὺ θὰ διαλύσει τὰ βασίλεια καὶ τὶς

89. *«Ὄρος ἡ Παρθένος συμβολικῶς ὠνομάσθη παρὰ διαφόροις Προφήταις, ὥσπερ ὁ Ἀββακοὺμ ὄρος ὀνομάζει αὐτὴν λέγων: «ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμὰν ἥξει καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος» καὶ «ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου ἐλήλυθας». Ἐκ δὲ τῆς προφητείας ταύτης ὁ παρὼν τέθειται εἱρμὸς εἰς ὕμνον τῇ Ἀειπαρθένῳ Μαριάμ· ἀλλ' ὁ μὲν Ἀββακούμ ἀπολύτως λέγει «καὶ ὁ Ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου δασέος», ὁ δὲ Ἡσαΐας μετὰ προσθήκης φησὶν «ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ λέγει, εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες Σιών, ὅτι ὑψώθη ὁ Ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς»· ὄρος μὲν οὖν ἦν ἡ Παρθένος, καὶ γὰρ ὄντως ὑψηλὸν αὕτη καὶ πάντων ἀνθρώπων ὑπερκείμενον καὶ πάσης γηΐνης προσπαθείας ὑπερανέχων κομῶν καὶ κατασκιαζόμενον πάσαις ἀρεταῖς καὶ παντοίοις χαρίσμασιν, οἷς ὁ Θεὸς καταβέβηκε· ὡσαύτως καὶ Θαιμάν, ὅ ἑρμηνεύεται νότος ἢ λὶψ καὶ δυσμαί, ἀνέτειλε γὰρ ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Λόγος, ἔδυ δὲ εἰς τὴν παρθενικὴν μήτραν, ἥτις καὶ νότος διὰ τὴν τοῦ αἵματος νοτίδα· ὑγρὸν γὰρ ὁ νότος καὶ ὁ λίψ, ὑγρὰ δὲ καὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν ἐν ᾗ γέγονεν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος· ἀλλὰ καὶ δυσμαὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν καὶ ἡ Παρθένος ὡς ἐπ' ἀνατολῆς καὶ δυσμῶν, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὅραμα τοῦ ἡλίου ἐξ ἀνατολῆς ἐστί, τὸ δὲ κατάντημα αὐτοῦ εἰς δυσμάς· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἐξ ἀνατολῆς ὁρμώμενος τῶν Πατρικῶν κόλπων ὡς εἰς δυσμὰς κατήντησε τὴν σάρκα ταύτην διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν καὶ ἀνάπλασιν· τὸ μὲν γὰρ ἀκρότατον παντὸς καὶ ὑπέρτατον ὁ Θεός· τὸ δὲ ἔσχατον καὶ ἑτέρωθεν ἀκρότατον ἡ φύσις ἡμῶν· ἀνέπλασε δὲ ταύτην εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀποκαταστήσας μακαριότητα διὰ τοῦ προσλήμματος»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

ἐξουσίες τοῦ κόσμου καὶ θὰ ἐμφανίζεται στὴν ἱστορία:

«Μὲ τὸν τρόπο ποὺ εἶδες βασιλιᾶ, ἀποκολλήθηκε ἕνας βράχος ἀπὸ ἕνα ὄρος, χωρὶς τὴν ἐπέμβαση ἀνθρώπινου χεριοῦ »[90].

Ὁ σοφὸς Ἰωάννης Ζωναρᾶς καὶ περὶ αὐτῆς τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου στὴν ἑρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου[91] τῆς πρώτης ὠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα διδάσκει:

«Καὶ ὁ Δανιὴλ λέει στὸν Ναβουχοδονόσορα· (εἶδες) τὸν βράχο ποὺ ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ ὄρος χωρὶς ἀνθρώπινο χέρι καὶ λιάνισε τὸ ἄγαλμα..., αὐτὸς ὁ βράχος εἰκονίζει τὸν Χριστό· ἡ δὲ Παρθένος δηλώνεται μὲ τὸ ὄρος, διότι χωρὶς τὴν σύμπραξη ἀνδρὸς γέννησε τὸν Χριστὸ καὶ διότι ἀνέβηκε πολὺ ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ γήινα πράγματα»[92].

90. *«Ὃν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν»* (Δανιὴλ β΄ 45).

91. *«Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος πηγή».*

92. *«Καὶ Δανιὴλ πρὸς Ναβουχοδονόσορ· τὸν ἀπὸ ὄρους τμηθέντα λίθον ἄνευ χειρὸς καὶ λεπτύναντα τὴν εἰκόνα..., ὃς λίθος τὸν Χριστὸν εἰκονίζει· ἡ δὲ Παρθένος τὸ ὄρος ὡς ἄνευ ἀνδρὸς τὸν Χριστὸν τετοκυῖαν καὶ ὅτι τῶν γηΐνων πραγμάτων ὑπερανέστηκεν»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 22).

«Δύναμις τοῦ Ὑψίστου ἐπεσκίασε τότε πρὸς σύλληψιν τῇ ἀπειρογάμῳ».
Ἀπὸ τὸ βιβλίο *"Ἀκάθιστος Ὕμνος"* (Ἑλένη Πρωτοπαδαδάκη-Παπακωνσταντίνου Δ. Ν. τ. Δικηγόρου παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ).

14. Ἡ σύλληψη καὶ ὁ τόκος τῆς παρθένου

* Ὁ προφήτης Ἡσαΐας (προφήτευσε ἐπὶ ἑξήντα χρόνια ἀπὸ 760-700 π.Χ.) προαναγγέλλει στοὺς Ἰσραηλίτες ἕνα θαυμαστὸ γεγονός:

«Γι' αὐτὸ θὰ σᾶς δώσει ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἕνα θαυμαστὸ σημεῖο. Ἰδοὺ ἡ παρθένος, θὰ συλλάβει ὑπερφυσικὰ καὶ θὰ γεννήσει υἱὸ καὶ θὰ καλέσεις τὸ ὄνομά του Ἐμμανουήλ»[93].

Αὐτὴ ἡ προφητεία ἑρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς εὐαγγελιστές, ὅτι ἀναφέρεται στὸ πρόσωπο τῆς Θεομήτορος:

«Καὶ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν, γιὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶχε πεῖ ὁ προφήτης: Ἰδού, ἡ παρθένος ποὺ δὲν γνώρισε ἄνδρα, θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει υἱό καὶ θὰ τὸν ὀνομάσουν Ἐμμανουήλ, ποὺ μεταφράζεται· ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας »[94].

93. *«Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ»* (Ἡσαΐου ζ΄ 14).

94. *«Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός»* (Ματθαίου α΄ 22-23).

Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

15. Ἡ κεκλεισμένη πύλη

❋ Ὁ Προφήτης Ἰεζεκιήλ (προφήτευσε περισσότερο ἀπὸ 22 ἔτη 595-572 π. Χ.) ἀναφέρεται σὲ μία πύλη, ἀπὸ τὴν ὁποία μόνο ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, θὰ εἰσέλθει καὶ θὰ ἐξέλθει δι' αὐτῆς. Ἡ προφητεία αὐτὴ ἀναφέρεται στὸ ἀειπάρθενο τῆς Θεοτόκου. Αὐτὴ εἶναι ἡ κεκλεισμένη πύλη, διότι ἡ παρθένος Μαρία ἦταν καὶ πρὸ τοῦ τόκου καὶ κατὰ τὸν τόκο καὶ μετὰ τὸν τόκο Παρθένος.

«Ἔπειτα μὲ ἔφερε πάλι στὸν κεντρικὸ δρόμο τῆς πύλης, ποὺ περνᾶ ἀπὸ τὰ ἅγια (= ἀπὸ τὸν ναό), ὁ ὁποῖος καταλήγει στὴν ἐξωτερικὴ ἀνατολικὴ πύλη, καὶ αὐτὴ ἦταν κλειστή. Ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: Αὐτὴ ἡ πύλη θὰ παραμείνει κλειστή, καὶ δὲν θὰ ἀνοιχτεῖ, καὶ κανεὶς δὲν θὰ περάσει ἀπὸ αὐτήν, διότι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ θὰ εἰσέλθει δι' αὐτῆς, καὶ θὰ παραμείνει καὶ πάλι κλεισμένη. Διότι ὁ ἡγεμόνας αὐτὸς θὰ καθίσει στὸ σημεῖο ἐκεῖνο τῆς πύλης καὶ θὰ φάει τὸν ἄρτο του ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Θὰ μπεῖ ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῆς στοᾶς αὐτῆς τῆς πύλης καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο πάλι θὰ βγεῖ. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἔβαλε στὸν δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὴν βόρεια πύλη ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ναό, καὶ εἶδα· καὶ ἰδού, ὁ οἶκος τοῦ Κυρίου ἦταν γεμάτος ἀπὸ δόξα (λάμψη), καὶ πέφτω κατὰ γῆς μὲ τὸ πρόσωπο στὸ ἔδαφος»[95].

95. *«Καὶ ἐπέστρεψέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἁγίων τῆς ἐξωτέρας τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ αὕτη ἦν κεκλεισμένη. καὶ εἶπε Κύριος πρός με· ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται,*

❋ Στὴν ἑρμηνεία τοῦ Θεοτοκίου[96] τῆς πρώτης ᾠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου γράφει ὁ σοφὸς Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.):

«Ἀλλὰ καὶ πύλη λέγεται ἡ Θεοτόκος καὶ μάλιστα πύλη οὐράνια, διότι ὁδήγησε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πρὸς τὴν γῆ καὶ πρὸς ἐμᾶς τὸν Θεό. Διότι ὅπως ἡ κλίμακα εἶναι ἡ ἴδια καὶ ἄνοδος καὶ κάθοδος, ἔτσι καὶ ἡ ἴδια πύλη εἶναι καὶ εἴσοδος καὶ ἔξοδος, ἐνῶ ὁ Ἰεζεκιὴλ τὴν εἶδε μάλιστα καὶ σὰν κλεισμένη πύλη· διότι καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν τοκετὸ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ γιὰ πάντα διαφυλάχτηκε Παρθένος»[97].

❋ Καὶ στὴν ἑρμηνεία τοῦ εἱρμοῦ[98] τῆς ἐνάτης ᾠδῆς

οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη· διότι ὁ ἡγούμενος, οὗτος καθήσεται ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν ἄρτον ἐναντίον Κυρίου. κατὰ τὴν ὁδὸν αἰλὰμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐξελεύσεται. Καὶ εἰσήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν κατέναντι τοῦ οἴκου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης ὁ οἶκος τοῦ Κυρίου, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου» (Ἰεζεκιὴλ μδ΄ 1-4).

96. *«Χαῖρε ἡ τῆς χάριτος Πηγή· χαῖρε ἡ κλῖμαξ καὶ πύλη οὐράνιος· χαῖρε ἡ λυχνία καὶ στάμνος χρυσῆ, καὶ ὄρος ἀλατόμητον, ἡ τὸν Ζωοδότην, Χριστὸν τῷ κόσμῳ κυήσασα».*

97. *«Ἀλλὰ καὶ πύλη αὕτη καὶ πύλη οὐρανία, ὅτι ἐξήγαγεν μὲν ἐξ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸν Θεόν. Ὡς γὰρ κλῖμαξ αὕτη, ἄνοδός τε καὶ κάθοδος, οὕτω καὶ ἡ πύλη ἡ αὐτὴ εἴσοδος τε καὶ ἔξοδος, παρὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ δὲ καὶ πύλη ἐθωρήθη κεκλεισμένη· καὶ πρὸ τοῦ τόκου γὰρ καὶ μετὰ τὸν τόκον καὶ εἰς ἀεὶ διεφυλάχθη Παρθένος»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 6, 21, 45).

98. *«Καινὸν τὸ θαῦμα καὶ θεοπρεπές, τῆς Παρθένου γὰρ τὴν*

τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ τρίτου ἤχου, διδάσκει ὅτι:

«Τῆς Παρθένου γὰρ τὴν κεκλεισμένην πύλην σαφῶς διοδεύει Κύριος»· αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν προφητεία τοῦ Ἰεζεκιήλ· κλεισμένη πύλη ὀνομάζεται ἡ Παρθένος Θεοτόκος, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν ἔχασε τὴν παρθενία της· καὶ καθὼς πέρασε μέσα ἀπὸ αὐτὴν ὁ Κύριος τὴν διατήρησε κλεισμένη. Τὸ *σαφῶς* εἶναι ἀντὶ τοῦ *προφανῶς*· δηλαδὴ κατὰ ἀλήθεια καὶ ὄχι κατὰ φαντασία. *Γυμνὸς ἐν εἰσόδῳ καὶ σαρκοφόρος ὤφθη Θεὸς ἐν ἐξόδῳ*· αὐτὸ λέγεται γιὰ ἐκείνους ποὺ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Κύριος ἔφερε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὸ σῶμα του, καὶ ὅτι δὲν τὸ ἔλαβε ἀπὸ τὴν Παρθένο· ἢ καὶ γιὰ τὸν Νεστόριο ποὺ ἰσχυροζόταν λέγοντας ὅτι ὄχι ὁ Θεός, ἀλλὰ ἕνας ἁπλὸς ἄνθρωπος μπῆκε στὴν μήτρα τῆς Θεομήτορος. *Καὶ μένει ἡ πύλη κεκλεισμένη*· οὐδὲ μετὰ τὴν γέννηση τοῦ Κυρίου ἔμεινε κάποια φθορὰ ἢ μείωση στὴν ἴδια τὴν Παρθένο, καθὼς κάποιοι εἶπαν βλασφήμως. Καὶ ὑμνολογεῖ ὁ μελωδός· *καινὸν τὸ θαῦμα καὶ θεοπρεπές· ταύτην ἀφράστως ὡς Θεομήτορα μεγαλύνομεν*»[99].

κεκλεισμένην πύλην, σαφῶς διοδεύει Κύριος: γυμνὸς τῇ εἰσόδῳ, καὶ σαρκοφόρος ὤφθη ἐν ἐξόδῳ Θεὸς καὶ μένει ἡ πύλη κεκλεισμένη· ταύτην ἀφράστως, ὡς Θεομήτορα μεγαλύνομεν»

99. *«Τῆς Παρθένου γὰρ τὴν κεκλεισμένην πύλην σαφῶς διοδεύσας Κύριος· τοῦτο δὲ ἐκ τῆς Ἰεζεκιὴλ προφητείας ἐστίν· ὡς κεκλεισμένη πύλη ἡ Θεοτόκος ὠνόμασται ἡ Παρθένος, καὶ μήποτε τὴν Παρθενίαν ἀποβαλοῦσα· διοδεύσας δὲ ὁ Κύριος δι' αὐτῆς κεκλεισμένην εἴασεν· τὸ δὲ σαφῶς, ἀντὶ τοῦ προφανῶς ἀληθείᾳ καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν, γυμνὸς ἐν εἰσόδῳ καὶ σαρκοφόρος ὤφθη Θεός, ἐν ἐξόδῳ, τοῦτο δὲ εἴρηται διὰ τοὺς λέγοντας, ἄνωθεν καταγαγεῖν τὴν σάρκα τὸν Κύριον, καὶ οὐκ ἐκ τῆς Παρθένου ταύτην λαβεῖν· ἢ καὶ τὸν Νεστόριον λέγοντα μὴ τὸν Θεόν, ἀλλὰ ψιλὸν ἄν-*

Ἐπειδὴ ἡ προφητεία αὐτὴ ἀναφέρεται στὸ μυστήριο τῆς παρθενίας τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου διαβάζεται κατὰ τὶς Θεομητορικὲς ἑορτές.

Ὁ προφήτης Δανιήλ: Ἔργο τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου, Καρέα.

θρωπον ὑποδῦναι τὴν μήτραν τῆς Θεομήτορος· καὶ μένει ἡ πύλη κεκλεισμένη· οὐδὲ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου φθορὰν ἢ μείωσιν τινὰ αὐτῆς Παρθένου μεινάσης, ὥς τινες ἐβλασφήμησαν· ὑμνήσας δὲ ὁ μελῳδός, "καινὸν τὸ θαῦμα καὶ θεοπρεπές"· ταύτην ἀφράστως ὡς Θεομήτορα μεγαλύνομεν» (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 103).

16. Ὁ ἀχειρότμητος λίθος

❄ Ὁ προφήτης Δανιήλ (τὸ 606 π. Χ. ἀπήχθηκε αἰχμάλωτος στὴν Βαβυλῶνα ἀπὸ τὴν Ἰερουσαλήμ) ἐξήγησε ἕνα ὄνειρο ποὺ εἶχε δεῖ ὁ βασιλιὰς τῶν Ἀσσυρίων Ναβουχοδονόσορ. Ἔβλεπε νὰ στέκεται ἕνα ἄγαλμα ποὺ τὰ διάφορα μέρη του εἶχαν κατασκευαστεῖ ἀπὸ διαφορετικὰ ὑλικά. Αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τὸ κτύπησε ἕνας βράχος, ποὺ ἔπεσε ἀπὸ ἕνα βουνό, χωρὶς νὰ τὸν ἔχει κόψει χέρι ἀνθρώπου, καὶ τὸ συνέτριψε.

Ὁ Προφήτης ἔδωσε τὴν ἐξήγηση ὅτι ὁ βράχος αὐτὸς εἶναι ἕνας ἰσχυρὸς ἡγέτης, ποὺ θὰ διαλύσει ὅλες τὶς βασιλεῖες τοῦ κόσμου. Αὐτὸς ὁ λίθος εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸ ὄρος ἀπὸ τὸ ὁποῖο κόπηκε εἶναι ἡ Παρθένος Μαρία.

«Ἐσὺ λοιπόν, βασιλιᾶ, ἔβλεπες καὶ νά, μία εἰκόνα μπροστά σου, ἕνα ἄγαλμα, καὶ ἦταν πελώριο ἐκεῖνο τὸ ἄγαλμα. Ἡ ὄψη του ἦταν ἔξοχη, καὶ ὅπως στεκόταν ὄρθιο μπροστά σου καὶ μόνο ἡ θέα του προξενοῦσε φόβο. Αὐτοῦ τοῦ ἀγάλματος ἡ κεφαλὴ ἦταν ἀπὸ καθαρὸ χρυσό, τὰ χέρια καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονές του ἦταν ἀργυρά. Ἡ κοιλιὰ καὶ οἱ μηροὶ ἦταν χάλκινοι, οἱ κνῆμες του σιδερένιες, καὶ τὰ πόδια του ἦταν ἐν μέρει σιδερένια καὶ ἐν μέρει πήλινα. Τὸ ἔβλεπες, μέχρις ὅτου ἀποκόπηκε, χωρὶς τὴν ἐπέμβαση κανενὸς ἀνθρώπινου χεριοῦ, ἕνας βράχος ἀπὸ βουνὸ καὶ χτύπησε τὸ ἄγαλμα στὰ πόδια του τὰ σιδερένια καὶ πήλινα καὶ τὸ συνέτριψε ἐξ ὁλοκλήρου. Τότε συνετρίβησαν μεμιᾶς ὁ πηλός, τὸ

σίδερο, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἔγιναν σὰν τὴν σκόνη τοῦ ἁλωνιοῦ τὸ καλοκαίρι. Καὶ ἕνας ἰσχυρὸς ἄνεμος πῆρε τὰ κονιορτοποιημένα ὑλικὰ καὶ τὰ σήκωσε, χωρὶς νὰ παραμείνει οὔτε ἴχνος ἀπὸ αὐτά. Ὁ δὲ βράχος ποὺ χτύπησε τὸ ἄγαλμα, ἔγινε μεγάλο βουνὸ καὶ ἔπιασε ὅλη τὴν γῆ»[100].

❄ Ὁ εἱρμός[101] τῆς ἐνάτης ᾠδῆς τοῦ τετάρτου ἤχου ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό. τὸν ὁποῖο ἑρμηνεύει ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) ὡς ἑξῆς:

«Τὸ χρυσὸ ἄγαλμα ποὺ φάνηκε στὸ ὄνειρο στὴν περὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορα ἐξιστόρηση καὶ ὁ λίθος ποὺ ἀποκόπηκε ἀπὸ βουνὸ χωρὶς ἀνθρώπινο χέρι καὶ ἔπεσε πάνω στὸ ἄγαλμα καὶ τὸ συνέτριψε, ὅπως διηγεῖται ὁ Δανιήλ, αὐτὰ εἶναι οἱ ἀφορμὲς ποὺ ἔλαβε ὁ μελωδός, γιὰ νὰ συνθέσει τὸν παρόντα εἱρμό. *Ἀλάξευτον ὄρος* ὀνόμασε τὴν

100. *«Σύ, βασιλεῦ, ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν μία, μεγάλη ἡ εἰκὼν ἐκείνη, καὶ ἡ πρόσοψις αὐτῆς ὑπερφερής, ἑστῶσα πρὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὅρασις αὐτῆς φοβερά· εἰκών, ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσίου χρηστοῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνῆμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος τι σιδηροῦν καὶ μέρος τι ὀστράκινον. ἐθεώρεις ἕως οὗ ἐτμήθη λίθος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν καὶ ἐπάταξε τὴν εἰκόνα ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ ἐλέπτυνεν αὐτοὺς εἰς τέλος. τότε ἐλεπτύνθησαν εἰς ἅπαξ τὸ ὄστρακον, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος, ὁ χρυσός, καὶ ἐγένετο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς· καὶ ἐξῆρεν αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς· καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη ὄρος μέγα καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν»* (Δανιὴλ β΄ 31-35).

101. *«Λίθος ἀχειρότμητος ὄρους, ἐξ ἀλαξεύτου σου Παρθένε, ἀκρογωνιαῖος ἐτμήθη Χριστός, συνάψας τὰς διεστώσας φύσεις διὸ ἐπαγαλλόμενοι, σὲ Θεοτόκε μεγαλύνομεν».*

Θεομήτορα, διότι δὲν γνώρισε σαρκικὴ συνομιλία μὲ ἄνδρα καὶ διότι ἔχει πυκνὴ ἐπάνω της τὴν ἁγιότητα· "λίθο" ὀνόμασε τὸν Κύριο ποὺ προῆλθε ἀπὸ αὐτὴν σὰν ἀπὸ βουνὸ χωρὶς ἀνθρώπινη ἐπέμβαση λόγω τῆς ἀσπόρου συλλήψεως καὶ τῆς δίχως ἀνδρικῆς συνουσίας γεννήσεως τοῦ Κυρίου· γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ὁ μελωδὸς ἔτσι ὀνόμασε τὸν Κύριο, διότι συνένωσε μαζὶ ἐκεῖνα ποὺ εὑρίσκονταν σὲ διάσταση, δηλαδὴ τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ τὴν Θεότητα, ὅπως καὶ σὲ μιὰ οἰκοδομὴ ὁ λίθος συνδέει τὶς δύο ἄκρες τῶν τοίχων στὴν γωνία. Γι' αὐτὸ λοιπόν, προσθέτει, Θεοτόκε, μὲ χαρὰ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι σὲ ἐγκωμιάζουμε, διότι μεσίτευσες στὴν ἕνωση τῶν τόσο ἀπομακρυσμένων μεταξύ τους φύσεων. Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ὅσοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἄρα διαφορετικῆς οὐσίας ἀπὸ τὸ δικό μας ἐλέγχονται, διότι ὅπως ὁ λίθος ἀπὸ τὸ βουνό, ἔτσι ἀποκόπηκε καὶ ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν Παρθένο καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν οὐρανό· εἶχε ἀκριβῶς τὴν ἴδια οὐσία μὲ τὸ ὄρος (δηλαδὴ τὴν Παρθένο) κατὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση του»[102].

102. *«Τὴν κατ' ὄναρ ὀφθεῖσαν χρυσῆν εἰκόνα, τῆς τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἱστορίας καὶ τὸν λίθον τὸν ἄνευ χειρὸς τμηθέντα ἐξ ὄρους, καὶ τῇ εἰκόνι προσπεσόντα καὶ συντρίψασα ταύτην, ὡς φησὶ Δανιήλ, ἐκεῖθεν τὰς ἀφορμὰς ὁ μελῳδὸς λαβὼν τὸν παρόντα εἱρμὸν συντέθηκεν. ἀλάξευτον ὄρος ὀνομάσας τὴν Θεομήτορα, διὰ τὸ μὴ γνῶναι αὐτὴν ἀνδρὸς ὁμιλίαν ἢ ἐγχειρίδιον ἀνδρὸς καὶ διὰ τὸ δασὺ τῆς προσούσης αὐτῇ ἁγιότητος, λίθον δὲ τὸν Κύριον, ἐξ αὐτῆς ὡς ἐξ ὄρους τμηθέντα ἄνευ χειρὸς διὰ τὴν ἄσπορον, καὶ δίχα συνουσίας ἀνδρώας, ἐκείνου σύλληψιν καὶ γέννησιν, οἷς καὶ ὁ μελῳδὸς οὕτως αὐτὸν ὠνόμασεν ὡς τὰ διεστῶτα συνάψαντα τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν καὶ τὴν Θεότητα. καθὼς καὶ ὁ λίθος τὰς δύο*

❄ Ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλέγχοντας τὴν ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων ἐπικαλεῖται τὸ ψαλμικὸ ρητὸ (ριζ΄ 22-23) ποὺ ἀναφέρεται στὸν λίθο, ποὺ ἐνῶ τὸν ἀπορρίπτουν οἱ οἰκοδομοῦντες, αὐτὸς ἀπὸ ἄλλους τίθεται θεμέλιο, ἐφαρμόζοντάς το σ᾽ Αὐτόν[103].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐφαρμόζει ἕναν ἄλλο προφητικὸ λόγο ποὺ ἀναφέρεται στὸν λίθο προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου (Ψαλμὸς β΄ 13, ριζ΄ 22 καὶ Ἡσαΐου η΄ 14) στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

ἄκρας συνδέει τῶν τοίχων γωνιαίως. Διὸ οὖν φησίν, ὦ Θεοτόκε, ὡς μεσιτεύσασαν τῇ ἑνώσει τῶν οὕτω διεστώτων, ἐπαγαλλόμενοι ἄνθρωποι σὲ μεγαλύνομεν ἐντεῦθεν καὶ οἱ λέγοντες ἐξ οὐρανοῦ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου καὶ ἑτερούσιον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἐλέγχονται εἰ γὰρ ὡς ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου ἐτμήθη λίθος ὁ Κύριος ἀλλ᾽ οὐκ ἐξ οὐρανοῦ ὁμοφυὴς δὲ πάντως ἦν τῷ ὄρει, ἐκείνῳ ὡς ἄνθρωπος» (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 130-131).

103. Ματθαίου κα΄ 42-45.

17. Οἱ ἐν καμίνῳ τρεῖς ἅγιοι Παῖδες

Στὸ γεγονὸς τῆς θαυματουργικῆς διασώσεως τῶν τριῶν ἁγίων Παίδων, ποὺ ρίχτηκαν στὴν κάμινο τοῦ πυρός, ἐπειδὴ δὲν προσκύνησαν τὸ χρυσὸ ἄγαλμα τοῦ βασιλιᾶ Ναβουχοδονόσορα, ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας εἶδε τὴν προτύπωση τοῦ μυστηρίου τῆς Παρθένου. Τὸ πῦρ τῆς Θεότητος δὲν κατέφλεξε τὴν Παρθένο Μαρία, ὅπως τὸ πῦρ τῆς καμίνου δὲν κατέφλεξε τοὺς τρεῖς παῖδες.

«Τότε οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἄνδρες δέθηκαν μαζὶ μὲ τὰ ἐνδύματά τους, μὲ τοὺς χιτῶνες τους καὶ τὶς τιάρες καὶ τὶς περικνημῖδες τους καὶ πετάχτηκαν στὸ μέσο ἀναμμένου καὶ πυρακτωμένου καμινιοῦ, διότι ἡ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ ἦταν ρητή, καὶ τὸ καμίνι πυρακτώθηκε μὲ τὸ παραπάνω. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ νέοι Σεδράχ, Μισὰχ καὶ Ἀβδεναγὼ ἔπεσαν στὴν μέση τοῦ ἀναμμένου καὶ πυρακτωμένου καμινιοῦ, καὶ περπατοῦσαν ἀνάμεσα στὶς φλόγες ὑμνώντας τὸν Θεὸ καὶ δοξολογώντας τὸν Κύριο»[104].

«Ὁ Ναβουχοδονόσορας τοὺς ἄκουσε νὰ ὑμνολογοῦν τὸν Θεὸ καὶ κυριεύτηκε ἀπὸ θαυμασμό, καὶ ἀναπήδησε βιαστικὰ ἀπὸ τὸν θρόνο του καὶ εἶπε στοὺς μεγιστάνες

104. *«Τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν σὺν τοῖς σαραβάροις αὐτῶν καὶ τιάραις καὶ περικνημίσι καὶ ἐβλήθησαν εἰς τὸ μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπερίσχυσε καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ἐκ περισσοῦ. καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι, Σεδράχ, Μισὰχ καὶ Ἀβδεναγώ, ἔπεσον εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης πεπεδημένοι. καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον»* (Δανιὴλ γ΄ 21-23).

«Οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ»
Ἀπὸ τὸ βιβλίο: «Θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους».

του: Τρεῖς ἄντρες δεμένους δὲν ρίξαμε μέσα στὴν φωτιά; Καὶ ἐκεῖνοι ἀπάντησαν στὸν βασιλιᾶ: Πράγματι, βασιλιᾶ, ἔτσι εἶναι. Καὶ ὁ βασιλιὰς εἶπε· ἀλλὰ τώρα ἐγὼ βλέπω τέσσερις ἄντρες λυμένους νὰ περπατοῦν στὴν μέση τῆς φωτιᾶς, καὶ δὲν βλέπω νὰ ὑπάρχει πάνω τους ἡ παραμικρὴ βλάβη ἀπὸ τὴν φωτιά, ἐνῶ τὸ πρόσωπο τοῦ τέταρτου εἶναι ὅμοιο μὲ ἄγγελο Θεοῦ»[105].

«Οἱ ὑπηρέτες τοῦ βασιλιᾶ, οἱ ὁποῖοι τοὺς εἶχαν πετάξει στὸ καμίνι, δὲν σταμάτησαν νὰ τροφοδοτοῦν τὴν φωτιὰ μὲ νέφτι (= πετρέλαιο) καὶ πίσσα καὶ στουπὶ καὶ κληματόβεργες. Ἡ φλόγα ἔβγαινε καὶ ἀνέβαινε πάνω ἀπὸ τὸ καμίνι σὲ ὕψος σαρανταεννέα πήχεων. Καὶ ξεχύθηκε ὁλόγυρα καὶ ἔκαψε τοὺς Χαλδαίους, ποὺ ἦταν γύρω ἀπὸ τὸ καμίνι. Καὶ ἄγγελος Κυρίου κατέβηκε καὶ ἦταν μαζὶ μὲ τὸν Ἀζαρία καὶ τοὺς συντρόφους του ἐντὸς τῆς καμίνου, καὶ τίναξε τὴν φλόγα τῆς φωτιᾶς ἀπὸ τὸ καμίνι καὶ μετέβαλε τὴν κατάσταση, ἔτσι ὥστε στὸ μέσο τοῦ καμινιοῦ νὰ ὑπάρχει δροσερὸς ἀέρας ποὺ φυσοῦσε σφυρίζοντας ἐλαφρά. Καὶ ἔτσι ἡ φωτιὰ οὔτε ποὺ τοὺς ἄγγιξε κἂν οὔτε τοὺς στενοχώρησε οὔτε καὶ τοὺς ἐνόχλησε καθόλου»[106].

105. *«Καὶ Ναβουχοδονόσορ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν καὶ ἐθαύμασε καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ καὶ εἶπε τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ· οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐβάλομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς πεπεδημένους; καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ· ἀληθῶς, βασιλεῦ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ἰδοὺ ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἡ ὅρασις τοῦ τετάρτου ὁμοία υἱῷ Θεοῦ»* (Δανιὴλ γ΄ 24-25).

106. *«Καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στυππίον*

Ὁ Ἰωάννης Ζωναρᾶς (ιβ΄ αἰ. μ.Χ.) στὴν ἑρμηνεία τοῦ εἱρμοῦ[107] τῆς ἑβδόμης ᾠδῆς τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ πρώτου ἤχου, ἀναφέρει:

«Ἐσένα, Θεοτόκε, ὀνομάζουμε οἱ πιστοὶ ὡς κάμινο, ἀλλὰ δὲν σὲ παρομοιάζουμε μὲ ἐκείνη τὴν χαλδαϊκή, ἀλλὰ μὲ νοητή, ποὺ ἄναψε ἀπὸ πῦρ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου ποὺ κατοίκησε μέσα σου· ὄχι πετρέλαιο καὶ πίσσα καὶ στουπί καὶ κληματίδες, ἀλλὰ ὅλες οἱ ἀρετὲς τῆς ψυχῆς σου, αὐτὲς εἶναι οἱ ὕλες τοῦ θείου πυρός, καὶ αὐτὸ μόλις ἔρχεται ξέρει νὰ ἀνάβει. Ἐσὺ ἡ Παρθένος εἶσαι μία νοητὴ κάμινος ἀνώτερη καὶ ἀπὸ ἐκείνη τὴν νοητὴ μὲ τοὺς τρεῖς Παῖδες· διότι σὲ ἐκείνη τοὺς τρεῖς νέους τοὺς ἔσωσε ὁ ὑπερυψούμενος Θεὸς ποὺ φανερώθηκε μὲ τὸν ἄγγελό του καὶ εἰσῆλθε στὴν μέση τοῦ καμινιοῦ· ἐνῶ μέσα στὴν κοιλιά σου ἄναψε τὸ θεῖον πῦρ, δηλαδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὁ Ὁποῖος ἀνακαίνισε τὸν κόσμο ὁλόκληρο, καθὼς σὰν πῦρ ἀναχώνευσες καὶ ἔκανες καινούργια τὴν ἀνθρώπινη φύση μας, σὺ ὁ ἄξιος νὰ ὑμνολογεῖται Θεὸς τῶν προγόνων μας»[108].

καὶ κληματίδα. καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις τεσσαρακονταεννέα. καὶ διώδευσε καὶ ἐνεπύρισεν οὕς εὗρε περὶ τὴν κάμινον τῶν Χαλδαίων. ὁ δὲ ἄγγελος Κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον καὶ ἐξετίναξε τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου καὶ ἐποίησε τὸ μέσον τῆς καμίνου ὡς πνεῦμα δρόσου διασυρίζον, καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ καθόλου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρηνώχλησεν αὐτοῖς» (Δανιήλ γ΄, Προσευχὴ 22-26).

107. *«Σὲ νοητήν, Θεοτόκε κάμινον, κατανοοῦμεν οἱ πιστοί· ὡς γὰρ παῖδας ἔσωσε τρεῖς, ὁ ὑπερυψούμενος, ὅλον με τὸν ἄνθρωπον, ἐν τῇ γαστρί σου ἀνέπλασεν, ὁ αἰνετὸς τῶν πατέρων, Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος».*

Ὁμοίως οἱ εἱρμοὶ τῆς ὀγδόης ᾠδῆς τῶν κανόνων ἀναφέρονται στὸ θέμα αὐτὸ, ὅτι δηλαδὴ οἱ τρεῖς παῖδες στὴν πυρακτωμένη κάμινο εἰκονίζουν τὸ μυστήριο τῆς παρθένου Μαρίας. Στὴν περίπτωση τῶν τριῶν παίδων αὐτοὶ ἔμειναν ἄφλεκτοι, ἂν καὶ εὑρίσκονταν στὸ κέντρο τῆς καμίνου. Στὴν περίπτωση τῆς Παρθένου Μαρίας τὸ ἄυλο πῦρ τῆς θεότητος εἰσῆλθε στὴν μήτρα της καὶ δὲν τὴν κατέφλεξε, ἀφοῦ κατὰ τὴν Γραφὴ ὁ Θεός (εἶναι) πῦρ καταναλίσκον[109].

108. *«Σέ, Θεοτόκε, κατανοοῦμεν οἱ πιστοὶ κάμινον οὐ τὴν χαλδαϊκὴν ἐκείνην ἀλλὰ τὴν νοητὴν· τῷ πυρὶ τῆς τοῦ ἐνοικήσαντος ἐν σοὶ Λόγου θεότητος, ἐξημμένην τῷ δραξαμένῳ· οὐ νάφθης καὶ πίσσης καὶ στυπίου καὶ κληματίδος, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ πασῶν τῶν ἀρετῶν, αὗται γὰρ ὕλαι τοῦ θείου πυρὸς καὶ τούτου ἐπιδραττόμενον οἶδεν ἀνάπτεσθαι καὶ πῶς νοητὴ ἐστὶ κάμινος καὶ τὴν νοητὴν ἐκείνην κάμινον ὑπερτερεῖ· ἐν ἐκείνῃ γάρ, φησί, παῖδας ἔσωσε τρεῖς, ὁ ὑπερυψούμενος θεὸς ἐν μορφῇ ἀγγέλου φανεὶς καὶ τὸ μέσον τῆς καμίνου εἰσδύς. ἐν δὲ τῇ σῇ γαστρὶ τὸ θεῖον πῦρ ἀναφθέν, ἤτοι ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἀνακαίνισεν κόσμον ὁλόκληρον, ἀναχωνεύσας καὶ καινουργήσας τὴν φύσιν ἡμῶν ὁ αἰνετὸς τῶν Πατέρων»* (Ἑρμηνεία τῶν ἀναστασίμων Κανόνων, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἁγιορειτικὸν Περιοδικὸν «Ὁ Ἄθως», ἐν Ἀθήναις 1920 σελ. 43).

109. Πρὸς Ἑβραίους ιβ΄ 29.

«Νύμφη κεκοσμημένη»,
Ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου, Ἅγιον Ὄρος.
Εἶναι «Νύμφη κεκοσμημένη» ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ,
«ἡτοιμασμένη» ἀπὸ τὸν Θεό.

18. Ἡ περιβεβλημένη τὸν ἥλιο γυναίκα

✿ Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψη βλέπει τὴν δόξα τῆς Παρθένου Μαρίας, ποὺ τὴν περιγράφει σὰν γυναίκα ποὺ ἐνδύθηκε τὸν ἥλιο. Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης εἶναι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ποὺ ἀνέτειλε, γιὰ νὰ φωτίσει τούς *«καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου»*[110].

«Ὕστερα φάνηκε ἕνα μεγάλο θαυμαστὸ σημάδι στὸν οὐρανό: Μία γυναίκα ντυμένη τὸν ἥλιο, μὲ τὸ φεγγάρι κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της, καὶ στὸ κεφάλι της στεφάνι μὲ δώδεκα ἀστέρια»[111].

Σύνηθες εἶναι στὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ ὁ παραλληλισμὸς τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν Ἐκκλησία καὶ ἡ ἀντίθεση τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τῆς Προμήτορος Εὔας.

✿ Ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται στὴν Παρθένο Μαρία ὑμνολογεῖ ὡς ἑξῆς ἡ Ἐκκλησία:

«Παραδόξως προδιετύπου Ἁγνή, ὁ Νόμος σε σκηνὴν καὶ θείαν στάμνον, ξένην κιβωτόν, καὶ καταπέτασμα καὶ ῥάβδον, ναὸν ἀκατάλυτον καὶ πύλην Θεοῦ ὅθεν ἐκδιδάσκει σοι κράζειν· Ὄντως ἀνωτέρα πάντων, ὑπάρχεις Παρθένε ἁγνή»[112].

110. Ματθαίου δ΄ 19.

111. *«Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα»* (Ἀποκαλύψεως ιβ΄ 1).

112. *Μὲ παράδοξο τρόπο προφητικὰ σὲ προτύπωνε Ἁγνὴ ὁ*

«Μελῳδῶν σοι προεκελάδει Δαυΐδ, λαλῶν σε θυγατέρα βασιλέως, κάλλει ἀρετῶν, ἐκ δεξιῶν παρισταμένην, ἰδὼν τοῦ Θεοῦ πεποικιλμένην σε ὅθεν προφητεύων ἐβόα Ὄντως ἀνωτέρα πάντων, ὑπάρχεις Παρθένε ἁγνή»[113].

«Θεοδόχον προθεωρῶν Σολομών, ἠνίξατο σε πύλην Βασιλέως, ζῶσάν τε πηγὴν ἐσφραγισμένην, ἐξ ἧς τὸ ἀθόλωτον ἡμῖν προῆλθεν, ὕδωρ τοῖς ἐν πίστει βοῶσιν Ὄντως ἀνωτέρα πάντων, ὑπάρχεις Παρθένε ἁγνή»[114]

«Ἦν πάλαι προκατήγγειλε, τῶν Προφητῶν ὁ σύλλογος, στάμνον καὶ ῥάβδον καὶ πλάκα, καὶ ἀλατόμητον ὄρος, Μαρίαν τὴν Θεόπαιδα, πιστῶς ἀνευφημήσωμεν σήμερον γὰρ εἰσάγεται, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ἀνατραφῆναι Κυρίῳ»[115].

Νόμος (δηλαδὴ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη) σὰν σκηνὴ καὶ θεία στάμνα (ποὺ εἶχε τὸ μάνα) καὶ παράξενη κιβωτὸ καὶ βαρύτιμη ὑφασματικὴ θύρα καὶ ράβδο καὶ ναὸ ποὺ δὲν θὰ καταστραφεῖ ποτὲ καὶ πύλη Θεοῦ. Γι' αὐτὸ διδάσκει νὰ σοῦ φωνάζουμε ὅτι εἶσαι καὶ ὑπάρχεις ἡ πραγματικὴ ἀνωτέρα ὅλων Παρθένε Ἁγνή».

113. *«Μὲ μελωδίες ποὺ ἔψαλε γιὰ σένα ὁ Δαυὶδ προφητικὰ σὲ ἀπεκάλεσε θυγατέρα τοῦ βασιλέως, ὅταν σὲ εἶδε νὰ στέκεσαι στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, στολισμένη μὲ τὰ κάλη τῶν ἀρετῶν σου. Γι' αὐτὸ προφητεύοντας ἐφώναζε ὅτι εἶσαι καὶ ὑπάρχεις ἡ πραγματικὴ ἀνωτέρα ὅλων Παρθένε Ἁγνή».*

114. *«Βλέποντας ὁ Σολομὼν προφητικὰ ὅτι θὰ δεχόσουν τὸν Θεὸ στὸ σῶμα σου ὑπαινίχτηκε καὶ σὲ παρομοίωσε μὲ πύλη τοῦ Βασιλέως, μὲ ζωντανὴ σφραγισμένη πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία βγῆκε τὸ καθαρὸ καὶ διαυγέστατο νερὸ γι' αὐτοὺς ποὺ ψάλλουν μὲ πίστη, ὅτι εἶσαι καὶ ὑπάρχεις ἡ πραγματικὴ ἀνωτέρα ὅλων Παρθένε Ἁγνή».*

115. *«Αὐτὴν ποὺ προφητικὰ ἀνήγγειλε ὁ σύλλογος τῶν προφητῶν ὡς στάμνα καὶ ράβδο καὶ πλάκα καὶ βουνὸ ποὺ ποτὲ δὲν τὸν ἔσκαψαν, Μαρία τὴν Θεόπαιδα (τὴν δούλη τοῦ Θεοῦ) μὲ πίστη νὰ τὴν εὐφημήσουμε, διότι σήμερα εἰσάγεται στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων νὰ ἀνατραφεῖ γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου».*

Στὰ θαυμάσια τῆς τιμῆς τῆς Θεοτόκου ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης (1749-1809 μ. Χ.)· ἑρμηνεύοντας τὸν εἱρμό[116] τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ πρώτου κανόνα τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως, σχολιάζει καὶ παρατηρεῖ ὅτι:

«Ἡμεῖς περιεργασθέντες, εὕρομεν τὰ κατὰ τὴν Παρθένον θαυμάσια ἕξ:

❖ Πρῶτον, ὅτι μόνη αὕτη ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας Παρθένος ἐστάθη πρὸ τῆς συλλήψεως, ὄχι μόνον κατὰ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ὑπῆρξεν ἁγνὴ καὶ πάναγνος καὶ ὑπέραγνος·

❖ Δεύτερον, ὅτι συνέλαβε τὸν Θεὸν Λόγον ἐκ Πνεύματος Ἁγίου·

❖ Τρίτον, ὅτι εὐθὺς ἐξεικονίσθη ἐν αὐτῇ κατὰ πάντα τὰ μέλη τὸ συλληφθὲν θεῖον βρέφος·

❖ Τέταρτον, ὅτι ἀκόπως ἐβάσταση τὸ βρέφος ἐν τῇ ἀχράντῳ κοιλίᾳ της·

❖ Πέμπτον, ὅτι ἐγέννησε χωρὶς ὠδῖνας καὶ κοιλοπονήματα·

❖ Ἕκτον, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἄσπορο καὶ ἄφθαρτο γέννησι ἔμεινε Ἀειπάρθενος.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐν τῇ κατὰ σάρκα γεννήσει τοῦ Κυρίου ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας θεωρούμενα εἶναι ὑπὲρ φύσιν καὶ θείας δυνάμεως ἔργα»[117].

116. *«Ὁ τόκος σου ἄφθαρτος ἐδείχθη, Θεὸς ἐκ λαγόνων σου προῆλθε, σαρκοφόρος, ὃς ὤφθη ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, σὲ Θεοτόκε· διὸ πάντες μεγαλύνομεν».*

117. Ἁγίου Νικοδήμου, *Ἑορτοδρόμιον*, ἐν Βενετίᾳ 1836, σελ. 616.

✿ Ὁ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης (ἀρχὲς τοῦ ι΄ αἰ. μ. Χ.) πανηγυρίζει λέγοντας τὰ ἑξῆς στὴν ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου γιὰ τὶς εἰκόνες καὶ τὰ σύμβολα τῆς Θεοτόκου:

«Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξερευνήσω τὸ πέλαγος αὐτοῦ τοῦ θαύματος; Ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς πρὸ ἐμοῦ τόσο μεγάλο φάνηκε αὐτὸ τὸ θαῦμα, ὥστε καὶ οἱ προφῆτες νὰ ἐκπλήττονται, καὶ σὲ κάθε σημεῖο ὄχι μόνον νὰ τὸ παρουσιάζουν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ ὑπονοοῦν μὲ κάποια σύμβολα καὶ σκιές, μήπως καὶ κατορθώσουν σὰν μὲ κάποια ἀτελέστερα χρώματα νὰ ἰχνογραφήσουν μόνον τὸ μεγαλεῖο τῆς πραγματικότητος. Καὶ ἀπὸ ἐδῶ κάτι μαθαίνοντας, καταλαβαίνω τί γίνεται, καθὼς συγκρίνω τὰ προηγούμενα μὲ τὰ ἐκ φύσεως ἀσύγκριτα διότι ὅση διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ προτυπώσεως καὶ ἀλήθειας, καὶ μεταξὺ τοῦ σώματος καὶ τῆς σκιᾶς του, καὶ μεταξὺ πραγματικοῦ γεγονότος καὶ ὀνείρου, τόσο μεγάλη διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων μαζὶ καὶ μόνου τοῦ θαύματος σχετικὰ μὲ τὴν παρθένο, διότι ὅλα ἐκεῖνα αὐτὴν προτύπωναν»[118].

118. *«Καὶ τί μοι τοῦ θαύματος ἀνιχνεύειν τὸ πέλαγος; Οὕτω γὰρ ἔδοξε καὶ τοῖς πάλαι τοῦτο θαυμαστόν, ὡς ἄνωθεν ἀεὶ τοῦτο καὶ τοὺς προφήτας ἐκπλήττεσθαι, καὶ μὴ μόνον πανταχοῦ περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπογράφειν συμβόλοις γέ τισι καὶ σκιαῖς, εἴ πως ἐν ἀμαυροτέροις τισὶ χρώμασι σκιαγραφήσουσι τὸ τοῦ πράγματος μέγεθος. Κἀνταῦθα μαθών, ἔγνωκα, συγκρίνας ἀνωτέρω τὰ αὐτόθεν ἀσύγκριτα ὅσον γὰρ τύπου καὶ ἀληθείας τὸ μέσον καὶ σώματος καὶ σκιᾶς, καὶ πράγματος καὶ ὀνείρατος, τοσοῦτον ἐκείνων πάντων ὁμοῦ καὶ μόνου τοῦ κατὰ τὴν παρθένον θαύματος πάντα γὰρ ἐκεῖνα ταύτην ἐτύπουν* (P.G. 106, 836).

Ἐπίλογος

Ἰδοὺ αὐτὰ τὰ σύμβολα τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται:

❁ Τὸ τροπάριο τῆς πέμπτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ:

«Ξενίζῃ πανάμωμε καὶ ξένον γὰρ τὸ θαῦμά σου μόνη γὰρ τὸν πάντων βασιλέα δέξῃ ἐν μήτρᾳ σαρκωθησόμενον καὶ σὲ προτυποῦσι Προφητῶν ῥήσεις καὶ αἰνίγματα, καὶ τοῦ Νόμου σύμβολα».[119].

❁ Τὸ Τροπάριο τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ κανόνα στὴν Θεοτόκο τὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς τοῦ πλαγίου τετάρτου ἤχου:

«Χαῖρε ἁπάντων ἐπίλογε, τῶν λόγων κόρη σεμνή, πάσης βίβλου τελείωσις παλαιᾶς καὶ νέας τε μελῳδῶν τὸ συμπέρασμα στοιχεῖον πάντων γραμμάτων κρύφιον Ἄλφα Ὠμέγα, ἀρχὴ καὶ τέλος τε, μετὰ τὸν τόκον σου, σὺ

119. *«Μᾶς παραξενεύει τὸ θαῦμα σου, πανάμωμε, διότι εἶναι πράγματι παράξενο. Διότι εἶσαι ἡ μόνη ποὺ θὰ δεχτεῖς στὴν μήτρα σου τὸν βασιλέα τῶν ὅλων ποὺ πρόκειται νὰ γίνει ἄνθρωπος. Καὶ ἐσένα προεικονίζουν τὰ αἰνιγματικὰ ρητὰ τῶν Προφητῶν, καὶ τὰ σύμβολα τοῦ (παλαιοδιαθηκικοῦ) Νόμου».*

ὑπάρχεις Δέσποινα ὅθεν τῇ σῇ, δυνάμει τὰ ᾄσματα ταῦτα τετέλεσται»[120].

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς τύπους καὶ τὶς εἰκόνες στὴν τετάρτη ὠδὴ τοῦ εἱρμοῦ τοῦ κανόνα τῆς ἑορτῆς τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ψάλλουμε:

«Ρήσεις Προφητῶν καὶ αἰνίγματα
τὴν σάρκωσιν ὑπέφηναν
τὴν ἐκ Παρθένου σου, Χριστέ,
φέγγος ἀστραπῆς σου εἰς φῶς ἐθνῶν
ἐξελεύσεσθαι ἐν ἀγαλλιάσει·
Τῇ δυνάμει σου δόξα, φιλάνθρωπε»[121].

120. *«Χαῖρε, κόρη σεμνή· εἶσαι ὁ ἐπίλογος ὅλων τῶν λόγων, ἡ ὁλοκλήρωση ὅλης τῆς Βίβλου, Παλαιᾶς καὶ Νέας μετὰ τὸν τοκετό σου ἐσὺ ὑπάρχεις Δέσποινα τὸ τελικὸ συμπέρασμα τῶν μελωδῶν, τὸ κρυφὸ στοιχεῖο ὅλων τῶν γραμμάτων, τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦμέγα, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος· γι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ οἱ παρόντες ὕμνοι συντέθηκαν καὶ ὁλοκληρώθηκαν χάρη στὴν δική σου δύναμη»* (Θεοτοκάριον Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου).

121. *«Τὰ αἰνιγματικὰ ρητὰ τῶν Προφητῶν ὑπονοοῦσαν, Χριστέ μου, τὴν σάρκωσή σου ἀπὸ τὴν Παρθένο. Τὸ φέγγος τῆς ἀστραπῆς σου θὰ λάμψει ξαφνικά, γιὰ νὰ φωτίσει τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα μὲ ἀγαλλίαση θὰ ψάλλουν· Δόξα στὴν παντοδυναμία σου, φιλάνθρωπε»*

Ὁμοίως καὶ στὸ τελευταῖο τροπάριο τῆς ἐνάτης ὠδῆς τοῦ κανόνα τοῦ Εὐγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου:

«Δανιήλ σε Ὄρος καλεῖ
νοητὴν Γεννήτριαν Θεοῦ ὁ Ἡσαΐας·
Βλέπει δὲ καὶ πόκον Γεδεών.
Ὁ Δαυὶδ δὲ ἁγίασμα φάσκει·
πύλην δέ σε ἄλλος ὁ δὲ Γαβριήλ σοι κραυγάζει·
Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»[122].

«Ἡ Θεοτόκος Βλαχερνίτισσα». Λεπτομέρεια τῆς ἄνοψης τοῦ τρούλου. Ἀπὸ τὸ βιβλίο: Ἱερὰ Μονὴ Δονυσίου. Ἅγιον Ὄρος. 16ος αἰ.

122. *Ὁ Δανιὴλ σὲ ἀποκαλεῖ Ὄρος,*
ὁ Ἡσαΐας νοητὴ γεννήτρια τοῦ Θεοῦ,
ὁ Γεδεὼν βλέπει τὸ θαῦμα τοῦ ποκαριοῦ (μὲ τὸ μαλλί),
ὁ Δαυὶδ σὲ ἀποκαλεῖ ἁγίασμα τοῦ Θεοῦ.
Ἄλλος δὲ πύλη (ἐννοεῖ τὸν Ἰεζεκιήλ)
Ὁ δὲ Γαβριὴλ κραυγάζει Χαῖρε Κεχαριτωμένη ὁ Κύριος εἶναι μαζί σου.